



ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS

EDUKOLOGIJOS INSTITUTAS

**Edukologijos (specializacija švietimo vadyba) magistrantūros studijų
programa**

IRMA SIMONAVIČIENĖ

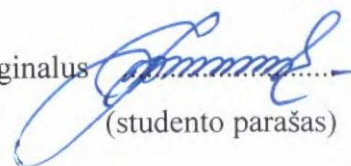
**ŠVIETIMO PAGALBA RADVILIŠKIO RAJONO
SAVIVALDYBĖS IKIMOKYKLINIO UGDYMO MOKYKLOSE:
ORGANIZAVIMO IR TEIKIMO ASPEKTAI**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas

prof. dr. V. Lamanaukas

Darbas originalus


(studento parašas)

Šiauliai, 2020

**Parengto, edukologijos (specializacija švietimo vadyba) magistrantūros studijų programos,
magistro darbo savarankiškumo patvirtinimas**

Patvirtinu, kad įteikiamas edukologijos (specializacija švietimo vadyba) magistrantūros studijų programos baigiamasis magistro darbas **Švietimo pagalba Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklose: organizavimo ir teikimo aspektai** yra:

1. Savarankiškas ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose.
2. Nebuvo naudotas kitoje švietimo institucijoje Lietuvoje ir užsienyje.
3. Nėra kitų autorių darbų naudotos medžiagos, jeigu jie nėra nurodyti darbe.
4. Pateiktas visas naudotos literatūros sąrašas.

Diana Simonavičiūtė

Vardas, pavardė

[Signature]

Parašas

SANTRAUKA

Irma Simonavičienė.

Švietimo pagalba Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklose: organizavimo ir teikimo aspektai. Magistro darbas.

Mokslinio darbo vadovas prof. dr. V. Lamanauskas. Šiaulių universitetas. Edukologijos institutas – Šiauliai, 2020. - 89 p.

Magistro darbo tema „Švietimo pagalba Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklose: organizavimo ir teikimo aspektai“ pasirinkta, atsižvelgiant į šiandieninę ikimokyklinio ugdymo mokyklos mokytojų patirtį, švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo realią dabartinę situaciją, problemas bei mokslininkų atliktų naujausių tyrimų rezultatus ir pateiktas šiandieniniam švietimo pagalbos teikėjui svarbias rekomendacijas.

Ikimokyklinio ugdymo mokyklose daugėja vaikų, patiriančių jau ankstyvajame amžiuje ugdymo(si) sunkumų, skaičius. Todėl šiandieniniam švietimo pagalbos teikėjui nepakanka žinių, supratimo ar vien tik pareigybiname apraše nurodytų funkcijų vykdymo, o ypač svarbus holistinis požiūris į vaiką ir jo įvairiapusį gerovės užtikrinimą. Pozityvūs, kolegialūs visos švietimo pagalbos teikėjų komandos pasidalytos lyderystės veiksniai, organizuojant ir teikiant ankstyvąją švietimo pagalbą vaikui, bei partneriškas bendradarbiavimas su vaiko šeima – vaiko gerovės sėkmės garantas.

Baigiamajame darbe išanalizuoti ir susisteminti įvairūs lietuvių ir užsienio mokslinės literatūros šaltiniai apie švietimo pagalbos organizavimą ir teikimą vaikams ir jų šeimoms ikimokyklinio ugdymo mokykloje. Tyrimas pagrįstas tarpdisciplininio požiūriu, siekta kuo didesnio tyrimo reprezentatyvumo, taikomi kokybinio tyrimo metodai (dokumentų analizė, anketinė apklausa, interviu). Atliekant tyrimą buvo pasirinktos keturios Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklos. Išanalizuota mokyklų kompetencija organizuoti ir teikti švietimo pagalbą vaikui ir šeimai, išsiaiškintos švietimo pagalbos teikėjų patirtys ir galimybės, siekiant organizuojamo švietimo pagalbos veiksmingumo. Darbe išryškinama šiandieninės ikimokyklinio ugdymo mokyklos (vadovų, mokytojų, pagalbos specialistų) komandinės pasidalytos lyderystės svarba, užtikrinant įvairiapusį, kokybišką švietimo pagalbos organizavimą ir teikimą vaikams ir jų šeimoms. Surinkta informacija apie ankstyvąjį vaiko ir jo šeimos įgalinimą ir įtraukimą, šio proceso įvairiapusiškumą ir problemiškumą bei naujas švietimo pagalbos vaikui ir šeimai teikimo strategijas, vykdomas ikimokyklinio ugdymo mokyklose.

Esminiai žodžiai: *švietimo pagalba; specialieji ugdymo(si) poreikiai; švietimo pagalbos teikėjai; švietimo pagalbos organizavimas ir teikimas.*

SUMMARY

Irma Simonavičienė.

Educational assistance in pre-schools in municipality of Radviliškis district: aspects of organization and provision

Master's thesis.

Supervisor of scientific work prof. Dr. V. Lamanaukas. University in Šiauliai. Institute of Educology – Šiauliai, 2020. - 89 p.

Theme of thesis „Educational assistance in pre-schools in municipality of Radviliškis district: aspects of organization and provision” is chosen, regarding to today’s experience of pre-school teachers and the real current situation of organization and provision of educational assistance. The recommendations of the newest research of scientists are presented for educational assistance provider.

The number of children who meets educational problems in early age in pre-schools increases. Therefore, it is a lack of knowledge and understanding for educational assistance provider for fulfilling some functions in a job description, but it is especially important holistic attitude to a child and guarantee of welfare. Positive, collegial relationships of all providers, leadership factors shared by team and partnership communication with child’s family – is a guarantee for the child’s well-being.

There are analyzed and systematized various foreign and local scientific literature about organization and provision of educational assistance for the children and their families in pre-school. The research is based on interdisciplinary attitude. It was aspired as possible bigger representativeness of the study, a lot of methods were used of qualitative research (document analysis, questionnaire, interviews). Four pre-schools in Radviliškis district participated during research. Competence of schools to organize and provide educational assistance to a child and family was analyzed, experience and possibilities of educational assistance suppliers were found out for better efficiency. An importance of shared team leadership in pre-school (headmaster, assistance professionals), to ensure miscellaneous, high quality organization of educational assistance and provision for the children and their families is revealed in the final work. Collected information about empowering the child and his family to participate in the educational process, according educational assistance strategy in pre-schools.

Key words: educational assistance, special educational needs, providers of educational assistance, educational assistance organization and provision.

TURINYS

SANTRAUKA.....	3
SUMMARY.....	5
LENTELIŲ SĄRAŠAS	7
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS.....	8
ĮVADAS.....	9
1. ŠVIETIMO PAGALBOS ORGANIZAVIMO IR TEIKIMO IKIMOKYKLINIO UGDYMO MOKYKLOJE TEISINIS REGLAMENTAVIMAS	17
1.1. Reglamentuojantys dokumentai.....	17
1. 2. Organizavimo ir teikimo sistema.....	22
2. ŠVIETIMO PAGALBOS ORGANIZAVIMO PATIRTIS UŽSIENYJE IR LIETUVOJE	28
2.1. Ankstyvoji intervencija - švietimo pagalba vaikui ir šeimai	28
2.2. Vaiko ir šeimos įgalinimas ir įtraukimas	30
2.3. Mokytojo pasirengimas ir emocinio bendradarbiavimo sąveika	31
2.4. Švietimo pagalbos poveikis ugdymo praktikai	33
3. ŠVIETIMO PAGALBA RADVILIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS IKIMOKYKLINIO UGDYMO MOKYKLOSE.....	36
3.1. Tyrimo metodologija	36
3.2. Tyrimo rezultatai.....	44
4. DISKUSIJA.....	76
5. IŠVADOS	79
REKOMENDACIJOS	80
LITERATŪRA	81
PRIEDAI	90

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Mokytojų apklausos temos	38
2 lentelė. Kategorija „Svarbiausi dokumentai, kuriais Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklos vadovaujasi organizuodamos ir teikdamos švietimo pagalbą vaikui ir šeimai, mokytojų (pagalbos specialistų) požiūriu“ ir ją sudarančios subkategorijos.....	45
3 lentelė. Kategorija „Švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimo ir teikimo sistema/struktūra ikimokyklinio ugdymo mokykloje“ bei ją sudarančios subkategorijos.	49
4 lentelė. Kategorija „Ikimokyklinio ugdymo mokyklos švietimo pagalbos teikėjų sąveika su vaiko šeima“ bei ją sudarančios subkategorijos.	55
5 lentelė. Kategorija „Švietimo pagalbos teikėjų komandinė bendraveika“ bei ją sudarančios subkategorijos.	58
6 lentelė. Kategorija „Švietimo pagalbos teikimo formos“ bei ją sudarančios subkategorijos.....	60
7 lentelė. Kategorija „Ankstyvosios švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo patirtis“ bei ją sudarančios subkategorijos.	64
8 lentelė. Kategorija „Švietimo pagalbos teikėjų tarpinstitucinis bendradarbiavimas“ bei ją sudarančios subkategorijos.	67
9 lentelė. Kategorija „Švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo problemos, sunkumai ikimokyklinio ugdymo mokykloje“ bei ją sudarančios subkategorijos.....	68

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Švietimo pagalbos poveikis/ įtaka ugdymo praktikai.	72
2 pav. Švietimo pagalbos poveikis/įtaka ugdymo praktikai.....	73

IVADAS

Tyrimo aktualumas. Švietimo pagalba – vienas iš pačių aktualiausių kiekvienos šiuolaikinės bendrojo ugdymo mokyklos, ikimokyklinio ugdymo mokyklos prioritetų. Lietuvoje švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo srityje įvyko nemažai svarbių pokyčių. Šalies švietimo sistema tapo panaši į vakarietiškas ugdymo sistemas, besivadovaujančias humanizmo, demokratiškumo principais. Šiandieniniame veiklos pasaulyje, kuriame orientuojamasi į globalią integruotą veiklą, kur vyrauja kultūriniai skirtumai, pirmenybė teikiama bendradarbiavimui, įsitraukimui ir abipusei pagarbai. Todėl švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavime ir teikime svarbus visos bendruomenės įsitraukimas, motyvuotas susitelkimas, atsidavimas, prasmės ieškojimas ir radimas reikšmingame darbe. Akivaizdu, kad vienas iš svarbiausių faktorių, užtikrinančių veiksmingos švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimą ir teikimą, yra kompetentingi žmogiškieji ištekliai – atvira, tikslo siekianti, kolegiali, bendraujanti ir bendradarbiaujanti visos mokyklos bendruomenė. Pozityvus požiūris į vaiką ir jo šeimą – žingsnis link veiksmingos, partnerystę grįstos kokybiškos švietimo pagalbos vaikui ir šeimai.

Nuolatiname švietimo kaitos procese ikimokyklinio ugdymo mokykla vaiką pripažįsta visateisiu bendruomenės nariu. Šiuolaikinis vaikas jau nėra suaugusiųjų nurodymų vykdytojas. Socialiniame kontekste vaikas gyvena ugdydamasis savastį. Vaikas, sąveikaudamas su aplinka, komunikuodamas, ieškodamas, bandydamas atrasti ir patirti, neretai susiduria su tam tikrais sunkumais, kuriuos įveikti reikia pagalbos.

Šiandien daugiau nei dešimtadalis bendrojo ugdymo, ikimokyklinio ugdymo mokinių turi specialiųjų poreikių. Vienas iš aktualiausių iššūkių tiek bendrojo lavinimo mokykloms, tiek ir ikimokyklinio ugdymo mokykloms yra specialiųjų poreikių turinčių vaikų ugdymas, švietimo pagalbos organizavimas ir teikimas. Kiekvienam švietimo pagalbos teikėjui tenka didelė atsakomybė – laiku ir profesionaliai identifikuoti pagrindines priežastis, kurios daro neigiamą įtaką pilnavertei vaiko raidai. Ar šiuolaikinis, savitų poreikių ir gebėjimų turintis vaikas yra pastebėtas ir laiku sulaukia kompetentingos, profesionalios ir įvairiapusės švietimo pagalbos ikimokyklinio ugdymo mokykloje?

Lietuvoje švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo sritį, orientuotą į ankstyvosios švietimo pagalbos teikimą ikimokyklinio ugdymo mokyklos vaikui, nagrinėjo Kairienė ir Ališauskienė (2013).

Mokslininkų išryškintos švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo problemos, atskleisti pagalbos šeimai sampratos struktūriniai komponentai sudarė prielaidas giliau išsiaiškinti švietimo pagalbos

vaikui ir šeimai organizavimą ir teikimą šiandieninėje ikimokyklinio ugdymo mokykloje vadovų ir švietimo pagalbos teikėjų (mokytojų, pagalbos specialistų) požiūriu.

Lietuvos strateginiai dokumentai pabrėžia šiandieninės švietimo pagalbos svarbą žmogaus, kaip visuomenės nario, kontekste.

Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“¹ akcentuojama pokyčių, garantuojančių kiekvieno asmens individualių gebėjimų ugdymą, pritaikymą ir pripažinimą, svarba šiandieninėje mokykloje. Šiame strateginiame dokumente taip pat išryškinamas šiuolaikinio vaiko kūrybingumo ir lyderystės ugdymas. Švietimo pagalbos vaikui kontekste suvokiamas kaip savitų vaiko poreikių ir gebėjimų puoselėjimas. Ar šiandieninė mokykla įžvelgia kaitos pokyčius švietime?

Geros mokyklos koncepcijoje² išryškinamas personalizuotas, suasmenintas ugdymasis, pripažįstant kiekvieno vaiko poreikių, patirčių, siekių bei mokymosi tempo ir būdų skirtynes. Koncepcijoje pabrėžiama, kad kiekvienai ikimokyklinio ugdymo mokyklai, siekiančiai užtikrinti šiuolaikinio vaiko poreikius, puoselėti gebėjimus bei esant poreikiui teikti švietimo pagalbą, svarbu sukurti atvirą, funkcionalią, dinamišką ugdymo(si) aplinką. Atsižvelgiant į dokumente išdėstytas nuostatas, kyla klausimas, ar ikimokyklinio ugdymo mokyklos aplinka pritaikyta šiuolaikinių vaikų individualių, specialiųjų poreikių, gebėjimų raiškai?

Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme³ išskiriama psichologinės, socialinės, specialiosios ir specialiosios pedagoginės pagalbos paskirtis, organizuojant švietimo pagalbą vaikui ir šeimai. Įstatymas reglamentuoja, kad ikimokyklinio ugdymo mokykloje saugios ir palankios aplinkos kūrimu rūpinasi ikimokyklinio ugdymo mokyklos Vaiko gerovės komisija.

Vadovaujantis *Europos specialiojo ugdymo plėtros programoje* (Valstybės žinios, 2009-09-14, Nr. 110-4699) valstybių švietimo politikos strategams iškeltu svarbiausiu uždaviniu, kad ugdymo politika turėtų tenkinti kiekvieno individo specialiuosius poreikius bet kuriuo ugdymo sistemos lygmeniu, užtikrinti pagalbos prieinamumą, sudarant sąlygas kiekvienam mokiniui panaudoti savo potencines galimybes, švietimo pagalbą koordinuojantiems ir organizuojantiems asmenims tenka didžiulė atsakomybė. Atsižvelgiant į tai, kad *švietimo pagalba* kaip sąvoka Švietimo įstatyme yra apibrėžta 2003 m., šiandien organizuojant, teikiant švietimo pagalbą, siekiant optimizuoti *specialiųjų poreikių mokinių* raidą ir padidinti ugdymosi veiksmingumą, tiek bendrojo ugdymo mokyklų, tiek ir

¹ Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (2012), *Valstybės žinios*, 2012-05-30, Nr. 61-3050).

² Geros mokyklos koncepcija (2015). Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymas Nr. V-1308, TAR, 2015-12-21, Nr. 20048.

³ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2011), *Valstybės žinios*, 1991, Nr. 25-593; 2011, Nr. 38-104.

ikimokyklinio ugdymo mokyklų vadovams bei švietimo pagalbos teikėjams iškyla vis daugiau problemų, susijusių su kokybiškos švietimo pagalbos užtikrinimu.

Švietimo pagalbos užtikrinimui šiandieninėje ikimokyklinio ugdymo mokykloje turi būti suformuota sistema. Tam, kad sistema tikslingai funkcionuotų, numatomos koordinavimo strategijos ir kiekvieno asmens, dalyvaujančio švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo procese, atskaitomybė. Daugelyje mokyklų pagalbos strategijos nėra koordinuotos.⁴ V. Targamadzė (2020) teigia, kad „ypač jau dabar reikia kalbėti apie švietimo pagalbos specialistus logopedus, psichologus, socialinius darbuotojus. Kita aktuali tema – jau ne vienerius metus kalbama apie įtraukųjį ugdymą. Mokytojai palikti labai keblioje situacijoje, nes nei mokytojų padėjėjų, nei mokytojų pagalbininkų nėra pakankamai mokyklose, jie nefinansuojami. Teigiama, kad šiandieninėje švietimo sistemoje jau buvo gausybė reformų“. Tačiau ji abejoja, ar iš tiesų tai buvo reformos. Vykdoma reforma, turi turėti labai aiškią viziją. O pas mus vis desperatiškai kažkokie pokyčiai bandomi daryti, kurie nėra sistemiški, dažnai neapgalvoti, lozunginiai. Kaip teigia (Adelman ir Taylor, 2003; Indrašienė ir Melferdaitė, 2010; Targamadze et al., 2008; Sugarr ir Horner, 2006), tai didina pagalbos specialistų krūvį ir mažina pagalbos efektyvumą (Domitrovic et al., 2010).

Kita problema – įgyvendinant įvairias pagalbos priemones pasigendama jų veiksmingumo ir poveikio vertinimo (Adams, 2005; Gambriil, 2006 ir McCarthy, 2005). Veiksmingą švietimo pagalbos organizavimą užtikrina bendras visų specialistų, visos mokyklos bendruomenės siekiamų bendrų veiklos tikslų numatymas ir vaidmenų apsibrėžimas, pasitelkiant įgytą kompetenciją, individualius gebėjimus, žinias, patirtį. Akivaizdu, kad mokslininkų išryškintos problemos šiandien ypač aktualios švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimo ir teikimo kontekste. Kiekvienas mokytojas (pagalbos specialistas), veikdamas individualiai – pavieniui, visų problemų išspręsti negali. Todėl, organizuojant ir teikiant švietimo pagalbą vaikui ir jo šeimai, ypač svarbus aspektas – specialistų vidinės darnos potencialas. Darnų ir kolegialų pagalbos vaikui ir šeimai komandos darbą lemia jos narių multidiscipliniškumas, efektyvi komunikacija, kolektyvinis veikimas, dalijimasis žiniomis ir veiklos procesais. Šiandieninėje ikimokyklinio ugdymo mokykloje ypač reikšminga pasidalytoji lyderystė. Interprofesinė visų ikimokyklinio ugdymo mokyklos švietimo pagalbos teikėjų bendraveika, kompetencija, organizuojant ir teikiant įvairiapusę švietimo pagalbą vaikui ir šeimai – vienas iš ikimokyklinio ugdymo mokyklos, ugdančios šiuolaikinį vaiką, švietimo veiksmingumą užtikrinančių veiksnių.

⁴ Valinskienė, A, 2020. Švietimo vėžimui – dar vienos reformos pagalys į ratus. Prieiga internete: <https://www.diena.lt/naujienos/lietuva/salies-pulsas/svietimo-vezimui-dar-vienos-reformos-pagalys-i-ratus-948178>

Tyrimo problema – švietimo pagalbos sistemos optimizavimas šiandieninėje ikimokyklinio ugdymo mokykloje.

Tyrimo objektas - švietimo pagalba Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklose.

Tyrimo tikslas - išnagrinėti švietimo pagalbos organizavimą ir teikimą Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklose.

Probleminiai klausimai. Tyrimas atliktas, siekiant atsakyti į tokius klausimus (*priedas Nr. 1*):

1. Kokie teisės aktai reglamentuoja švietimo pagalbos organizavimą ikimokyklinio ugdymo mokykloje ir kaip jie dera su tarptautiniais Lietuvos įsipareigojimais dėl švietimo pagalbos teikimo specialiųjų poreikių vaikui ir šeimai?
2. Kokia ikimokyklinio ugdymo mokyklos kompetencija organizuoti ir teikti švietimo pagalbą vaikui ir šeimai?
3. Kaip į švietimo pagalbos organizavimo procesą įtraukiamas vaikas ir jo šeima?
4. Kaip įvairios suinteresuotos grupės (vadovai, mokytojai, švietimo pagalbos specialistai) vertina organizuojamo švietimo pagalbos proceso ikimokyklinio ugdymo mokykloje realią praktiką?
5. Kaip ikimokyklinio ugdymo mokyklos švietimo pagalbos teikėjai bendradarbiauja tarpusavyje, su socialiniais partneriais bei kitomis institucijomis?

Tyrimas konstruojamas strategiškai žvelgiant į šiandieninę situaciją švietime - įvairiapusį ir kokybišką šiandieninės švietimo pagalbos užtikrinimą šiuolaikiniam vaikui ir šeimai aplinkos kaitos kontekste. Tyrimas grindžiamas socialinio konstruktyvizmo, įtraukiojo ugdymo, socialinio dalyvavimo bei įgalinimo teorinėmis nuostatomis. *Švietimo pagalba* traktuojama kaip procesas, kuriame ikimokyklinio ugdymo mokyklos vadovai, švietimo pagalbos teikėjai (mokytojai, pagalbos specialistai) individualiai ar kolektyviai daro įtaką vaiko raidai ir socializacijai.

Švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo procesas vyksta ne vien tik tada, kai ikimokyklinio ugdymo mokykloje ankstyvajame amžiuje identifikuojami ugdymo(si) poreikiai, bet ir prevenciškai užkertant kelią galimiems ugdymo(si) sunkumams. Prevencinė veikla ikimokyklinio ugdymo mokykloje daro teigiamą poveikį vaiko tolimesniam vystymuisi sėkmingos vaiko raidos užtikrinimo požiūriu. Kolegialus bendravimas (vadovas – mokytojai (pagalbos specialistai) – tėvai), kartu

aptariant ir numatant kryptingą švietimo pagalbos veiksmų planą, sąlygoja švietimo veiksmingumą ikimokyklinio ugdymo mokykloje.

Tyrimo etapai. Tyrimas buvo organizuotas 7 etapais (*priedas Nr. 2*):

I etapas - siekiant išsiaiškinti teorinius aspektus apie švietimo pagalbos organizavimą ir teikimą buvo atlikta mokslinės literatūros, ikimokyklinio ugdymo mokyklų, reglamentuojančių švietimo pagalbos teikimą vaikui ir šeimai, dokumentų analizė. Literatūros paieška, sisteminimas bei analizavimas vyko nuo 2019 metų rugsėjo iki 2020 metų sausio mėnesio.

II etapas - remiantis mokslinės literatūros, ikimokyklinio ugdymo mokyklų, reglamentuojančių švietimo pagalbos teikimą vaikui ir šeimai dokumentų analize, ilgamete švietimo pagalbos vaikui ir šeimai darbo patirtimi, 2020 metų sausio mėnesį buvo suformuluota tyrimo tema, išryškinta tyrimo problema, numatytas objektas, iškelti probleminiai klausimai bei suformuluotas tyrimo tikslas. Tyrimui atlikti numatytos metodologinės prieigos ir tiriamųjų grupės. Tiriamojo darbo duomenų rinkimo būdas – anketa raštu.

III etapas – vykdomas empirinis tyrimas, remiantis kokybinio tyrimo metodu – anketinė apklausa. Anketinė apklausa buvo pradėta vykdyti 2020 metų sausio mėnesį. Kokybinio tyrimo respondentai – Radviliškio rajono ikimokyklinio ugdymo mokyklų švietimo pagalbos teikėjai (mokytojai, pagalbos specialistai) (N=45), kurie dalyvavo apklausoje raštu. Respondentams buvo internetu pateiktos anketos, kurias sudarė atviri klausimai (*priedas Nr. 3*). Gauti pirminiai duomenys kovo mėnesį. Susiklosčius dabartinei situacijai, susijusiai su COVID -19, ir paskelbus karantiną mokyklose, siekta išsiaiškinti nuotolinės švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo tvarka. Papildomai buvo apklausti 25 ikimokyklinio ugdymo mokyklų švietimo pagalbos teikėjai (mokytojai, pagalbos specialistai) (N=25), kurie dalyvavo apklausoje raštu (*priedas Nr. 4*). Gauti papildomi duomenys balandžio mėnesį. Galutiniai duomenys baigti rinkti 2020 metų balandžio mėnesį.

IV etapas – atlikta kokybinė turinio duomenų analizė pagal (Žydzžiūnaitė, V, 2005) duomenų analizės techniką, kurią sudaro 4 žingsniai. Gauti rezultatai tyrimo metu sisteminami, informantų atsakymai analizuojami turinio (angl. content) analizės būdu.

V etapas – vykdomas pusiau struktūruotas interviu, kuriame dalyvavo Radviliškio rajono ikimokyklinio ugdymo mokyklų direktoriai (N=4). Kokybinio tyrimo metodas (pusiau struktūruotas interviu) pasirinktas, siekiant išsamiau identifikuoti švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo aspektus ikimokyklinio ugdymo mokykloje vadovų požiūriu. Duomenys baigti rinkti 2020 metų balandžio mėnesį. Gauti papildomi duomenys.

VI etapas – atlikta duomenų analizė, gauti rezultatai tyrimo metu sisteminami, informantų atsakymai analizuojami indukcinės kokybinės turinio (ang. *content*) duomenų analizės būdu.

VII etapas – remiantis gautais tyrimo rezultatais, rašomos interpretacijos, išvados, rengiamos rekomendacijos.

Tyrimo metodologija grindžiama socialinio konstruktyvizmo nuostatomis, teigiančiomis, kad žmonės pasaulį pažįsta ir aktyviai konstruoja pasaulio supratimą sąveikaudami. Vadovautasi orientuojantis į informanto, išsakančio savo nuomonę, atskleidžiančio patirties unikalumą.

Metodai:

1. Teoriniai: švietimo apibendrinimas.

2. Kokybiniai: anketinė apklausa; pusiau struktūruotas interviu.

Teotiniai metodai - mokslinės literatūros ir Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinį ugdymą teikiančių mokyklų švietimo pagalbos veiklą reglamentuojančių teisės aktų analizė padėjo teoriškai pagrįsti efektyvios švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo aspektus, identifikuoti problemas, su kuriomis susiduria ikimokyklinio ugdymo mokyklos vadovai, švietimo pagalbos teikėjai ir kiti vaiką ugdantys pedagogai.

Kokybinio tyrimo metodas (anketinė apklausa) įgalino identifikuoti, mokytojų požiūriu, svarbiausias švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimo ir teikimo patirtis, galimybes ir problemas, būdus, kurie padeda plėtoti kokybišką, veiksmingą įtraukųjį ugdymą ikimokyklinio ugdymo mokykloje.

Kokybinio tyrimo metodas (pusiau struktūruotas interviu) leido išanalizuoti vadovų požiūrį į švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimą ir teikimą mokykloje, vaiką ugdančių mokytojų pasidalytos lyderystės raiškos ypatumus, įstaigos švietimo pagalbos organizavimo ir koordinavimo efektyviausias taikomas strategijas.

Temos ištirtumas ir reikšmingumas. Šiandieninėje pedagoginėje sistemoje vis labiau išryškėja humaniškumas, orientuotas į patį vaiką. Todėl didėjant specialiųjų poreikių vaikų skaičiui ikimokyklinio ugdymo mokyklose, švietimo pagalbos organizavimas ir teikimas turi būti taip pat orientuotas į šiuolaikinį vaiką, jo poreikius ir galimybes. Kiekvienas vaikas yra unikalus ir jis turi išbandyti įvairias mokymosi formas, būdus skirtingose aplinkose. Akivaizdu, jog pritaikyta ugdymo(si) aplinka šiuolaikiniam vaikui derinama individuali, partneriška, komandinė, visos mokyklos bendruomenės švietimo pagalba garantuoja ugdymo šiuolaikiškumą, kokybę, veiksmingumą. Tai sudaro prielaidas vaiko tolimesniam sėkmingam integravimuisi į visuomenę. Akivaizdu, kad ikimokyklinio ugdymo mokykloje specialiųjų poreikių vaiko socializacijos, brandos procesas, tapsmas pilnaverčiu visuomenės nariu, yra sudėtingas. Todėl visuminė vaiko aplinka, tiesiogiai daranti įtaką jo individualiam veikimui, gebėjimų realizavimui, padedant profesionaliems šalia esantiems asmenims, įveda vaiką į sąveikos su aplinka pasauliu. Šiuolaikinės švietimo pagalbos pagrindinis prioritetas – visuminės pagalbos vaikui užtikrinimas. Šiame procese svarbiausias vaidmuo tenka ikimokyklinio ugdymo mokyklos mokytojui (pagalbos specialistui). Tačiau kyla ne vienas klausimas - ar visi ikimokyklinio ugdymo mokyklų mokytojai laiku pastebi vaiko problemą ir geba tinkamai į ją reaguoti? Ar užtikrina kokybišką ir įvairiapusį švietimo pagalbos teikimą šiuolaikiniam, savitai besiuogančiam vaikui? Ar įžvelgia švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo bei asmeninių kompetencijų tobulinimo poreikį? Ar geba numatyti ir pritaikyti naujas inovatyvias švietimo pagalbos strategijas? Tyrimas atliktas, siekiant išsamiau išanalizuoti švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo šiandieninę situaciją Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklose bei numatyti prioritetus veiksmingesnės, įvairiapusės, kokybiškos švietimo pagalbos vaikui ir šeimai strategijų tobulinimui.

Darbo aprobacija. Baigiamasis darbas „Švietimo pagalba Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklose: organizavimo ir teikimo aspektai“ pristatytas Radviliškio rajono švietimo pagalbos specialistams, ikimokyklinio ugdymo mokyklų mokytojams nuotoliniu būdu 2020-05-19, (*Radviliškio rajono savivaldybės suaugusiųjų ir jaunimo neformaliojo ugdymo skyriaus metodinių renginių planas 2020 m. gegužės mėn., Radviliškio rajono savivaldybės švietimo pagalbos specialistų (logopedų, specialiųjų pedagogų) metodinis susirinkimas, 2020-05-19), (priedas Nr. 5).*

Magistrinio darbo struktūra ir apimtis: Darbą sudaro santrauka lietuvių ir užsienio (anglų) kalba, lentelių ir paveikslų sąrašas, įvadas, 5 skyriai, diskusija, išvados, rekomendacijos, naudotos literatūros sąrašas (85 šaltiniai) ir priedai. Darbo apimtis puslapiais – 89, žodžiais – 33990. Darbe pateikta - 2 paveikslai, 9 lentelės ir 13 priedų.

1. ŠVIETIMO PAGALBOS ORGANIZAVIMO IR TEIKIMO IKIMOKYKLINIO UGDYMO MOKYKLOJE TEISINIS REGLAMENTAVIMAS

1.1. Reglamentuojantys dokumentai

Švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimą ir teikimą reglamentuojančiais dokumentais vadovaujasi kiekviena ikimokyklinio ugdymo mokykla, siekdama didinti švietimo veiksmingumą. Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme⁵ švietimo pagalba įvardyta kaip mokiniams, jų tėvams (rūpintojams), vaiką ugdančioms mokytojoms ir kitiems švietimo teikėjams specialistų teikiama pagalba, kurios pagrindinis tikslas – didinti švietimo veiksmingumą. Įstatyme įvardyti *specialieji ugdymosi poreikiai*⁶⁹ suprantami kaip vaiko ugdymo(si) procese pagalbos ir paslaugų reikmė, kuri atsiranda dėl išskirtinių vaiko gabumų, įgimtų ar įgytų sutrikimų bei nepalankių aplinkos veiksnių. Vienas iš švietimo įstatyme įvardytų švietimo sistemos principų yra veiksmingumas. Lietuvoje apie tai jau plačiai pasisako asmenys, kurie suinteresuoti visapusišku ir kokybišku švietimu, kaip V. Targamadzė ir kt. Įstatyme apibrėžiama, kad mokykla siekia geros kokybės rezultatų sumaniai ir taupiai naudodama turimus išteklius, nuolat vertindama, analizuodama ir planuodama savo veiklą, remdamasi veiksminga vadyba – tinkamais ir laiku priimamais sprendimais. Įstatyme išskiriamos Lietuvos švietimo sistemą apimančios sritys⁷, kaip švietimo pagalba - psichologinė, socialinė pedagoginė, specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba, švietimo informacinė, sveikatos priežiūra mokykloje, konsultacinė ir kt. Įstatyme⁸ pabrėžiama, kad mokinių ugdymo paskirtis – padėti mokiniui lavintis, plėtojant jų gebėjimus ir galias.

Šiandieninėje ikimokyklinio ugdymo mokykloje pagalba turėtų reikštis švietimo įtraukties kontekste, sudarant galimybes kiekvienam vaikui ieškoti, atrasti, išbandyti, patirti. Švietimo pagalbos specialieji ugdymo(si) poreikiai mokiniams nustatomi, remiantis tvarkos aprašu *Dėl mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių (išskyrus atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pedagoginiu,*

⁵ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (*Valstybės žinios*, 1991, Nr. 25-593; 2011, Nr. 38-1804) 2 str. Nr. 27; 5 str. Nr. 3; 6 str. Nr. 4.

⁶ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (*Valstybės žinios*, 1991, Nr. 25-593; 2011, Nr. 38-1804) 2 str. Nr. 27; 5 str. Nr. 3; 6 str. Nr. 4.

⁷ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (*Valstybės žinios*, 1991, Nr. 25-593; 2011, Nr. 38-1804) 2 str. Nr. 27; 5 str. Nr. 3; 6 str. Nr. 4.

⁸ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (*Valstybės žinios*, 1991, Nr. 25-593; 2011, Nr. 38-1804) 2 str. Nr. 27; 5 str. Nr. 3; 6 str. Nr. 4.

*psichologiniu, medicininiu ir socialiniu pedagoginiu aspektais įvertinimo ir specialiojo ugdymo skyrimo.*⁹ Apraše apibrėžtas įvertinimo tikslas, kuriame akcentuojama švietimo pagalbos ir paslaugų reikmės nustatymas; programų, specialiųjų ir techninių pagalbos priemonių, ugdymosi aplinkos pritaikymas. Pažymėtos institucijos, atliekančios įvertinimą ir skiriančios specialiąjį ugdymą ir (ar) švietimo pagalbą vaikui ir šeimai, pateikiami įvertinimo ir specialiojo ugdymo(si) ir (ar) švietimo pagalbos skyrimo dokumentai bei nurodoma įvertinimo ir specialiojo ugdymo ir (ar) švietimo pagalbos skyrimo tvarka. Tvarkos aprašas *Dėl mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupių nustatymo ir jų specialiųjų ugdymosi poreikių skirstymo į lygius*¹⁰ apibrėžia mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, pasiskirstymo į grupes kriterijus. Apraše pateikiama negalias, sutrikimus, mokymosi sunkumus apibūdinanti informacija bei priskyrimo specialiųjų ugdymosi poreikių grupei kriterijai ir įverčiai. Tvarkos apraše *Dėl mokinių, turinčių specialiųjų ugdymo(si) poreikių, ugdymo organizavimo*¹¹ nurodomas specialiųjų ugdymosi poreikių nustatymas, specialiojo ugdymosi ir švietimo pagalbos skyrimas. Tvarkos apraše *Dėl socialinės pedagoginės pagalbos teikimo vaikui ir mokiniui*¹² apibrėžiamos socialinio pedagogo funkcijos mokykloje. Analizuojant šį dokumentą kyla klausimas, ar visose ikimokyklinio ugdymo mokyklose socialinė pedagoginė pagalba vaikui teikiama?

*Psichologinės pagalbos teikimo tvarkos apraše*¹³ apibrėžiamos psichologo veiklos funkcijos. Akivaizdu, kad šios pagalbos šiandieninėje ikimokyklinio ugdymo mokykloje ypač reikia. *Specialiosios pedagoginės pagalbos asmeniui iki 21 metų teikimo ir kvalifikacinių reikalavimų nustatymo šios pagalbos teikėjams tvarkos apraše*¹⁴ nurodomas pagalbos organizavimas, pagalbos namuose organizavimas bei reikalavimai specialiojo pedagogo, logopedo, tiflopedagogo, surdopedagogo, teikiančių specialiąją pedagoginę pagalbą asmeniui iki 21 metų, išsilavinimui ir kvalifikacijai. Švietimo pagalbos specialiųjų ugdymo(si) poreikių mokiniams organizavimo ir teikimo

⁹ *Dėl mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių (išskyrus atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pedagoginiu, psichologiniu, medicininiu ir socialiniu pedagoginiu aspektais įvertinimo ir specialiojo ugdymo skyrimo* (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo 2011 m. rugsėjo 30 d. įsakymas Nr. V-1775)

¹⁰ *Dėl mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupių nustatymo ir jų specialiųjų ugdymosi poreikių skirstymo į lygius* (Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministro, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. kovo 13 d. įsak Nr. V-395).

¹¹ *Dėl mokinių, turinčių specialiųjų ugdymo(si) poreikių, ugdymo organizavimo* (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. rugsėjo 30 d. Nr. V-1795).

¹² *Dėl socialinės pedagoginės pagalbos teikimo vaikui ir mokiniui* (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. lapkričio 2 d. įsak Nr. V-950).

¹³ *Psichologinės pagalbos teikimo tvarkos aprašas* (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. rugpjūčio 30 įsak, Nr. V-663.)

¹⁴ *Specialiosios pedagoginės pagalbos asmeniui iki 21 metų teikimo ir kvalifikacinių reikalavimų nustatymo šios pagalbos teikėjams tvarkos apraše* (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. rugpjūčio 30 įsak, Nr. V-663).

tvarka nustatoma, remiantis tvarkos aprašu *Dėl mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo*¹⁵. Šio aprašo antroje dalyje išsamiai išdėstyti švietimo pagalbos organizavimo aspektai, akcentuota, kad pagalba teikiama vadovaujantis mokyklos Vaiko gerovės komisijos, pedagoginės psichologinės tarnybos rekomendacijomis, kai sutinka vaiko tėvai (globėjai, rūpintojai).

*Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas*¹⁶, kuris apibrėžia vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros sistemos, atitinkančios vaiko teises ir teisėtus interesus bei visuomenės saugumo poreikius, sukūrimą. Dokumente¹⁷ nurodoma siekiamybė „padėti vaikui įveikti susiformavusį ydingą elgesį, išsiugdyti prasmingo individualaus ir visuomeninio gyvenimo sampratą“. Siekiama „padėti vaikui pasiekti teigiamų elgesio pokyčių, ugdyti (ugdytis) atsparumą neigiamai socialinei aplinkai; padėti pasiruošti savarankiškam gyvenimui, teikiant jam kvalifikuotą švietimo pagalbą, socialinės, sveikatos priežiūros ir kitas paslaugas; sudaryti vaikui palankias pozityviosios socializacijos, resocializacijos ir ugdymo (ugdymosi) sąlygas“.

*Mokyklos Vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos organizavimo tvarkos aprašas*¹⁸ reglamentuoja Vaiko gerovės komisijos veiklos paskirtį, principus, sudarymą, funkcijas, teises ir darbo organizavimo ir sprendimų priėmimo tvarką mokykloje. Pažymėtina, kad komisija vaiko gerovės užtikrinimo klausimus sprendžia, analizuodama asmenybės ūgties, saviraiškaus dalyvavimo mokyklos gyvenime, mokymosi aplinkos, besimokančios bendruomenės ir kitus aspektus, ieškodama naujų galimybių, problemų sprendimo būdų ir telkdama reikiamus žmogiškuosius ir materialinius išteklius. Vaiko gerovės komisija apima platų veiklos koordinavimo spektrą. Galima teigti, jei komisijos veikla ikimokyklinio ugdymo mokykloje efektyvi ir orientuota į ankstyvąją švietimo pagalbą vaikui ir šeimai, tai padėtas pamatas šiuolaikinio vaiko patirties ir saviraiškos namo statybai.

Šiandien švietimo kaitos procese nėra pakankamai efektyvi teisės aktų įgyvendinimo stebėsenos sistema. Tai daro įtaką ikimokyklinio ugdymo mokyklos kaip kokybiškos pagalbos vaikui ir šeimai institucijos funkcionavimui švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo kontekste.

¹⁵ Dėl mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. rugpjūčio 30 d. įsak. Nr. V-657).

¹⁶ Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas (*Valstybės žinios*, 2007-07-19, Nr. 80-3214; 3 str.).

¹⁷ Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas (*Valstybės žinios*, 2007-07-19, Nr. 80-3214; 3 str.).

¹⁸ *Mokyklos Vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašas* (TAR, 2017-05-03, Nr. 7380.)

Kiekviena ikimokyklinio ugdymo mokykla bendradarbiauja su kitomis švietimo institucijomis, socialinę pagalbą teikiančiomis tarnybomis, sveikatos priežiūros ir teisėtvarkos institucijomis, konsultuoja vaiko tėvus (globėjus, rūpintojus) ir mokytojus. Tyrimai ir vertinimai turi būti nukreipiami į nuolatinį švietimo pagalbos sistemos tobulinimą, duomenų analizę ir įsivertinimu grįstą švietimo kultūrą. Reikalingi švietimo pagalbos ir jos reglamentavimo sričių moksliniai, ilgalaikiai tyrimai (kokybei ir efektyvumui nustatyti).

*Nacionalinė švietimo agentūra*¹⁹ 2019 metais pradėjo vykdyti savo veiklą, kurios pagrindinė sritis yra švietimo pagalba. *Švietimo pagalbos departamentas*, kuris yra Nacionalinės švietimo agentūros struktūrinis padalinys, nuolat pateikia aktualią naujausią informaciją švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo klausimais, konsultuoja mokytojus. Taip pat švietimo pagalbos departamentas teikia metodinę konsultacinę pagalbą mokykloms, švietimo pagalbos įstaigoms (pedagoginėms psichologinėms, švietimo pagalbos tarnyboms, švietimo centrams) dėl švietimo pagalbos teikimo, prevencinių priemonių vykdymo, įtraukties švietime nuostatų įgyvendinimo, organizuoja ugdymo ir švietimo vadybos naujovių, gerosios praktikos diegimą bei metodinės pagalbos švietimo įstaigų vadovams, pedagogams ir švietimo pagalbos specialistams teikimą.

Nacionalinė agentūra skelbia įvairiausių projektus²⁰, kuriais siekiama supažindinti mokytojus, pagalbos specialistus su įvairių alternatyvų paieška, ugdant vaikus mokyklose. Šio projekto siekiamybė – specialistų kvalifikacijos tobulinimas. Šiandieninėje ikimokyklinio ugdymo mokykloje mokytojų (pagalbos specialistų) kvalifikacija turi būti sistemingai keliama. Tačiau kyla klausimas, ar šiame nuolatiniame švietimo kaitos procese kryptingai vyksta šiandieninių mokytojų (pagalbos specialistų) kvalifikacijos kėlimas?

Susidarius ekstremaliai situacijai, susijusiai su COVID-19, paskelbti nauji teisės aktai, reglamentuojantys ugdymo proceso organizavimą nuotoliniu būdu. Atsižvelgiant į dabartinę situaciją ir vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtintu dokumentu „*Rekomendacijos dėl ugdymo proceso organizavimo nuotoliniu būdu*“²¹ kiekviena ikimokyklinio ugdymo mokykla parengė nuotolinio ugdymo proceso organizavimo taisykles. Taisyklėse akcentuojamas taip pat ir švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimas, teikimas nuotoliniu būdu.

¹⁹ Nacionalinė švietimo agentūra (*Nacionalinės švietimo agentūros nuostatai*, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. liepos 24 d. įsakymas Nr. V-852).

²⁰ Europos sąjungos fondų investicijų veiklų programos „*Kuriame Lietuvos ateitį*“ projektas *Pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų kvalifikacijos tobulinimas*, (Nr. 09.2.2-ESFA-V-707-02-0001).

²¹ *Rekomendacijos dėl ugdymo proceso organizavimo nuotoliniu būdu* (Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. kovo 16 d. įsakymas Nr. V-372).

Mokykla, organizuodama ir teikdama švietimo pagalbą, vadovaujasi rekomendacijomis „*Dėl ugdymo proceso ir švietimo pagalbos organizavimo nuotoliniu būdu*“²², patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto viceministro 2020-03-30 įsakymu Nr. SR – 1494 (2020). Mokykla vadovaujasi specialistų parengtomis rekomendacijomis „*Kaip kalbėtis su vaikais krizės situacijoje ir kaip jiems padėti*“²³, (2020)“, *Kaip tėvams išgyventi ir auklėti vaikus karantino metu*²⁴ (*Recommendation to parents on how to support learning at home during temporary suspension of obligatory regular attendance of Pupils*“, (2020); projekto *Saugesnis internetas* atstovų paskelbtomis rekomendacijomis *Kaip saugiai naudotis internetu, siaučiant koronaviruso pandemijai*, (2020); rekomendacijomis mokytojams ir kitiems švietimo pagalbos vaikui ir šeimai teikėjams, dirbantiems nuotoliniu būdu su vaikais, turinčiais didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, dabartinėje situacijoje ypač aktuali informacija pateikiama metodinėse rekomendacijose „*Vaikų, turinčių žymius, labai žymius kompleksinius sutrikimus ugdymo ypatumai*“²⁵ (Krinickaja A., Liaudanskienė V., ir Tijunonienė E., 2020).

Švietimo pagalbos vaikui ir šeimai specialistai, organizuojant ir teikiant švietimo pagalbą nuotoliniu būdu, vadovaujasi Nacionalinės Švietimo Agentūros Specialiosios pedagogikos skyriaus specialistų parengtomis rekomendacijomis „*Dėl specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo nuotolinio mokymo(si) metu*“²⁶. Rekomendacijose nurodoma atsižvelgti į visus COVID -19 prevencinių priemonių bei karantino metu įsigaliojusius Lietuvos Respublikos Vyriausybės reikalavimus ir jų laikytis, teikiant specialiąją pedagoginę pagalbą ir konsultuojant šeimą.

Apibendrinant galima teigti, kad dokumentuose, reglamentuojančiuose švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimą ir teikimą, teigiama, kad šiandien ypač aktualu stiprinti kiekvieno ugdymo(si) proceso dalyvio sąmoningą požiūrį į švietimo pagalbos reikmę šiuolaikiniam vaikui,

²² *Dėl ugdymo proceso ir švietimo pagalbos organizavimo nuotoliniu būdu* (Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto viceministro 2020-03-30 įsakymas Nr. SR-1494).

²³ *Kaip kalbėti su vaikais krizės situacijoje ir kaip jiems padėti*, (2020).

²⁴ Jakavonytė-Staškuvienė, D. (2020). *Kaip tėvams išgyventi ir auklėti vaikus karantino metu* (Recommendations to parents on how to support learning at home during temporary suspension of obligatory regular attendance of Pupils, Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos profesorės, Europos Komisijos Europos mokyklų ikimokyklinio ir pradinio ugdymo inspektorės Daivos Jakavonytė-Staškuvienės sudarytos rekomendacijos, remiantis Europos mokykloms parengta informacija.

²⁵ Krinickaja A. (2020); Liaudanskienė V., (2020); Tijunonienė E., (2020), "Vaikų, turinčių žymius, labai žymius kompleksinius sutrikimus ugdymo ypatumai". Prieiga internete: <https://sites.google.com/itc.smm.lt/nuotolinis/metodin%C4%97-med%C5%BEiaga/rekomendacijos>. [žiūrėta 2020-01-20].

²⁶ Nacionalinės Švietimo Agentūros Specialiosios pedagogikos skyriaus specialistų parengtomis rekomendacijomis *Dėl specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo nuotolinio mokymo(si) metu* (Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2020-03-30 Nr. SR-1494

gilinti kompetencijas, ieškoti ir atrasti palankiausias sprendimus. Svarbūs aspektai – kolegiali švietime dalyvaujančių asmenų patirties sklaida ir keitimasis aktualiausiomis švietimo idėjomis, judumas šalyje ir tarptautiniu mastu. Nacionaliniuose dokumentuose pabrėžiama, kad kiekvienoje ikimokyklinio ugdymo mokykloje turi būti sudaromos palankios sąlygos veiksmingam švietimo pagalbos organizavimui ir teikimui, užtikrinančiam kiekvienam vaikui ugdytis pagal jo poreikius, gebėjimus, galias ir tėvų pageidavimus. Dokumentuose akcentuojamas vaiko šeimos įtraukimas ir įgalinimas kaip efektyvus veiksnys, užtikrinantis įvairiapusę ir kokybišką pagalbą vaikui. Visi teisės aktai, kurie reglamentuoja švietimo pagalbos teikimo tvarkas vaikams, patiriantiems tam tikrų sunkumų, ugdymo organizavimo ir ugdymo pritaikymo vaiko galimybėms procesus, atitinka tarptautinę politiką, tačiau realioje praktikoje iškyla tam tikrų kliūčių, užtikrinant įvairiapusį švietimo pagalbos veiksmingumą.

*Ikimokyklinio ugdymo mokykloje integracija negalima be atitinkamų specifinių pagalbos priemonių, pritaiktos aplinkos, mokykloje dirbančios visos vaikui reikalingos kompetentingos komandos pagalbos specialistų: socialinio pedagogo, judesio korekcijos pedagogo, psichologo, esant poreikiui surdopedagogo ir tiflopedagogo, **mokytojo padėjėjo**.*

1. 2. Organizavimo ir teikimo sistema

Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatose²⁷ išryškinamas švietimo raidos požiūris į žmogų. Akcentuojama, kad žmogus yra brangiausias valstybės turtas, ir į jį verta deramai investuoti. Strategijoje²⁸ išryškinama socialinių kompetencijų, sveikatos stiprinimo, švietimo pagalbos teikimo vaikui ir šeimai būtinumas mokykloje. Strategijoje didelis dėmesys buvo skiriamas visapusiškos švietimo pagalbos mokykloje organizavimo formoms, būdams ir metodams.

Valstybinėje švietimo 2013-2022 metų strategijoje²⁹, parengtoje siekiant sutelkti švietimo bendruomenės pastangas esminiems švietimo pokyčiams, atsižvelgiama į visuomenės lūkesčius. Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“³⁰ III prioritentinė kryptis – talka dėl įtraukties, nurodo,

²⁷ Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatose³⁰ (Valstybės žinios, 2003-07-18, Nr. 71-3216).

²⁸ Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatose³⁰ (Valstybės žinios, 2003-07-18, Nr. 71-3216).

²⁹ Valstybinėje švietimo 2013-2022 metų strategijoje (Valstybės žinios, 2013-12-30, Nr. 140-7095).

³⁰ Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ (Žin., 2012, Nr. 61-3050.)

kad tikslinga mokyklų bendruomenėms apmąstyti, kaip sukurti įvairesnes paskatas ir sąlygas mokytis. Strategijoje³¹ akcentuojamas naudojimosi švietimu pirmenybės užtikrinimas.

Ypatingas dėmesys skiriamas kokybiškos metodinės pagalbos specialiojo ugdymo specialistams teikimui. Vakarų šalyse, ugdant demokratinę visuomenę, didelis dėmesys skiriamas mokyklos visiems kūrimui – švietimo pagalbos vaikui ir šeimai užtikrinimui. Nesuteikiant vaikams reikalingos pagalbos, juos skirstant į tam tikras grupes bei šalinant iš bendrojo ugdymo mokyklų, atskiriant nuo bendraamžių, nebus sukurta demokratinė visuomenė. Užsienio šalių mokslininkų straipsniuose teigiama, kad vykdant atskirtį yra diferencijuojama visuomenė.

Lietuvoje švietimo organizavimo aspektus analizuoja A. Ališauskas, (2011), S. Ališauskienė, (2013), L. Miltenienė, (2011), R. Melienė, (2011), A. Galkienė³², (2005), D. Gerulaitis, (2011), D. Kairienė, (2013), I. Kaffemanienė, (2011), J. Ruškus,³³ (2007), G. Mažeikis, (2007) ir kt. Mokslininkų³⁴: A. Ališausko, A. (2011), S. Ališauskienės, 2013), L. Miltenienės, 2011, atliktuose darbuose išryškintos švietimo pagalbos vaikams ir jų šeimoms organizavimo ir teikimo galimybės ir problemos.

Šiuolaikiniame judriame, sudėtingame, kintančiame pasaulyje šiandieniniam švietimo pagalbos teikėjui nepakanka apsiriboti vien anksčiau savo darbe naudotais ugdymo metodais ir būdais, svarbu taikyti inovatyvias, įvairias darbo formas, strategijas. Glaudžiai susiliejus bendrajam ir specialiajam ugdymui, kiekvienas ikimokyklinio ugdymo mokyklos mokytojas privalo laiku atpažinti vaiko specialiuosius poreikius, kurti ir įgyvendinti naujas programas, ugdymo metodus, bent minimaliai žinoti specialiojo ugdymo pagrindus. Šiandien tradiciniai metodai intensyviai keičiami naujais metodais, atliepiančiais šiuolaikinio vaiko poreikius. Teikiant švietimo pagalbą šiandieniniam specialiųjų poreikių vaikui, ypač atkreipiamas dėmesys į vaiko socioemocinį vystymąsi. Dabartinėje ikimokyklinio ugdymo mokykloje vaiko socioemocinių įgūdžių ugdymas yra vienas veiksmingiausių geros vaiko psichikos sveikatos užtikrinimo ir smurto prevencijos priemonių. Todėl daugelis Lietuvos

³¹ Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ (Žin., 2012, Nr. 61-3050).

³² Galkienė A., (2001; 2003); (2003). Specialiųjų poreikių vaikų integravimo problemos. Vilnius. Prieiga internete: http://www.elibrary.lt/resursai/LR_ministerijos/Ataskaitos/smm/38.pdf, [žiūrėta 2020-04-20].

³³ Ruškus, J. ir Mažeika G. (2007). Neįgalumas ir socialinis dalyvavimas. Kritinė patirties ir galimybių Lietuvoje refleksija. Šiaulių universitetas.

³⁴ Ališauskienė, S., Musteikienė, V., Zablackienė, A., Miltenienė, L., Šapelytė, O., Kairienė, D., Gevorgianienė, V., Blumbergienė, V., Šeibokienė, G., Aidukienė, T. (2011). Ikimokyklinio ugdymo paslaugų planavimo savivaldybėse metodika. Pavyzdžiai teisės aktų, skirtų vaikų nuo gimimo iki privalomojo mokymo pradžios gyvenimo ir ugdymo sąlygų gerinimo modelio aprašui savivaldybėse įgyvendinti. Metodinė medžiaga kompleksinės pagalbos teikimui. Vilnius: ŠMM, SPPC.

bendrojo ugdymo, ikimokyklinio ugdymo mokyklų aktyviai įsitraukia į tarptautinio Erasmus+ projekto³⁵ veiklą.

Akivaizdu, kad šiandieninė besimokanti organizacija orientuota į organizuojamos ir teikiamos švietimo pagalbos veiksmingumą ir kokybę. Nuoseklus ir sistemingas vaiko socioemocinių įgūdžių ugdymas – tai viena iš sėkmingos švietimo pagalbos vaikui formų, susiejančių vaiko akademines žinias su sėkme mokykloje, šeimoje, bendruomenėje. Pasak G. Brown (1994), susiliejančio ugdymo atstovo, emocinį krūvį turinti ugdymo medžiaga greičiau įveikia visas specialiųjų poreikių vaiko ugdymosi kliūtis.

Visose Lietuvos ikimokyklinio ugdymo mokyklose turi būti sukurta tinkama švietimo pagalbos mokiniui ir šeimai struktūra, kuri padėtų formuoti tęstinę ir visiems prieinamą kokybišką švietimo pagalbą. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas reglamentuoja, kad bendrojo ugdymo ir ikimokyklinio ugdymo mokyklose už vaikui sukurta ir sudaryta palankią aplinką atsakinga yra Vaiko gerovės komisija. Ar ikimokyklinio ugdymo mokykloje komisijos veikla išreikšta saugios ir palankios aplinkos kūrimo kontekste?

Šiandieninė ikimokyklinio ugdymo mokykla, organizuodama ir teikdama švietimo pagalbą, susiduria su pedagoginėje psichologinėje tarnyboje nustatytais vaikų sutrikimais, kurie skirstomi į šias grupes: negalios, sutrikimai, mokymosi sunkumai ir kiti sutrikimai.

Švietimo pagalbos mokiniui ir šeimai struktūra ikimokyklinio ugdymo mokykloje apima penkis lygmenis (Baranauskienė, Geležinienė, Tomėnienė, Vasiliauskienė ir Valaikienė, 2010).

1 lygmuo. Ikimokyklinio ugdymo mokyklos mokytojų teikiama švietimo pagalba:

- ugdymo(si) pagalba;
- socialinių įgūdžių formavimo, prevencinė pagalba.

2 lygmuo. Ikimokyklinio ugdymo mokykloje švietimo pagalba teikiama, kai grupės mokytojas nepajėgus padėti vaikui. Tokiu atveju švietimo pagalbą teikia pagalbos vaikui specialistai.

3 lygmuo. Ikimokyklinio ugdymo mokyklos teikiama pagalba. Pagalbą teikia komanda mokytojų ir pagalbos specialistų:

- Tėvystės įgūdžių lavinimo klubas;

³⁵ Erasmus+ KA2 Strategic partnership for School Education Socio-Emotional Capacity Building in Primary Education. Prieiga internete: <http://smile.emundus.lt/>

- Tėvų informavimo ir švietimo;
- Patyčių ir smurto prevencijos;
- Sveikatos, lytiškumo ugdymo ir rengimo šeimai;
- Vaikų saugumo ir lygių galimybių.

4 *lygmuo*. Ikimokyklinio ugdymo mokyklos savivalda koordinuoja švietimo pagalbos organizavimą ir teikimą mokykloje, vykdo atskaitomybės procesą. Esant poreikiui bendradarbiaujant su kitomis rajono institucijomis, kaip pedagogine psichologine tarnyba, sveikatos, socialinėmis, vaiko teisių apsaugos tarnyba bei kitomis švietimo įstaigomis, sprendžiamos iškilusios vaiko ugdymui(si) problemos. Pagrindinė institucija, galinti padėti vaikui, yra ta institucija, kurioje ugdosi vaikas. Kiekvienos ikimokyklinio ugdymo mokyklos siekiamybė – tapti vaiko, tėvų ir su vaiku dirbančių mokytojų įgalinimo institucija.

Šiandieninėje visuomenėje, patiriančioje globalizacijos pasekmes, ypatingas dėmesys skiriamas kompleksinės švietimo pagalbos organizavimui – visos mokyklos bendruomenės įsitraukimui į procesą, užtikrinantį ugdymo veiksmingumą. Akivaizdu, kad šiandieninėje ikimokyklinio ugdymo mokykloje, ugdant šiuolaikinius vaikus, kurie patiria įvairių sunkumų, ypač svarbi kompleksinė įvairių specialistų pagalba. Socialinė, specialioji pedagoginė, psichologinė, specialioji pagalba – sudėtinės švietimo pagalbos dalys.

Ikimokyklinio ugdymo mokyklos švietimo pagalbos komanda sprendžia vaiko ugdymo(si) sunkumus, dalyvauja sudarant individualias ugdymo programas, inicijuoja bendradarbiavimą tarp mokyklos bendruomenės narių, organizuoja ir teikia profesionalią pagalbą specialiujų ugdymosi poreikių vaikams. Aptariamą problemą turi sąmoningai suprasti visi komandos nariai. Todėl mokykloje Vaiko gerovės komisija turi aktyviai veikti, nes jos viena iš pagrindinių veiklų – koordinuoti psichologinės, specialiosios pedagoginės ir specialiosios bei socialinės pagalbos teikimą specialiujų poreikių turintiems mokiniams. *Specialieji poreikiai* – tai pagalbos ir paslaugų reikmės, atsirandančios dėl nuolatinių ugdymo(si) sunkumų, t.y. tai, ko trūksta vaikui, kuo jam galima padėti, kad atsiskleistų jo prigimtinių ugdymosi galimybių. Kiekvienoje ikimokyklinio ugdymo mokyklos Vaiko gerovės komisijoje aptiriamos pačios aktualiausios pagalbos vaikams reikmės – ugdymo programų pritaikymo apimtis, lygis, ugdymo plano, metodų ir būdų pritaikymas, ugdymo priemonių, ugdymosi vietos parinkimas, ugdymuisi skirtų techninės pagalbos priemonių reikmė, švietimo pagalbos poreikis ir kiti klausimai, išsiaiškinamas specialistų pagalbos būtinumas, intensyvumas, pagalbos kai kuriems vaikams pirmenybė.

Ikimokyklinio ugdymo mokykloje už švietimo pagalbos teikimą atsakingas mokyklos direktorius, kuris savo įsakymu paskiria švietimo pagalbos mokiniui ir šeimai komandos vadovą – Vaiko gerovės komisijos pirmininką. Komandos tikslus, veiklos prioritetus formuluoja Vaiko gerovės komisija, juos derina su administracija ir teikia tvirtinti mokyklos tarybai. Komandos vadovas turi pasižymėti tokiomis savybėmis, kaip gebėjimu nustatyti glaudų ryšį su komandos nariais, mokėjimu kolegialiai spręsti iškilusias problemas ir priimti sprendimus, palankius ir tinkamus visai komandai. Šiandien vadovavimas turi būti grindžiamas šiuolaikinės vadybos ir lyderystės principais (Kačerauskienė, 2016).

Švietimo pagalbos mokiniui komandą sudaro mokykloje dirbantys specialistai, sveikatos priežiūros specialistas, keli ikimokyklinio ugdymo grupių mokytojai ir administracijos atstovas. Komandos susitikimai organizuojami pagal poreikį, tačiau ne rečiau kaip vieną kartą per mėnesį. Švietimo pagalbos vaikui ir šeimai komanda mokyklos taryboje aptaria veiklos prioritetus ir atsiskaito už atliktus darbus. Pabrėžtina, kad ikimokyklinio ugdymo mokykloje švietimo pagalbos vaikui ir šeimai komandos susitikimai turėtų dažniau vykti su mokyklos bendruomene, kadangi visa bendruomenė atsakinga už veiksmingą švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimą. Švietimo pagalbos komandos veiklos rezultatai vertinami dviem lygmenimis: komanda (įvertina patys komandos nariai) ir bendruomenė (vertinimą inicijuoja mokyklos administracija bei mokyklos taryba, vertina mokyklos bendruomenė) bei socialiniai partneriai. Tik reguliarius švietimo pagalbos komandos susitikimai (komandos narių, su partneriais, mokyklos bendruomene), atsiskaitymai už veiklos rezultatus bei tikslus ir komandos vaidmenų pasidalijimas užtikrina švietimo pagalbos komandos vaikui ir šeimai veiklos veiksmingumą.

Švietimo pagalbos vaikui ir jo šeimai organizavimas ir teikimas reikalauja daug mokytojų laiko, energijos, stiprybės, kūrybos ir lankstumo, šiuolaikiško požiūrio į vaiką ir jo šeimą, į mokymą(si). Tai ypač išryškėja dabartinėje situacijoje, susijusioje su COVID -19, teikiant švietimo pagalbą nuotoliniu būdu. Mokytojas, teikdamas švietimo pagalbą specialiųjų poreikių vaikams, išlaisvina savo meistriškumą, kuris išryškinamas tokiomis savybėmis, kaip kūrybiškumas, supratimas, atvirumas, empatija, tolerancija ir kt. Šios mokytojo savybės reikalingos sąmoningo, pozityvaus požiūrio į specialiųjų poreikių vaiką formavimui mokyklos bendruomenėje. Tik sąmoninga mokyklos bendruomenė, mokykla, siekianti tapti mokykla visiems ir ugdymą grindžianti individualiais vaiko poreikiais bei gebėjimais, užtikrina tam tikras sąlygas, kurių įgyvendinimas yra sėkmės garantas švietimo pagalbos veiksmingumo kelyje. Visos mokyklos bendruomenės holistinis požiūris į vaiką, integraciją, įvairių specialistų pagalbos stiprinimą, kompetencijų tobulinimą bei bendradarbiavimą

pasidalytos lyderystės principu, inovacijų taikymą, šiandieninėje ikimokyklinio ugdymo mokykloje yra prasmingas indėlis į vaiko ateitį.

*Apibendrinant galima teigti, kad gerėja švietimo pagalbos organizavimas ir teikimas vaikams šalies ikimokyklinio ugdymo mokyklose. Mokyklose sudaromos palankios sąlygos ugdytis specialiųjų poreikių vaikams. Šalies mokslininkų atlikti tyrimai rodo, kad specialistai tinkamai ir kokybiškai teikia švietimo pagalbą, tačiau dauguma ikimokyklinio ugdymo mokytojų dar stokoja kompetencijų teikiant švietimo pagalbą specialiųjų poreikių vaikams. Akivaizdu, kad plečiantis specialiųjų poreikių sampratai, vis daugiau įvairių poreikių asmenų grupių bus įtraukiami į bendrą ugdymo procesą, todėl mokytojams trūksta pasirengimo dirbti su tokiais asmenimis. Siekiant teikti kokybiškesnę švietimo pagalbą specialiųjų poreikių vaikams ikimokyklinio ugdymo mokykloje, mokytojams reikėtų reguliariai mokytis naudotis naujomis kompiuterinėmis technologijomis, jų panaudojimu nuotoliniam darbui, susipažinti su naujausių tyrimų, susijusių su specialiųjų poreikių vaikų ugdymo tendencijomis, rezultatais, bei sistemingai bendrauti ir bendradarbiauti ne vien tik su vaiko šeima, bet ir su kitais švietimo pagalbos vaikui teikėjais (specialistais). Pažymėtina, kad vienas iš aktualiausių ir būtiniausių šiandieninėje ikimokyklinio ugdymo mokykloje veiksmingesnės švietimo pagalbos užtikrinimo būdų - **mokytojo padėjėjo** etatas mokykloje.*

2. ŠVIETIMO PAGALBOS ORGANIZAVIMO PATIRTIS UŽSIENYJE IR LIETUVOJE

Dauguma Europos valstybių, siekdamos kuo efektyvesnio švietimo savo šalyje, mokosi iš kitų patirčių. Norint suprasti, koks švietimo pagalbos organizavimas yra palankiausias vaikams ikimokyklinio ugdymo mokykloje, svarbu šalių patirtis išanalizuoti įvairiausiais aspektais.

2.1. Ankstyvoji intervencija - švietimo pagalba vaikui ir šeimai

Ikimokyklinis ugdymas ir priežiūra (angl. ECEC), tarpsnis prieš pradinį ugdymą, vis dažniau pripažįstamas kaip galimybė sukurti tvirtą raidos ir mokymosi visą gyvenimą pamatą. Deklaracijoje dėl Europos socialinių teisių ramsčio pabrėžiama, kad ikimokyklinis ugdymas turi būti prieinamas kiekvienam vaikui. Siekdama sukurti bendrą supratimą, ką tai reiškia, 2019 m. gegužės mėn. Taryba priėmė rekomendaciją dėl kokybiškų ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemų. Pateikta Europos Komisijos ataskaita *Pagrindinių duomenų apie ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą Europoje* (Europos Komisija / EACEA / Eurydice, 2019), kurioje skelbiama naujausia ugdymo politikos plėtrai būtina 38 Europos šalių ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemų analizė, leido susipažinti ir įvertinti visoje Europoje sveikatos apsaugos, socialinės apsaugos ir švietimo sektorių politinius sprendimus, kurie ypač svarbūs koordinuojant, planuojant ir organizuojant ankstyvąją švietimo pagalbą vaikystėje (*priedas Nr. 6*).

Intervencija vaikystėje, ikimokyklinio ugdymo mokykloje, aktuali politiniu ir profesiniu požiūriu. Atsakingos ir atskaitingos už ankstyvąją intervenciją vaikystėje, politiniu aspektu, yra Sveikatos apsaugos, Socialinės apsaugos ir Švietimo ministerijos. Pasak D. Čegytės ir S. Ališauskienės, viena svarbiausių tyrimų kryptių yra švietimo pagalbos vaikui ir šeimai komandos tobulinimas, skiriant dėmesį bendradarbiavimui (Ruškus ir Mažeika, 2007), efektyviai profesinei raidai, pagrįstai sisteminiu požiūriu, ir edukacinės aplinkos kūrimui (Jucevičienė, 2007). Atsižvelgiant į mokslininkų išvalgas, galima teigti, kad visos švietimo pagalbos sąmoningas požiūris į kaitos procesus, savivaldus mokymasis, kartu įgalinant ir vaiko šeimą, užtikrina vaiko ankstyvąją įtrauktį ir pilnavertį ugdymą(si).

Ankstyvosios intervencijos tikslas – šalinti ankstyvojo amžiaus vaikų kalbos ir (arba) ugdymo spragas. Daugumoje užsienio šalių, kaip Nyderlandai, Anglija ir kt., šiandien ypatingą dėmesį skiria specialiųjų poreikių turinčių vaikų įtraukiojo ugdymo ir švietimo kokybės užtikrinimui. Remiantis daugelio mokslininkų atliktų tyrimų apie ankstyvosios intervencijos vaikystėje svarbą analize apie kokybiško ankstyvojo ugdymo svarbą vaiko tolimesnei raidai, galima daryti išvadas, kad tikslingų ir kokybiškų švietimo paslaugų suteikimas ankstyvajame vaiko amžiuje – puiki ugdymo(si) problemų prevencija (Taggart, 2015). Pažymėtina, kad Lietuva gan vėlai suprato komandinės įvairių sričių specialistų pagalbos vaikui svarbą.

Šiandien Europos Sąjungos šalys, taip pat ir Lietuva, išvelgia komandinės sąveikos, lygiaverčių partnerių, turinčių skirtingų kompetencijų, pasidalintos lyderystės svarbą. Pabrėžiama, kad dialogo ir bendradarbiavimo būdu galima pasiekti šeimai ir vaikui reikalingų pokyčių.

Europos specialiojo ugdymo plėtros agentūros pateiktoje informacijoje atskleisti bendri Europos ankstyvosios intervencijos požymiai rodo, kad pagalba šeimoms turi būti teikiama kiek įmanoma anksčiau. Pažymėtina, kad Lietuvoje šiandieninėje ikimokyklinio ugdymo mokykloje taip pat ypatingas dėmesys skiriamas ankstyvajam šeimos įgalinimui. Kadangi teikiant ankstyvąją intervenciją turi būti derinamos sveikatos apsaugos, socialinės ir švietimo paslaugos, tai sudaro trukdžių komandinei bendraveikai.

Susipažinus su 2009 metais Estijos švietimo ir mokslo ministerijos kartu su Talino universitetu vykdyto tyrimo „*Bendradarbiavimas su tėvais ankstyvosios intervencijos vaikystėje tarnybose ir ikimokyklinio ugdymo įstaigose*“ rezultatais, pastebėta, kad ypatingas dėmesys skiriamas ikimokyklinio ugdymo mokytojų glaudžiam bendravimui ir bendradarbiavimui su vaiko šeima, įvertinant vaiko vystymąsi, ugdymąsi, parengiant individualias ugdymo programas. Estijoje ikimokyklinio ugdymo mokyklose teikiama švietimo pagalba, dirba švietimo pagalbos teikėjų (specialistų) komandos. Mokslininkų atliktas tyrimas atskleidė, kad 93% džiaugiasi turėdami galimybę stebėti savo vaiką ugdymo procese, kartu su vaiką ugdančiu mokytoju įvertinti jo pasiekimus.

Vokietijoje (Bavarijoje) ankstyvoji intervencija vaikystėje griežtai orientuota į šeimą. Manoma, kad tai yra viena iš efektyviausių ir veiksmingiausių pagalbos teikimo būdų, kadangi tėvai yra aktyvūs dalyviai šiame procese.

Danijos ir Švedijos ikimokyklinio ugdymo mokyklose švietimo pagalba teikiama ankstyvojo amžiaus vaikų šeimoms, siekiant kuo aktyviau šeimas įtraukti bei įgalinti veikti kartu komandoje.

Apibendrinant galima teigti, kad dauguma Europos Sąjungos šalių, analizuodamos ir nuolat koreguodamos nacionalinę ankstyvojo vaikų ugdymo politiką, siekia suteikti įvairiapusę ir kokybišką švietimo pagalbą. Siekiant sukurti vaikui tvirtą raidos ir mokymosi visą gyvenimą pamatą, vienos šalys mokosi iš kitų šalių patirčių. ES šalių dokumentuose išryškinamas neatsiejamas vaiko šeimos įtraukimas ir įgalinimas, organizuojant ir teikiant švietimo pagalbą vaikui.

2.2. Vaiko ir šeimos įgalinimas ir įtraukimas

Šiandieninėje ikimokyklinio ugdymo mokykloje jau ankstyvajame amžiuje organizuojant ir teikiant švietimo pagalbą, ypač svarbus veiksnys – vaiko ir jo šeimos įgalinimas ir įtraukimas. Ankstyvojo ikimokyklinio ugdymo grupėse vis dažniau išryškėja savitai besivystantys, turintys tam tikrų poreikių vaikai. Ikimokyklinio ugdymo mokytojas, aptaręs su vaiko šeima ir išbandęs įvairius metodus, vaiko ugdymosi poreikius atitinkančius bendravimo būdus ir pastebėjęs, kad vaikas turi savitų poreikių, kreipiasi į švietimo pagalbos specialistą, Vaiko gerovės komisiją. Pažymima, kad kuo anksčiau problema išvelgiama, tuo lengviau ją pašalinti, kartu veikiant su šeima. Laikomasi tokios nuostatos, kad vaiko šeimos įgalinimo, efektyvios švietimo pagalbos vaikui ir šeimai sėkmė priklauso nuo kolegialaus švietimo pagalbos teikėjų ir vaiko šeimos komandinio darbo.

Ikimokyklinio ugdymo mokyklose dar nėra susiformavusių vaikų ir jų šeimų įgalinimo ir įtraukimo efektyviausių formų, užtikrinančių pilnavertę sąveiką. Šiandien vienas iš aktualiausių komandos siekių – pasitelkiant inovacijas, bendraujant ir bendradarbiaujant ieškoti pačių priimtinausių sprendimų.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo įstaiga – vieta, kurioje funkcionuoja kelių skirtingų grupių atstovai: vadovai, švietimo pagalbos teikėjai (mokytojai, pagalbos vaikui ir šeimai specialistai), vaikai ir jų tėvai, kiti bendruomenės nariai. Vienas iš pagrindinių ikimokyklinio

ugdymo mokyklos tikslų – įtraukti ir įgalinti vaiko šeimą, suteikiant visapusišką švietimo pagalbą kiekvienam vaikui, lankančiam ugdymo įstaigą. Siekiant partneriško bendravimo ir bendradarbiavimo su vaiko šeima, kiekvienam bendruomenės nariui šiandien kyla naujų iššūkių – reikia ieškoti galimybių, efektyvesnių pasidalytos lyderystė raiškos būdų, skatinančių tarpusavio bendrystę, išplėtojimo.

2.3. Mokytojo pasirengimas ir emocinio bendradarbiavimo sąveika

Mokytojo pasirengimą teikti švietimo pagalbą vaikams ir šeimoms lemia paties asmens požiūris į vaiką, esamą vaiko problemą, švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo būtinumą ir tikslingumą, gebėjimą sukurti saugią ugdymosi aplinką, tenkinančią šiuolaikinio vaiko poreikius. Kaip teigia Keczer (2014), švietimas yra profesionali paslauga, nuolat kintanti, interaktyvi ir reikalaujanti didelės orientacijos, nukreiptos į vartotoją. Vargo ir Lusch (2004) paslaugą apibūdina kaip „paslaugos vartotojui ir teikėjui naudingą veiklą, kuri atliekama taikant specializuotas kompetencijas (žinias, įgūdžius)“, (Gumuliauskienė ir Starkutė, 2019).

Švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo sėkmė bei kokybė didele dalimi priklauso nuo mokytojo holistinio požiūrio, siekiant sukurti palankius tarpusavio bendravimo ir bendradarbiavimo santykius. Kaip teigia Gumuliauskienė ir Starkutė (2019)³⁶, „bendradarbiavimu kuriama vertė traktuojama holistinio proceso požiūriu, kai švietimo paslaugų vartotojai ir teikėjai suvokiami kaip lygiaverčiai aktyvūs partneriai, įsijungiantys į mainų sistemas. Pagal šį požiūrį vertė gali būti sukurta tik kartu dalyvaujant abiem pusėms, pasitelkiant abiejų pusių kompetencijas bendrakūroje, kuri pasižymi dialogu, bendradarbiavimu bei abiejų pusių įsitraukimu (Vargo ir Lusch, 2004), (Gumuliauskienė ir Starkutė, 2019).

David Mitchell, remdamasis JAV išskirtinių vaikų tarnybos, Europos specialiųjų poreikių švietimo plėtros agentūros, Naujosios Zelandijos mokytojų tarybos, Naujojo Pietų Velso instituto pateikta informacija sudarė matricą, kurioje išvardina pagrindines, sudėtingas ir pažangias vertybių, žinių ir įgūdžių grupes, skirtas ugdytojų, dirbančių su specialiųjų ugdymo(si) poreikių turinčiais

³⁶ Gumuliauskienė, A. ir Starkutė J. (2019). Švietimo paslaugų vartotojų ir teikėjų bendradarbiavimo teorinis modeliavimas įgyvendinant mokyklos misiją. Šiaulių universitetas: Šiauliai.

asmenimis, ratui. Pateikiamos iš viso 24 vertybių, žinių ir įgūdžių grupės, iš kurių pirminio mokytojų rengimo studentams priskiriamos šios pagrindinio lygio (Mitchell, 2010, 141):

- Adaptuoja mokymosi programą įvairių ugdymo(si) poreikių turintiems asmenims;
- Taiko mokymosi programą grįstą vertinimą;
- Adaptuoja vertinimą, parengia alternatyvų vertinimą ir pateikia rezultatus ugdymo(si) poreikių turintiems asmenims;
- Diagnozuoja mokymosi ir elgesio sunkumus, įskaitant funkcinį vertinimą ir mokymosi programą grįstą vertinimą;
- Supranta plačias įvairovės sampratas;
- Supranta įtraukiojo ugdymo teisinius ir etinius aspektus;
- Vertina ir naudoja įrodymais grįstas mokymo strategijas ir mokymosi teorijas;
- Įsitraukia į mokymą bendradarbiaujant ir tarpdisciplininę praktiką;
- Palaiko šeimos ir bendruomenės įtraukimą;
- Demonstruoja pagarbą kultūriniais skirtumams, ypač pagrindinių mažumų grupėse;
- Supranta nešališkumo, socialinio teisingumo ir nediskriminavimo principus;
- Supranta probleminius aspektus apibūdžiant ir identifikuojant ugdymo(si) poreikių turinčius asmenis;
- Imasi įveikti mokymosi barjerus;
- Aiškiai išreiškia inkliuzinio ugdymo filosofiją, įskaitant ugdymo(si) poreikių turinčių besimokančiųjų teises;
- Panaudoja atitinkamas technologijas;
- Demonstruoja duomenų rinkimo ir analizavimo įgūdžius;
- Taiko atitinkamą mokymą atsižvelgiant į negalią;
- Supranta aktualius mokslinius tyrimus; modeliuoja ir atlieka mokslinius tyrimus.

Visos šios grupės būdingos ne tik būsimiems mokytojams, bet ir kitiems švietimo įstaigos, kurioje vykdomas įtraukusis ugdymas, darbuotojams – specialistams, vadovams. Ir tik „visų darbuotojų vieninga veikla, vieningas požiūris bei suderinti veiksmai“, pasak D. Mitchell, gali atnešti laukiamus rezultatus. (*Inkliuzinio švietimo mokytojo profilis*, 2012) teigiama, kad yra keturių esminių vertybių, susijusių su įtraukiojo ugdymu ir ugdymusi, branduolys, kuriuo remtis turėtų visi švietimo pagalbos teikėjai (R. Pažerinienė).

Švietimo pagalbos organizavimo sistema globaliame ir vietos kontekste turi būti grindžiama mokytojo teorinėmis koncepcijomis ir principais. Mokytojas šiuolaikinėje ikimokyklinio ugdymo mokykloje turi pažinti švietimo sistemos stiprybes ir silpnybes, gebėti analizuoti švietimo sistemos plėtros istoriją bei užtikrinti konfidencialumą. Pasak Voss, Bufkin (2011, 353), svarbu, kad mokytojas, nepaisant, koks mokinyš bebūtų, kad ir kaip jam nesisektų, parodytų, kad ir jis gali mokytis, skatintų kiekvieno motyvaciją, drąsintų priimti iššūkius, nes kiekvienas turi galimybę mokytis (R. Pažerinienė).

Apibendrinant galima teigti, kad švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo sėkmė bei kokybė labai priklauso nuo mokytojo holistinio požiūrio į vaiką, į palankių tarpusavio bendravimo ir bendradarbiavimo santykių su vaiko šeima palaikymą. Mokytojo pasirengimas teikti kokybišką švietimo pagalbą vaikams ir šeimoms yra esamos vaiko problemos pažinimas, švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo būtinumo ir tikslingumo suvokimas, gebėjimas sukurti saugią ugdymo(si) aplinką, partneriškų santykių su vaiko šeima palaikymas, kolegialių veiksmų su kolegomis užtikrinimas. Visų švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo procese dalyvaujančių asmenų siekiamybė – emocinio bendradarbiavimo sąveika, pasidalytos lyderystės veiksniai, užtikrinantys veiksmingą ir kokybišką švietimo pagalbą vaikui ir šeimai.

2.4. Švietimo pagalbos poveikis ugdymo praktikai

Vaikų ugdymas prasideda ankstyvoje vaikystėje, suteikiant reikiamą pagalbą ne tik vaikui, bet ir jo šeimos nariams (Ališauskienė ir Čegytė, 2008). Todėl tenkinant vaikų specialiuosius poreikius ankstyvajame amžiuje, vienas iš svarbiausių prioritetų yra komandos darbo tobulinimas, skiriant dėmesį efektyviam bendradarbiavimui (Ruškus ir Mažeikis, 2007), efektyviai profesinei raidai, pagrįstai sisteminiu požiūriu, ir edukacinės aplinkos kūrimui (Jucevičienė, 2007). Kaip teigia L. Mikulėnaitė (2005), kuo anksčiau bus nustatyti vaiko raidos sutrikimai, tuo ankstesnis ir efektyvesnis bus vaiko integravimas į visuomenę bei švietimo sistemą (Ž. Rutkauskaitė). Svarbiausia, kad darbas turi vykti specialistų komandos principu, nes tik tokiu būdu dirbant reabilitacijos procesas yra sisteminis ir nuoseklus.

I. Jurgelevičiūtė ir V. Sūdžius (2010) teigia, jog vartotojai, kurie yra įsitraukę į interaktyvius procesus su organizacija, įvardijami kaip bendrai teikiantys paslaugą arba vertės bendrakūriai ir traktuojami kaip lygiaverčiai aktyvūs bendradarbiavimo partneriai (Gumuliauskienė, Starkutė, 2019). Šiuolaikinė mokykla, siekdama veiksmingos ankstyvosios švietimo pagalbos užtikrinimo, turi nuolat sistemingai komandoje komunikuoti apie teikiamos pagalbos unikalumą, įgyti pasitikėjimą, pripažinti tėvus kaip lygiaverčius partnerius. Tik bendrakūroje su tėvais išryškėja teikiamos ankstyvosios švietimo pagalbos efektyvumas ir sėkmė. Todėl siekiant ankstyvosios švietimo pagalbos veiksmingumo, tikslinga kurti ir vystyti bendradarbiavimo sistemą mokykloje nuo pat pradžių – vaikui pradėjus lankyti švietimo įstaigą. Ypač svarbus tėvų, kaip bendradarbiavimo partnerių, pažinimas, vertybių, nuostatų ir požiūrių suvokimas bei jų turimų žinių, kompetencijų, patirties ir galimybių panaudojimas. Švietimo pagalbos teikėjų sistema ikimokyklinio ugdymo mokykloje turi būti valdoma ir grupės, ir mokyklos lygmeniu: keliami tikslai, kuriama programa, kurioje numatomos konkrečios priemonės, veiklos tikslams pasiekti, jų įgyvendinimo laikas, pasidalinta atsakomybė bei laukiami rezultatai.

Kaip teigia A. Juodaitytė, R. Gaučaitė, A. Kazlauskienė (2009, p. 35-36), „kokybiška informavimo sistema pripažįstama kaip svarbi paramos šeimai sistemos dalis, padedanti saugiai auginti sveikus ir išsilavinusius vaikus bei užtikrinti švietimo plėtotę didinant prieinamumą, tęstinumą ir socialinį teisingumą. Todėl ankstyvosios informacijos šeimai teikėjų vienas iš pagrindinių uždavinių – teikti informaciją vaiko tėvams, išlaikant informacijos kokybinius parametrus: informacijos pakankamumą, išsamumą, reikšmingumą, sistemingumą, suprantamumą.

Jungtinių Tautų Vaiko teisių komitetas³⁷ pateikė pastabas, susijusias su Konvencijos įgyvendinimu. Komitetas rekomendavo³⁸ Lietuvai gerinti pagalbos šeimai, įskaitant ir paslaugas, teikiamas bendruomenėje, kokybę, didinti prieinamumą, stiprinti tėvystės įgūdžius (...), mažinti vaikų, augančių globos institucijose, skaičių ir t.t.

³⁷ Vaiko teisių konvencija. Prieiga internete: http://www.nvovaiamskonfederacija.lt/wp-content/uploads/2016/03/CRC-Concluding-Observations_3-4-Report_LT.pdf

³⁸ Vaiko teisių konvencija. Prieiga internete: http://www.nvovaiamskonfederacija.lt/wp-content/uploads/2016/03/CRC-Concluding-Observations_3-4-Report_LT.pdf

Šiandieninėje situacijoje kyla nauji iššūkiai ikimokyklinio ugdymo mokyklos mokytojams, kaip ugdyti vaiką karantino metu nuotoliniu būdu? Lietuvos Respublikos televizija operatyviai ėmėsi iniciatyvos pagelbėti švietimo pagalbos teikėjams ir jų šeimoms įvairiapusiškai ugdant vaiką namuose. Vykdomas projektas „LRT pamokėlės“, kurį padeda įgyvendinti partneriai: Nacionalinė švietimo agentūra, Lietuvos ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų asociacija, mokytojų dalykininkų asociacijos, Valstybės pažinimo centras, Lietuvos nacionalinis muziejus, Lietuvos nacionalinė filharmonija, Valstybinis jaunimo teatras, Lietuvos nacionalinis kultūros centras, valstybinis ansamblis „Lietuva“, Lietuvos valstybės naujasis archyvas, Kernavės kultūrinis rezervatas, Vilniaus teatras „Lėlė“, įvairios bibliotekos, nevyriausybinių sektoriaus kultūros įstaigos. Transliuojamos „LRT pamokėlės“ pajvairina komandinį švietimo pagalbos teikėjų darbą nuotoliniu būdu. Pasak Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro A. Monkevičiaus (2020), daugelis mokslinių tyrimų rezultatų rodo, kad kokybiškas vaiko ugdymas ankstyvajame laikotarpyje turi didžiausią įtaką ir grąžą ateityje. Ministras teigia, kad geroji pedagogų ir kitų specialistų praktika ne tik išradingai ir įtraukiančiai ugdys vaikus nuo pat mažens, bet šiuo karantino laikotarpiu padės ir namuose dirbantiems tėveliams. Be to, visi galės matyti, kokios veiklos padeda mažam vaikui augti ir suprasti, kaip jis mokosi, pažįsta pasaulį (A. Monkevičius, 2020). Taigi, komunikuojant su vaiko šeima, orientuojantis į vaiko ugdymą, skatinama vaiko pilnavertė raida. Palaikant pozityvią sąveiką su vaiku, individualizuojant ugdymą, siekiama parengti vaiką tolimesniam ugdymui(si). Vaiko teisių ir teisėtų interesų sukūrimas užtikrina vaiko tolimesnio ugdymo(si) sėkmę.

Apibendrinant galima teigti, kad įvairiapusės, kokybiškos ankstyvosios švietimo pagalbos užtikrinimas kiekvienam ikimokyklinio ugdymo mokyklos vaikui yra pamatas tolimesniam visaverčiam vaiko gyvenimui, veiksmingam ugdymuisi. Tik laiku sukūrus vaiko teises ir teisėtus interesus bei saugumo poreikius atitinkančią aplinką, kurioje visa mokyklos bendruomenė sąmoningai siekia bendro tikslo vaiko gerovei, bus suteikta kokybiška ankstyvoji švietimo pagalba vaikui.

3. ŠVIETIMO PAGALBA RADVILIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS IKIMOKYKLINIO UGDYMO MOKYKLOSE

3.1. Tyrimo metodologija

Tyrimas atliktas remiantis fenomenologine strategija, siekiant pažinti tyrimo dalyvių – vadovų, mokytojų (pagalbos specialistų) realias patirtis. Vadovautasi fenomenologinėmis nuostatomis, orientuojantis į informanto, išsakančio savo nuomonę, atskleidžiančio patirties unikalumą. Taip pat remtasi reikšmingomis teorijomis ir koncepcijomis, pateiktomis metodinėse knygose L. Rupšienė, „Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija“, (2007); V. Žydžiūnaitė. „Baigiamojo darbo rengimo metodologija“, (2011); R. Žukauskienė „Kiekybiniai ir kokybiniai metodai“, (2008); A. Rimkutė, V. Jurėnienė, A. Novelskaitė „Magistro darbo rengimo metodinai nurodymai, (2013) ir kt.

Tyrimo metodologija grindžiama socialinio konstruktyvizmo nuostatomis, teigiančiomis, kad žmonės gali tik tada pažinti, kai jie tarpusavyje sąveikauja ir konstruoja savąjį supratimą. Pagalbos procesas traktuojamas kaip veiklos procesas, kai žmonės kuria (konstruoja) žinias, jas susiedami į kompleksines ir realias gyvenimiškas situacijas su ankstesne turima patirtimi (Burr, 2003; Westbrook, 1993).

Tyrimas grindžiamas nuostatomis:

- *Švietimo pagalba*, kuri tyrime traktuojama kaip procesas, kai mokytojai individualiai ar kolektyviai daro įtaką vaikui, bendruomenės nariams, siekdami užtikrinti vaikų įvairiapusį ugdymą(si) bei tobulindami patį ugdymo procesą.
- *Švietimo pagalba* reiškiasi, skiriant nuolatinį dėmesį vaiko ugdymui ir ugdymuisi, kuriant ir palaikant bendradarbiavimo kultūrą, skatinančią kolegialius, partneriškus santykius su vaiką ugdančiais mokytojais ir šeima, inicijuojant ugdymo inovacijas, atitinkančias šiuolaikinio, savitai besiuogančio vaiko poreikius bei visos bendruomenės sąmoningu požiūriu į vaiko sunkumus ir pagalbos jam būtinumą.
- *Švietimo pagalbos organizavimas ir koordinavimas* įstaigos vadovų požiūriu tyrime traktuojamas kaip visos mokyklos bendruomenės pasidalytosios lyderystės raiška, siekiant bendro tikslo – veiksmingos, įvairiapusės ir kokybiškos švietimo pagalbos vaikui ir šeimai užtikrinimo.

- *Šiuolaikinės švietimo pagalbos sėkmė* – vaiko motyvuotas įsitraukimas.

Duomenims rinkti ir apdoroti pasirinkta kokybinių tyrimų prieiga, leidžianti atkreipti dėmesį į situacijas, kurių kiti nepastebėjo ir kurios gali būti reikšmingos (Shaw, Gold, 2001).

Tyrimo objektas yra švietimo pagalba Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklose.

Tyrimo tikslas - sistemiškai išnagrinėti švietimo pagalbos organizavimą ir teikimą Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklose.

Tyrimu siekiama atsakyti į probleminius klausimus:

- Kokie teisės aktai reglamentuoja švietimo pagalbos organizavimą ikimokyklinio ugdymo mokykloje ir kaip jie dera su tarptautiniais Lietuvos įsipareigojimais dėl švietimo pagalbos teikimo specialiųjų poreikių vaikui ir šeimai?
- Kokia ikimokyklinio ugdymo mokyklos kompetencija organizuoti ir teikti švietimo pagalbą vaikui ir šeimai?
- Kaip į švietimo pagalbos organizavimo procesą įtraukiamas vaikas ir jo šeima?
- Kaip įvairios suinteresuotos grupės (vadovai, mokytojai, švietimo pagalbos specialistai) vertina organizuojamo švietimo pagalbos proceso ikimokyklinio ugdymo mokykloje realią praktiką?
- Kaip ikimokyklinio ugdymo mokyklos švietimo pagalbos teikėjai bendradarbiauja tarpusavyje, su socialiniais partneriais bei kitomis institucijomis?

Tyrimo dizainas (*priedas Nr. 7*).

Tyrimo metodai:

- Mokytojų (pagalbos specialistų) anketinė apklausa.
- Vadovų apklausa interviu būdu (pusiau struktūruotas interviu).
- Indukcinė kokybinė turinio (ang. *content*) duomenų analizė.

Tiriamieji: 70 ikimokyklinio ugdymo mokyklų mokytojai, dirbantys su specialiųjų poreikių vaikais ir teikiantys švietimo pagalbą; 4 ikimokyklinio ugdymo mokyklų vadovai.

Duomenų rinkimas. Siekiant įgyvendinti išsikeltus tikslus ir išsiaiškinti probleminius klausimus buvo atliktas kokybinis tyrimas – ikimokyklinio ugdymo pedagogų anketinė apklausa ir vadovų apklausa interviu būdu (pusiau struktūruotas interviu). Tyrimu buvo siekta išsiaiškinti apklaustųjų

nuostatas apie švietimo pagalbos organizavimą ir teikimą ikimokyklinio ugdymo mokykloje. Konstruojant baigiamojo darbo struktūrą, buvo remtasi metodologijos reikalavimais. Prieš atliekant tyrimą buvo analizuojami teisės aktai, reglamentuojantys švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimo ir teikimo tvarką, švietimo pagalbos sampratas. Reikšminga informacija buvo atrenkama, analizuojama ir ja remiantis sudarytas instrumentas.

Tiriamąjį darbo duomenų rinkimo (kokybinis) instrumentą – anketą sudarant pirmiausia buvo nustatoma, kokia informacija bus reikalinga tyrimui – kokios temos turi būti įtrauktos į anketą bei kurios iš jų yra aktualiausios, kritinės, sprendžiant švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo ikimokyklinio ugdymo mokykloje problemą. Pasirinkus tikslinį tiriamąjį – ikimokyklinio ugdymo mokyklos vadovus, švietimo pagalbos teikėjus (mokytojus ir švietimo pagalbos specialistus), numatyti apklausos būdai: anketinė apklausa internetu, apklausa interviu.

Kokybinio tyrimo instrumentas sudarytas remiantis (Bitinas, 2006; Dikčius, 2011) anketos sudarymo nurodymais.

Anketa. Anketa sudarė 6 pagrindinės temos, apjungiančios įvairius kintamuosius, padedančius ištirti švietimo pagalbos organizavimą ir teikimą ikimokyklinio ugdymo mokykloje (žr. 1 lentelė).

1 lentelė. **Mokytojų apklausos temos**

Temos
1. Svarbiausi dokumentai, kuriais įstaiga vadovaujasi organizuodama ir teikdama švietimo pagalbą.
2. Švietimo organizavimas ir koordinavimas: švietimo pagalbos teikimo vaikui ir šeimai struktūra/sistema.
2. 1. Aptarimo su tėvais (globėjais, rūpintojais) būdai ir formos apie švietimo pagalbos teikimą ir organizavimą.
2. 2. Komandinis mokytojų bendradarbiavimas, aptariant švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo turinį, ugdymo(si) rezultatus.
2. 3. Švietimo pagalbos teikimo vaikui ir šeimai tinkamiausios formos ir būdai.
3. Ankstyvosios švietimo pagalbos vaikui ir jo šeimai organizavimas ir teikimas.
4. Bendradarbiavimas su kitomis institucijomis.
5. Švietimo pagalbos poveikis/įtaka ugdymo praktikai.
6. Problemos, sunkumai, išskylantys organizuojant ir teikiant švietimo pagalbą vaikui ir šeimai.

Visi pateikti klausimai respondentams nukreipti į tiriamąjį objektą – švietimo pagalbos organizavimą ir teikimą vaikui ir šeimai ikimokyklinio ugdymo mokykloje. Klausimai – atviri bei aiškūs, reprezentuoti į indikatą. Pasak V. Masalskio (2017), „atviri klausimai skatina tiriamąjį atsakyti gerokai plačiau“. Todėl tyrimui atlikti buvo pasirinkti atviri klausimai, kurie teikė galimybę

respondentui plačiau atskleisti savo požiūrį, patirtį bei pateikti aktualiausias švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimo ir teikimo problemas.

Anketos struktūrą sudarė:

- Korektiškas kreipimasis į respondentą, nurodant apklausos paskirtį ir jos organizatorių. Anketos pradžioje buvo pabrėžiamas anonimiškumas ir siūloma tyrėjo pagalba, iškilus klausimams, susijusiems su anketos pildymu. Kreipimasis į respondentus baigiamas padėka.
- Anketos pirmoje dalyje respondentų buvo prašoma atsakyti į pateiktą klausimą apie svarbiausius dokumentus, kuriais mokykla vadovaujasi organizuodama ir teikdama švietimo pagalbą vaikui ir šeimai.
- Antroje anketinės apklausos dalyje respondentų buvo prašoma atsakyti į klausimus: kaip jų mokykloje organizuojamas ir koordinuojamas švietimo pagalbos teikimas vaikui ir šeimai; ar yra sukurta švietimo pagalbos teikimo vaikui ir šeimai struktūra/sistema ir kokia? Siekta išsiaiškinti, ar mokykloje tariamasi su tėvais (globėjais, rūpintojais) dėl švietimo pagalbos teikimo, kokie taikomi aptarimo būdai ir formos, ar mokytojai tariausi komandoje dėl švietimo pagalbos turinio, vaikų ugdymosi rezultatų. Respondentų buvo prašoma pateikti, kokios švietimo pagalbos teikimo formos ir būdai taikomi mokykloje, išryškinti, jų požiūriu, tinkamiausias švietimo pagalbos teikimo formas ir (ar) jų derinius, atskleisti, kokių švietimo pagalbos teikimo formų pasigendama jų įstaigoje ir ką reikėtų tobulinti.
- Trečioje anketinės apklausos dalyje respondentų buvo prašoma atsakyti į klausimą ir pakomentuoti, kaip jų mokykloje organizuojama ir teikiama ankstyvoji švietimo pagalba vaikui ir šeimai.
- Ketvirtoje anketinės apklausos dalyje respondentų buvo prašoma pakomentuoti, kaip bendradarbiaujama su kitomis institucijomis, pateikti sėkmės pavyzdžių.
- Penktoje anketinės apklausos dalyje respondentų buvo prašoma pažymėti, jų nuomone, svarbiausią teiginį apie švietimo pagalbos reikšmingumą/įtaką ugdymo praktikai (reikšminga; iš dalies reikšminga; nereikšminga).
- Šeštoje anketinės apklausos dalyje respondentų buvo prašoma pakomentuoti, su kokiomis problemomis susiduriama ugdymo praktikoje.

Siekiant gauti iš respondentų tyrimo atlikimo laikotarpiu ypač aktualią informaciją apie švietimo pagalbos organizavimą ir teikimą nuotoliniu būdu, papildomai išsiųstos 25 anketos mokytojams

(pagalbos specialistams) į 4 Radviliškio rajono ikimokyklinio ugdymo mokyklas. Anketos struktūra identiška anksčiau mokytojams pateiktai anketai, tačiau kreipimesi buvo akcentuotas pageidavimas išsiaiškinti švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimą ir teikimą karantino laikotarpiu.

Interviu metodas. Taikytas pusiau struktūruoto interviu metodas. Ruošiantis interviu su mokyklų vadovais buvo iš anksto gauti tyrimo dalyvių (mokyklų vadovų) sutikimai (*priedas Nr. 8*). Remtasi humanistiniu, į klientą orientuotu terapiniu požiūriu (Rogers, 2005). Interviu pradžioje siekta įgauti informanto pasitikėjimą, suprasti informanto jausmus ir tik paskui pereita prie klausimų, prašant išreikšti savo požiūrį į pateikiamas situacijas. Tačiau tam, kad nenukryptų nuo temos, buvo sudarytas klausimynas (*priedas Nr. 9*), nusistatytos tam tikros pokalbio gairės: 1) svarbiausi dokumentai, kuriais įstaiga vadovaujasi organizuodama ir teikdama švietimo pagalbą; 2) švietimo pagalbos organizavimas ir koordinavimas: švietimo pagalbos teikimo vaikui ir šeimai struktūra/sistema; aptarimo su tėvais (globėjais, rūpintojais) būdai ir formos apie švietimo pagalbos teikimą ir organizavimą; komandinis mokytojų bendradarbiavimas, aptariant švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo turinį, ugdymosi rezultatus; švietimo pagalbos teikimo vaikui ir šeimai tinkamiausios formos ir būdai; 3) ankstyvosios švietimo pagalbos vaikui ir jo šeimai organizavimas ir teikimas; 4) bendradarbiavimas su kitomis institucijomis; 5) švietimo pagalbos poveikis/įtaka ugdymo praktikai; 6) problemos, sunkumai, išskylantys organizuojant ir teikiant švietimo pagalbą vaikui ir šeimai. Interviu klausimų seka bei klausimų formuluotės parinktos atsižvelgiant į individualų informanto būdą. Ypač aktualu buvo išsiaiškinti apie švietimo pagalbos vaikui ir šeimai koordinavimą, organizavimą ir teikimą karantino laikotarpiu. Pasak B. Bitino (2013), prieš atliekant interviu nuotoliniu būdu, siekta užmegzti su informantais kuo glaudesnius bendrystės ryšius, aptarta, kokiais klausimais bus kalbama. Stephensas (2007), remdamasis savo tyrimo patirtimi, daro išvadą, kad „bendraujant su tyrimo dalyviais telefonu galima užmegzti ne mažiau konstruktyvų tarpusavio ryšį nei darant interviu gyvai ir surinkti puikių duomenų“ (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016). Interviu vykdymo trukmė iki 30 minučių.

Duomenų apdorojimas / analizė. Gavus tyrimo dalyvių (mokyklų vadovų) sutikimą, interviu duomenys fiksuoti diktofonu ir apdoroti kokybinės turinio analizės metodu, taikant induktyvinę strategiją. Buvo laikomasi induktyvinio kodavimo nuoseklumo (Thomas, 2006):

- kiekvieno individualaus interviu duomenys (interviu garsinis įrašas) buvo perkoduoti į tekstus ir išspausdinti;
- tekstai atidžiai perskaityti, patikrinti, ar viskas suprantama ir nuoseklu;
- tekste buvo išskiriami atskiri leksiniai-semantiniai vienetai - frazės, sakiniai, ieškoma jų esminių požymių, panašumų, skirtumų; nustačius ryšius tarp leksinių–

semantinių vienetų, jie jungiami į grupes, apibendrinami sudarant stambesnius vienetus – subkategorijas ir kategorijas; patikrinta, ar subkategorijos ir kategorijos nesikartoja, atrinkti tiksliausiai jas iliustruojantys ir apibūdinantys teksto elementai (Miltenienė, Geležinienė, Kaffemanienė, Kairienė, Melienė, Tomėnienė, 2016).

Tyrime taikoma mišri tyrimo metodologija. Derinami kiekybinės ir kokybinės duomenų analizės principai, leidžiantys sistemiskai analizuoti nagrinėjamą objektą ir užtikrinantys duomenų tinkamumą, pagrįstumą bei patikimumą (Bitinas, Rupšienė ir kt., 2008; Boyatzis, 1998; Silverman, 2000; Kvale, 2008; Stake, 2008 ir kt.):

- *duomenų trianguliacijos principas* – tie patys tyrimo objekto aspektai buvo tiriami įvairiais duomenų rinkimo metodais (anketinė apklausa, individualūs interviu), renkant duomenis iš įvairių šaltinių: vadovų, švietimo pagalbos teikėjų (specialistų, mokytojų);
- *duomenų reikšmių įtikinamumo* – parodančio, kad tiriamas reiškinys, duomenys analizuojami (revizuojami) bendradarbiaujant tyrėjui ir tyrimo dalyviams; tikrintas reikšmių ir interpretacijų teisingumas buvo tiksliai, tikroviškai, įtikinamai identifikuotas ir aprašytas (Telešienė, 2015).;
- *patikimumo kriterijus* – tyrimo išvadose pateikiami išsamūs taikytų metodų aprašymai, siekiant parodyti, kad tyrimo procesas vyko sklandžiai ir patikimai;
- *duomenų perkeliamumo principas* – kokybinių tyrimų pasikliautinumo, parodančio vertinimo kriterijus, parodantis tyrimo rezultatų apibendrinamumą (Telešienė, 2015). Rezultatų perkeliamumui užtikrinti tyrimo išvadose pateikiami analizuotų atvejų išsamūs aprašymai. Išsamiai aprašytas tyrimo procesas, rezultatai, pateiktos rekomendacijos;
- *duomenų pagrįstumo ir išsaugojimo* – gauti tyrimo duomenys įrašyti diktofonu ir saugomi garso įrašų bei rašytinio teksto forma.

Tyrimo procedūra. Baigiamojo darbo tyrimas buvo atliekamas nuo 2020 m. sausio iki balandžio mėnesio šešiais etapais:

- atlikta mokslinės literatūros, ikimokyklinio ugdymo mokyklų, reglamentuojančių švietimo pagalbos teikimą vaikui ir šeimai, dokumentų analizė (2019 m. rugsėjo - 2020 metų sausio mėn.);

- suformuluota tyrimo tema, išsikeltas tikslas ir probleminiai klausimai, numatytos metodologinės prieigos ir tiriamųjų grupės. Tiriamojo darbo duomenų rinkimo būdas – anketa raštu;
- empirinis tyrimas buvo vykdomas, remiantis kokybinio tyrimo metodu – anketinė apklausa.

Apklausei vykdyti pasirinktas kokybinis tyrimas, kuriuo buvo siekiama statistiškai pagrįsti tyrinėjamo objekto esminius požymius (Bitinas, 2013; Monge, Williams, 2006;). Siekiant atskleisti rūpimas tendencijas, pasirinktas tyrimo instrumentas – anketinė apklausa. Anketinė apklausa atlikta internetu 2020 m. vasario – balandžio mėnesiais. Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklų švietimo pagalbos teikėjai (mokytojai, pagalbos specialistai) – kokybinio tyrimo respondentai. Informacija apie vykdomą apklausą buvo siųsta elektroniniu paštu 4 Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklų vadovams prašant informaciją, anketas persiūsti kiekvienam mokyklos mokytojui (pagalbos specialistui). Pirminiai duomenys baigti rinkti 2020 metų kovo mėnesį;

- atlikta indukcinė kokybinė duomenų analizė – gauti rezultatai tyrimo metu buvo sisteminami, respondentų atsakymai analizuojami turinio (content) analizės būdu.

Išanalizavus 45 respondentų gautus pirminius duomenis, iškilo tam tikri trukdžiai išsamios informacijos išsiaiškinimui, kadangi kovo mėnesį Lietuvoje buvo paskelbtas karantinas, susijęs su COVID -19. Visose Lietuvos švietimo įstaigose ugdymo procesas pradėtas organizuoti nuotoliniu būdu. Siekiant kuo išsamiau išsiaiškinti ikimokyklinio ugdymo mokyklos švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimo ir teikimo tvarką dabartinėje situacijoje karantino laikotarpiu, papildomai išsiųstos 25 anketos ikimokyklinio ugdymo mokyklų mokytojams (pagalbos specialistams).

- atlikta papildoma anketinė Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklos mokytojų ir pagalbos specialistų, dirbančių su specialiųjų poreikių vaikais, apklausa internetu;
- atlikta indukcinė kokybinė duomenų analizė – tyrimo metu gauti papildomi rezultatai buvo sisteminami, respondentų atsakymai analizuojami turinio (content) analizės būdu;
- vykdytas pusiau struktūruotas interviu, kuriame dalyvavo Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklų vadovai (N=4). Su 4 informantais buvo susisiektas telefonu ir sutarta dėl nuotolinio susitikimo laiko ir galimybių vykdyti

apklausą interviu. Su 3 informantais sutarta interviu vykdyti nuotoliniu būdu naudojantis telefonu ir įrašant pokalbį, su 1 tiesiogiai, saugiai bendraujant ikimokyklinio ugdymo mokykloje ir naudojant diktofoną bei įrašant pokalbį. Pattonas (2002, p. 380) tvirtina: „Kaip geras plaktukas yra būtinas geram dailidės darbui, taip geras diktofonas yra būtinas renkant duomenis“. Diktofonas nieko neiškraipo, nepakeičia prasmės, fiksuoja pokalbį tokiu greičiu, koku šis vyksta (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016). Nuotolinių pokalbių su 3 mokyklų direktoriais metu buvo bendraujama kolegialiai, kompetentingai, užtikrinant ramybę visiems sudėtingu karantino laikotarpiu. Su 1 ikimokyklinio ugdymo mokyklos vadovu bendrauta ramioje, jaukioje darbinėje aplinkoje – vadovo kabinete. Visiems informantams buvo pateikti iš anksto parengti sutikimai dalyvauti apklausoje interviu, aptarta struktūra, procedūra, turinys. Pokalbiui su informantais buvo parengtas interviu planas, kuriame numatyti konkretūs klausimai bei jų pateikimo seka. Apklausoje siekiant gauti išsamesnę informaciją buvo papildomai užduodami klausimai, kurie nebuvo įtraukti į planą. Kiekvienos mokyklos vadovas siekė sudaryti palankiausias sąlygas atviram, išsamiam, informatyviam pokalbiui. Bendraujant buvo užtikrinta rami, saugi, darbinė aplinka.

Naudojant šį kokybinio tyrimo metodą buvo siekiama išsamiau atskleisti vadovų požiūrį į dabartinę švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo situaciją, akcentuojant nuotolinės švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimą ir teikimą karantino laikotarpiu. Informantų kalba buvo fiksuojama darant garso įrašus. Duomenys baigti rinkti 2020 metų balandžio mėnesį. Gauti papildomi duomenys;

- atlikta duomenų analizė, gauti rezultatai tyrimo metu sisteminami, informantų atsakymai analizuojami turinio (content) analizės būdu.

Tyrimo imtis. Tyrimo imtį sudarant, buvo orientuotasi į tai, kad tyrimo dalyviai turėjo atitikti reikalavimą, kad yra Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklos vadovai, mokytojai, švietimo pagalbos teikėjai (specialistai), kurie turi patirties organizuojant ir teikiant švietimo pagalbą vaikui ir šeimai. Internetu gavus iš 4 Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklų 45 mokytojų atsakymus, pateiktus anketose, siekta toliau surinkti informaciją apie švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimą ir teikimą, akcentuojant vadovų požiūrį į pagalbos privalumus ir problemas karantino laikotarpiu. Mokyklų vadovams vykdyta apklausa interviu.

Interviu vykdymo ir kiekvieno interviu teksto pirminės analizės metu išryškėjo teorinis „prisotinimas“. Apklausus 4 mokyklų vadovus, nutarta, kad pakankamai gauta informacijos apie mokyklose organizuojamą ir teikiamą švietimo pagalbą vaikui ir šeimai galimybes ir išskylančias problemas.

Tyrimo etika. Tyrimą atliekant buvo orientuotasi ir laikomasi šių etikos principų:

- *pagarbos* – apklausoje sutikusių dalyvauti švietimo pagalbos teikėjų – mokytojų (pagalbos specialistų), vadovų buvo korektiškai atsiprašyta už sutrukdytą ir padėkota už pagalbą atliekant tyrimą;
- *konfidencialumo* – apklausoje sutikusiems dalyvauti švietimo pagalbos teikėjams – mokytojams (pagalbos specialistams), vadovams buvo paaiškinta, kaip bus naudojami surinkti duomenys ir kur bus saugoma tyrimo medžiaga;
- *teisingumo* – apklausoje dalyvavusieji mokytojai (pagalbos specialistai) ir vadovai buvo vienodai, gerbiant kiekvieno asmens teises, informuojami apie tyrimo eigą ir pokyčius.
- *naudingumo* – apklausoje dalyvavusieji mokytojai (pagalbos specialistai) buvo patikinti, kad jų pateikta informacija bus naudinga ikimokyklinio ugdymo mokyklose strategijų modeliavimui.

3.2. Tyrimo rezultatai

Atlikus anketinės apklausos analizę, atsižvelgiant į tyrimo dalyvių teiginius, išsiaiškinta, kokiais svarbiausiais dokumentais Radviliškio ikimokyklinio ugdymo mokyklos vadovaujasi organizuodami ir teikdami švietimo pagalbą vaikui ir šeimai (žr. 2 lentelę). Išskirtos septynios kategorijos, kurios leido išsamiau atskleisti švietimo pagalbos organizavimą ir teikimą Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklose: 1) švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimas ir teikimas ikimokyklinio ugdymo mokykloje (žr. 3 lentelę); 3) ikimokyklinio ugdymo mokyklos švietimo pagalbos teikėjų sąveikos su vaiko šeima patirtis (žr. 4 lentelę); 4) švietimo pagalbos teikėjų komandinė bendraveika (žr. 5 lentelę); 5) švietimo pagalbos teikimo formos mokytojų požiūriu (žr. 6 lentelę); 6) ankstyvosios švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo patirtis (žr. 7 lentelę); 7) švietimo pagalbos teikėjų tarpinstitucinis bendradarbiavimas (žr. 8 lentelę); 8) švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo problemos, sunkumai ikimokyklinio ugdymo mokykloje (žr. 9 lentelę). Siekiant kuo išsamiau išsiaiškinti švietimo pagalbos organizavimą ir teikimą karantino sąlygomis, buvo atlikta

papildomai pateiktos anketinės apklausos analizė. Gauti ankstesni anketinės apklausos duomenys papildyti naujausia informacija.

2 lentelė. **Kategorija „Svarbiausi dokumentai, kuriais Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklos vadovaujasi organizuodamos ir teikdamos švietimo pagalbą vaikui ir šeimai, mokytojų (pagalbos specialistų) požiūriu“ ir ją sudarančios subkategorijos (N=70)**

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	TEIGINIAI
Svarbiausi dokumentai, kuriais Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklos vadovaujasi organizuodamos ir teikdamos švietimo pagalbą vaikui ir šeimai	LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJOS DOKUMENTAI	Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas. Specialųjį ugdymą reglamentuojantys teisės aktai. Tvarkos aprašas „<i>Dėl mokinių, turinčių specialiųjų ugdymo(si) poreikių, ugdymo organizavimo</i>“. Tvarkos aprašas „<i>Dėl pedagoginių psichologinių tarnybų darbo organizavimo</i>“. Tvarkos aprašas „<i>Dėl mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupių nustatymo ir jų specialiųjų ugdymosi poreikių skirstymo į lygius</i>“. Tvarkos aprašas „<i>Dėl mokinių specialiųjų ugdymosi poreikių (išskyrus atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pedagoginiu, psichologiniu, medicininu ir socialiniu pedagoginiu aspektais įvertinimo ir specialiojo ugdymosi skyrimo patvirtinimo</i>“. Tvarkos aprašas „<i>Dėl specialiosios pedagoginės pagalbos asmeniui iki 21 metų teikimo ir kvalifikacinių reikalavimų nustatymo šios pagalbos teikėjams tvarkos aprašo patvirtinimo</i>“.

2 lentelės tęsinys 46 psl.

2 lentelės tęsinys

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	TEIGINIAI
Svarbiausi dokumentai, kuriais Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklos vadovaujasi organizuodamos ir teikdamos švietimo pagalbą vaikui ir šeimai		Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas.
	LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRIIMTI DOKUMENTAI	Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija. Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas. Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija. Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas. Lietuvos Respublikos Šeimos stiprinimo įstatymas.
	LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS DOKUMENTAI	Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija.
	ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJOS, SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS IR SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJOS	Tvarkos aprašas „Dėl koordinuotai teikiamų švietimo pagalbos, socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų“. Tvarkos aprašas „Dėl kompleksškai teikiamos švietimo pagalbos, socialinės paramos, sveikatos priežiūros paslaugų ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikams ir jų tėvams (globėjams)“.
	RADVILIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS DOKUMENTAI	Švietimo skyriaus dokumentai. Ikimokyklinio ugdymo mokyklos nuostatai. Pedagoginės psichologinės tarnybos dokumentai.
	IKIMOKYKLINIO UGDYMO MOKYKLOS DOKUMENTAI	Įstaigos ikimokyklinio ugdymo programa „Žvaigždutė“.

2 lentelės tęsinys 47 psl.

2 lentelės tęsinys

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	TEIGINIAI
Svarbiausi dokumentai, kuriais Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklos vadovaujasi organizuodamos ir teikdamos švietimo pagalbą vaikui ir šeimai		Įstaigos ikimokyklinio ugdymo programa „Vaikystės pasaulyje“. Sveika mokykla programa „Saugi ir sveika vaikystė“. Ikimokyklinio ugdymo programa „Mūsų linksmosios dienelelės“. Įstaigos tėvų švietimo ir informavimo programa. Vaiko gerovės komisijos veiklos dokumentai. Švietimo pagalbos specialistų planai.

Atsižvelgiant į Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklų tyrimo dalyvių nuomonę apie svarbiausius dokumentus, kuriais mokykla vadovaujasi organizuodama ir teikdama švietimo pagalbą vaikui ir šeimai, išryškėjo, kad švietimo pagalbos teikėjai, organizuodami ir teikdami pagalbą vaikui ir šeimai, gerai žino specialųjį ugdymą reglamentuojančius dokumentus ir jais vadovaujasi ugdydami vaiką.

Didžioji dalis mokytojų teigia, jog svarbiausi dokumentai *Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas ir kiti specialųjį ugdymą reglamentuojantys teisės aktai: Dėl specialiųjų poreikių vaikų ugdymo(si) organizavimo; Vaiko gerovės komisijos (toliau V GK) veiklos dokumentai; Metodinės rekomendacijos, vaikų pasiekimų aprašas padeda atpažinti vaiko pasiekimus, juos įvertinti, suprasti, kokiomis savybėmis pasižymi šiuolaikinis vaikas, koks įstaigos mikroklimatas palankus vaikams, kurie ateina iš įvairių socialinių kultūrinių aplinkų.* Akivaizdu, kad mokytojai, teikdami švietimo pagalbą vaikui ir šeimai, vadovaujasi pačių sukurta ir Radviliškio rajono savivaldybės administracijos patvirtinta programa. Taip pat didžioji dalis mokytojų teigia, kad svarbiausi dokumentai, jų manymu, yra *lopšelio-darželio „Žvaigždutė“ programa, „Tėvų švietimo ir informavimo programa“, specialųjį ugdymą reglamentuojantys teisės aktai, įstaigos ikimokyklinio ugdymo programa „Vaikystės pasaulyje“, sveika mokykla programa „Saugi ir sveika vaikystė“, ikimokyklinio ugdymo programa „Mūsų linksmosios dienelelės“.* Kiti respondentai teigia,

kad, jų manymu, svarbiausi dokumentai *Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija, teikiant švietimo pagalbą specialiųjų poreikių vaikams ir jų šeimoms*. Be to, darbe vadovaujasi šiais dokumentais: *Švietimo įstatymu, lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo programa, Vaiko gerovės komisijos darbo planu, pagalbos specialistų planu, pedagoginės psichologinės tarnybos pažymomis, individualiomis programomis*. Respondentai teigia, kad, *dabartinėje situacijoje, susijusioje su karantinu, ypač svarbios yra Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos rekomendacijos, įsakymai apie nuotolinės švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimą ir teikimą, paskelbus karantiną; Nacionalinės Švietimo agentūros rekomendacijos; mokyklos nuotolinio ugdymo proceso organizavimo taisyklės; mokyklos pagalbos vaikui ir šeimai specialistų (socialinio pedagogo, judesio korekcijos pedagogo, specialiojo pedagogo, logopedų) nuotolinio darbo planai*. Mokytojai pažymi, kad naudojami *Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos siūlomomis ir savo pasirinktomis internetinėmis svetainėmis, platformomis, kurios leidžia dirbti nuotoliniu būdu, programėlėmis, IT priemonėmis*. Svarbiausi dokumentai, kuriais įstaiga vadovaujasi organizuodama ir teikdama švietimo pagalbą specialiųjų poreikių vaikams, yra *darželio ugdymo nuotoliniu būdu taisyklės, kurias patvirtino įstaigos direktorė*. Nedidelė dalis mokytojų pažymi, kad vadovaujasi *vaiko sveikatos pažyma, Radviliškio rajono savivaldybės švietimo skyriaus dokumentais*.

Šioje kategorijoje dominavo svarbiausi dokumentai, reglamentuojantys švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimą ir teikimą.

3 lentelė. Kategorija „Švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimo ir teikimo sistema/ struktūra ikimokyklinio ugdymo mokykloje“ bei ją sudarančios subkategorijos (N=70)

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	TEIGINIAI
„Švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimo ir teikimo sistema/ struktūra ikimokyklinio ugdymo mokykloje“	KOMUNIKACIJA SU ŠEIMA	Psichologinė parama ir palaikymas. Vyksta tėveliams konsultacijos su specialistais, individualūs pokalbiai.
	INFORMACINĖ VEIKLA	Teikiama informacinė pagalba. Nuolatinis kontakto tarp šeimos, specialistų ir pedagogo palaikymas. Tėvams skaitomi pranešimai.
	APLINKOS PRITAIKYMAS	Rūpinamasi, kad vaikui būtų sudaryta saugi ir palanki mokymosi aplinka. Specialistų ir pedagogų bendradarbiavimas, kuriant kuo palankesnę aplinką ir sąlygas vaikui.
	INDIVIDUALI MOKYTOJO PAGALBA	Švietimo pagalbą vaikui ir šeimai pirmiausiai teikia grupių auklėtojos.
	SITUACIJOS ANALIZĖ	Auklėtojos kreipiasi į pagalbos mokiniui specialistą.
	PAGALBOS VAIKUI IR ŠEIMAI SPECIALISTO VEIKLA	Įstaigoje dirba visa pagalbos specialistų komanda. Logopedai tikrina ir įvertina vaikų kalbos išsivystymo lygį. Logopedai numato, kuriuos vaikus reikia konsultuoti pedagoginėje psichologinėje tarnyboje. Logopedai sudaro vaikų, turinčių kalbos ir kalbėjimo sutrikimų, sąrašus, pateikia juos Vaiko gerovės komisijai bei suderina su Radviliškio rajono savivaldybės pedagogine psichologine tarnyba. Logopedai rengia kalbos korekcijos planus. Logopedai rengia logopedo ataskaitą.

3 lentelės tęsinys 50 psl.

3 lentelės tęsinys

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	TEIGINIAI
„Švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimo ir teikimo sistema/ struktūra ikimokyklinio ugdymo mokykloje“		Socialinė pedagogė įvertina vaiko ir jo šeimos socialines problemas ir poreikius. Socialinė pedagogė sudaro vaikų, kuriems bus teikiama socialinio pedagogo pagalba, sąrašą. Socialinė pedagogė pateikia sąrašą Vaiko gerovės komisijai. Socialinė pedagogė ugdo vaiko gyvenimo įgūdžius. Socialinė pedagogė rengia socialinio pedagogo darbo ataskaitą. Judesio korekcijos pedagogas įvertina vaikų fizinės sveikatos būklę. Judesio korekcijos pedagogas susipažįsta su PPT rekomendacijomis ir sveikatos pažymomis. Judesio korekcijos pedagogas sudaro vaikų, kuriems reikalinga judesio korekcijos pedagogo pagalba, sąrašą. Judesio korekcijos pedagogas pateikia sąrašą Vaiko gerovės komisijai. Judesio korekcijos pedagogas rengia darbo ataskaitą.
	VIDINĖ KOMUNIKACIJA DARBO GRUPĖSE	Sukurta sistema, ugdytinis-pedagogas-tėvai-spec. pedagogai-administracija. Vyksta Vaiko gerovės komisijos posėdžiai. Vaiko gerovės komisija koordinuoja švietimo pagalbos teikimą. Vaiko gerovės komisija vertina vaiko pasiekimus. Vaiko gerovės komisija koordinuoja ugdymo programos įgyvendinimą.

3 lentelės tęsinys 51 psl.

3 lentelės tęsinys

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	TEIGINIAI
„Švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimo ir teikimo sistema/ struktūra ikimokyklinio ugdymo mokykloje“		Vaiko gerovės komisija analizuoja pagalbos veiksmingumą. Vaiko gerovės komisija, prireikus koreguoja švietimo pagalbos priemones. Vaiko gerovės komisija teikia rekomendacijas mokytojoms. Vaiko gerovės komisija inicijuoja pakartotinį specialiųjų ugdymosi(si) poreikių įvertinimą. Aptariamos su tėvais švietimo pagalbos teikimo formos, poreikis.
	IŠORINĖ KOMANDINĖ BENDRAVEIKA	Organizuojami renginiai bendrystėje su rajono, šalies švietimo pagalbos specialistais. Metodų, idėjų mugės, šalies pedagogams. Bendri tėvų pasitarimai darželio nelankančių vaikų tėvams.
	PAGALBOS KAITA	Švietimo pagalba vaikui ir šeimai organizuojama nuotoliniu būdu. Mokykloje sukurta nuotolinės švietimo pagalbos teikimo vaikui ir šeimai sistema. Su šeimomis bendraujama socialinių medijų pagalba. Mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai dalyvauja nuotolinio mokymosi e-programose vykdomose Pedagogas. lt. Mokyklos specialistai vieną kartą per savaitę teikia nuotolinio darbo ataskaitas mokyklos direktoriui.
	KITŲ INSTITUCIJŲ PAGALBA	Tėvai nukreipiami kitų specialistų (kurių įstaiga neturi - psichologo) konsultacijai. Pedagginės psichologinės tarnybos konsultacijos ir rekomendacijos.

3 lentelės tęsinys 52 psl.

3 lentelės tęsinys

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	TEIGINIAI
	ŠEIMOS ĮTRAUKIMAS IR ĮGALINIMAS	Tėvai kviečiami į veiklas. Šeimos įtraukiamos į projektinę veiklą. Vyksta klausimų-atsakymų popietės, diskusijos, disputai, sueigos, idėjų mugės, profesionalių lektorių seminarai. Pasirinktos atitinkamai tėvams priimtinos internetinės platformos: išmanusis telefonas, planšetės, e. paštas, Zoom programa, messenger tėvų, grupių forumai. Veikia tėvystės įgūdžių klubas „Kartu su vaiku“.
	PROGRAMOS PRITAIKYMAS	Aptariami pasiekimų vertinimų rezultatai, programos poreikis. Pagalbos specialistų komanda pagal poreikį rengia individualias pritaikytas programas. Sudaroma kartu su šeima pritaikyta individuali programa. Vaiko šeima supažindinama su programos turiniu.
	POKYČIŲ ANALIZĖ	Vaiko gerovės komisijoje analizuojami pokyčiai. Mokyklos taryboje aptariamas savivaldos institucijų bendradarbiavimas, ugdymo kokybės užtikrinimo, veiksmingos pagalbos teikimo klausimais.
	PAGALBOS VEIKLOS STEBĖSENA IR ATSKAITOMYBĖ	Vykdoma atskaitomybė apie korekcinio darbo rezultatus, individualių programų įgyvendinimą. Rengiamas nuotolinio ugdymo savaitinis darbo planas ir pateikiama ataskaita.

Analizuojant anketinės apklausos duomenis apie švietimo pagalbos vaikui ir šeimai teikimo organizavimą, koordinavimą išryškėjo, kaip teigia didžioji dalis mokytojų, kad

įstaigoje sukurta veiksminga švietimo pagalbos vaikui ir šeimai sistema, koordinatorius VGK. Dirba kompetentingi specialistai - 2 logopedai, socialinis pedagogas, specialusis pedagogas, judesio korekcijos pedagogas, mokytojo padėjėjas. Sistemingai vykdoma atskaitomybė apie korekcinio darbo rezultatus, individualių programų įgyvendinimą VGK. Mokyklos taryboje aptariamas savivaldos institucijų bendradarbiavimas ugdymo kokybės užtikrinimo, veiksmingos pagalbos teikimo klausimais. Švietimo pagalbą vaikui ir šeimai teikia ne tik specialistai, bet ir grupių auklėtojos. Veikia VGK, kuri koordinuoja švietimo pagalbos teikimą vaikui ir šeimai. Aktyvus tėvystės įgūdžių lavinimo klubas „Drauge su savo vaiku“. Paruošti nuostatai ir veiklos programa, kasmet įstaigoje organizuojami renginiai kartu su rajono, šalies švietimo pagalbos specialistais, vyksta klausimų-atsakymų popietės, diskusijos, disputai, sueigos, idėjų mugės, profesionalių lektorių seminarai. Įstaigoje sukurta tikslinga sistema. Su specialiujų ugdymosi poreikių vaikais dirba visa pagalbos specialistų komanda: specialusis pedagogas, logopedai, judesio korekcijos pedagogas, socialinis pedagogas, mokytojo padėjėjas. Vyksta vaiko gerovės komisijos susirinkimai. Sistema, manau, panaši visose valstybinėse ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Vaikai ugdomi pagal įstaigos specialistų pasirinktas arba PPT rekomenduotas ugdymo programas. Tėvai kviečiami į veiklas, bendraujama įvairiais klausimais individualiai, teikiamos konsultacijos jiems rūpimais klausimais, organizuojami bendri tėvų pasitarimai, kuriuose aptariamos bendros problemos, skaitomos paskaitos ir pan. Veikia vaiko gerovės komisija, analizuojami, vertinami raidos sutrikimai, pokyčiai. VGK vadovaujasi PPT išvadomis, rekomendacijomis, koordinuoja švietimo pagalbos teikimą, ugdymo programos teikimą, analizuoja pagalbos veiksmingumą, vertina vaiko pasiekimus, prireikus koreguoja švietimo pagalbos priemones. Teikia rekomendacijas mokytojoms, jei reikia inicijuoja pakartotinį SUP įvertinimą. Įstaigoje, kurioje dirbu, taip pat organizuojamas ir koordinuojamas švietimo pagalbos teikimas vaikui ir šeimai. Vyksta vaiko gerovės komisijos susirinkimai. Darželyje veikia tėvystės įgūdžių lavinimo klubas. Logopedai tikrina ir įvertina vaikų kalbos išsivystymo lygį, sudaro vaikų, turinčių kalbos ir kalbėjimo sutrikimų, sąrašus, pateikia juos Vaiko gerovės komisijai bei suderina su pedagogine psichologine tarnyba. Šiuos sąrašus tvirtina lopšelio-darželio direktorė. Logopedai numato, kuriuos vaikus reikia konsultuoti PPT. Logopedai pildo kalbos korteles, pagalbos specialistų komanda pagal poreikį rengia individualias pritaikytas programas, ruošia kalbos korekcijos

planus. Mokslo metų pabaigoje rengia logopedo ataskaitą, vaiko ugdymosi pasiekimus aptaria Vaiko gerovės komisijoje. Socialinis pedagogas įvertina vaiko ir jo šeimos socialines problemas ir poreikius, sudaro vaikų, kuriems bus teikiama socialinio pedagogo pagalba, sąrašą, ugdo gyvenimo įgūdžius. Mokslo metų pabaigoje rengia socialinio pedagogo darbo ataskaitą ir vaikų ugdymosi pasiekimus aptaria Vaiko gerovės komisijoje. Judesio korekcijos pedagogas įvertina vaikų fizinės sveikatos būklę, susipažįsta su PPT rekomendacijomis ir sveikatos pažymomis, sudaro vaikų, kuriems reikalinga judesio korekcijos pedagogo pagalba, sąrašą ir pateikia Vaiko gerovės komisijai, tvarko ugdomosios veiklos dokumentus. Mokslo metų pabaigoje judesio korekcijos pedagogas rengia ataskaitą ir atsiskaito Vaiko gerovės komisijai. Pirmiausia teikiama informacinė pagalba. Jei reikia, teikiama psichologinė parama ir palaikymas, vykdomas specialistų ir pedagogų bendradarbiavimas kuriant vaikui kuo palankesnę aplinką ir sąlygas. Nuolat palaikomas kontaktas tarp šeimos, specialistų ir pedagogo. Komandoje sudaromos ir sistemingai aptariamoms individualios pritaikytos programos, veikia VGK, tėvystės klubas „Kartu su vaiku“, į projektinę veiklą įtraukiamos šeimos. Tikslas – padėti tėvams veiksmingai ugdyti ikimokyklinio amžiaus vaiką. Todėl įstaigoje tėveliams vyksta konsultacijos su specialistais, individualūs pokalbiai. Švietimo pagalbos teikimą ugdymo institucijoje organizuoja ir koordinuoja Vaiko gerovės komisija. Vaiko gerovės komisija sprendžia konkretaus vaiko problemas, renka informaciją iš vaiko tėvų (globėjų, rūpintojų) ar ugdymo procese dalyvaujančių asmenų. Ši komisija konsultuoja ir informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus) ugdymo įstaigoje. Visa įstaigoje švietimo pagalbos tvarka išdėstyta Vaiko gerovės komisijos darbo organizavimo tvarkos apraše. Paskelbus karantiną, švietimo pagalba vaikui ir šeimai organizuojama nuotoliniu būdu, bendraujant su šeimomis socialinėse medijose. Mokykloje yra sukurta nuotolinė švietimo pagalbos teikimo vaikui ir šeimai sistema. Ugdymo proceso organizavimą, visų specialistų veiklą koordinuoja mokyklos direktorius, aktyviai veikia VGK. Mokyklos specialistai vieną kartą per savaitę teikia nuotolinio darbo ataskaitas. Mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai dalyvauja nuotolinio mokymosi e-programose, vykdomose pedagogas. lt.

Akivaizdu, kad ikimokyklinio ugdymo mokykloje organizuojama ir teikiama švietimo pagalba vaikui ir šeimai, tačiau kyla klausimas, ar ji įvairiapusė ir kokybiška. Kadangi informantai nepaminėjo

nei psichologo, nei mokytojo padėjėjo darbo mokykloje specifikos, manoma, kad ši pagalba vaikui ir šeimai neteikiama ar teikiama iš dalies.

4 lentelė. Kategorija „Ikimokyklinio ugdymo mokyklos švietimo pagalbos teikėjų sąveika su vaiko šeima“ bei ją sudarančios subkategorijos (N=70)

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA
Ikimokyklinio ugdymo mokyklos švietimo pagalbos teikėjų sąveika su vaiko šeima	Tariamasi su ugdytinių tėvais dėl pagalbos teikimo vaikui.
	Vyksta konsultacijos su darželyje dirbančiais pagalbos vaikui specialistais.
	Vykdomi trumpi individualūs pasitarimai.
	Supažindinama su individualia pritaikyta programa.
	Aptariamos patyriminio ugdymo praktinės veiklos, žodiniai, vaizdiniai, žaidybiniai, projektiniai būdai, inovatyvios formos - IKT, kūrybinės raiškos darbeliai, aptariami vienkartinį ugdymo priemonių užduočių atlikimo rezultatai.
	Siunčiami tėvams trumpi pranešimai, elektroniniai laiškai, nuotraukos, filmuota vaiko veiklos medžiaga.
	Tėvai informuojami individualių pokalbių metu.
	Informacija perteikiama, naudojant elektroninį paštą, demonstruojant vaiko darbelius.
	Aptariami nustatyti ugdymosi sunkumai ir pagalbos galimybės.
	Pristatomas tėvams įstaigos švietimo pagalbos planas.
	Susitariama dėl pasiekimų vertinimo periodiškumo (ne rečiau kaip kartą per pusę metų).
	Vyksta tėvų forumai.
	Tėvai dalyvauja bendruose renginiuose.
	Atliekama kūrybinių darbų analizė.
	Šiuolaikinių technologijų pagalba vyksta mini susirinkimai.
	Atliekamos tėvų anketinės apklausos.
	Teikiama įvairi informacinė medžiaga (lankstinukai, skrajutės, bukletai ir pan.).
	Teikiamos tokios pagalbos: socialinė, švietimo informacinė, socialinė, specialioji pedagoginė pagalba.
	Kviečiami tėvai į atviras veiklas.
	Teikiama visa informacija apie įstaigą ir jos veiklą, vykdoma švietėjiška veikla.
	Teikiama informacija skelbimų lentoje.
	Teikiama informacija laiškais, SMS žinutėmis.

4 lentelės tęsinys 56 psl.

4 lentelės tęsinys

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA
	Organizuojamos atvirų durų dienos.
	Organizuojamos „Padėkos“ dienos.
	Organizuojamos „Tėvai vaikams“ dienos.
	Išsiaiškinami pateiktų užduočių vaikams atlikimo žingsniai, tikslai.
	Analizuojama grįžtamoji informacija - atsiųsti video, garso įrašai, foto nuotraukos.
	Konsultuojama nuotoliniu būdu, bendraujant el. paštu, telefonu, socialinėse medijose.
	Vedamos video konferencijos, diskusijos.

Analizuojant anketinės apklausos duomenis apie švietimo pagalbos teikėjų sąveiką su vaiko šeima, didžioji dalis mokytojų teigia, kad su tėvais visada pagal poreikį vyksta išsamūs aptarimai apie švietimo pagalbos vaikui būtinumą, informuojama apie tolimesnį vaiko ugdymąsi. Informavus tėvus ir aptarus vaiko gebėjimus bei sunkumus, kartu numatomi tolimesni švietimo pagalbos teikimo žingsniai. Aptarus VGK ir esant būtinybei dėl vaiko specialiųjų poreikių išsamesnio įvertinimo, gavus tėvų sutikimą, siunčiamas vaikas konsultacijai į pedagoginę psichologinę tarnybą. Gavus iš PPT dokumentus, atsižvelgiant į pateiktas rekomendacijas, numatoma ir teikiama specialistų švietimo pagalba vaikui. Vaiko tėvai konsultuojami apie švietimo pagalbos vaikui organizavimą ir teikimą, su ugdytinių tėvais (globėjais, rūpintojais) aptariamos pagalbos teikimo formos bei būdai. Vykdomi trumpi individualūs pasitarimai, kurių metu supažindinama su individualia pritaikyta programa, aptariamos patyriminio ugdymo praktinės veiklos, žodiniai, vaizdiniai, žaidybiniai, projektiniai būdai, inovatyvios formos - IKT, kūrybinės raiškos darbeliai, aptariami vienkartinio ugdymo priemonių užduočių atlikimo rezultatai. Siunčiami trumpi pranešimai, elektroniniai laiškai tėvams, nuotraukos, filmuota vaiko veiklos medžiaga. Dirbu su lopšelio grupės vaikais, todėl atėję nauji tėvai (globėjai, rūpintojai) jau per pirmąjį šeimų susirinkimą rugsėjo mėnesį informuojami apie įstaigoje teikiamą švietimo pagalbą tėvams ir vaikams. Bendraudama ir bendradarbiaudama su ugdytinių šeima siekiu konstruktyvaus abipusio dialogo, švietimo paslaugų kokybės ir sudarau sąlygas, jei reikia, laiku pasiekti bet kurį pagalbos vaikui specialistą. Įstaigos

internetinėje svetainėje tėvams (globėjams), bendruomenei teikiama visa informacija apie įstaigą ir jos veiklą, vykdoma švietėjiška veikla. Bendraujama ir bendradarbiaujama neformaliu būdu – pokalbių metu, informaciniais laiškais, žinutėmis; formaliu būdu – susirinkimuose, lankymosi metu. Su tėvais aptariami sunkumai, galimybės. Pristatomas tėvams ugdymo įstaigos švietimo pagalbos planas. Susitariama dėl pasiekimų vertinimo periodiškumo (ne rečiau kaip kartą per pusę metų). Tėvai visuomet informuojami apie švietimo pagalbos teikimą, jos būtinumą ir efektyvumą. Stengiamasi padėti tėvams, nuolat aptariamas vaikų ugdymas, galimybės, formos, priemonės ir pan. Dažniausiai taikomi šie aptarimo būdai ir formos: individualūs pokalbiai, diskusijos su ugdytinių šeimomis. Akivaizdu, kad dabartinė situacija iš dalies pakeitė švietimo pagalbos teikėjų sąveikos su vaiko šeima specifiką. Ugdymui persikėlus į virtualią erdvę, švietimo pagalba vaikui ir šeimai organizuojama ir teikiama nuotoliniu būdu. Tyrimo dalyviai teigia, kad nuotolinės švietimo pagalbos teikimo galimybės sistemingai aptiriamos su šeima naudojantis el. paštu, messenger, telefonu. Išsiaiškinami pateiktų užduočių vaikams atlikimo žingsniai, tikslai, pateikiamos rekomendacijos ir internetinės nuorodos veiksmingos švietimo pagalbos užtikrinimui. Nuolat išklausomi tėvų lūkesčiai ir analizuojama grįžtamoji informacija - atsiųsti video, garso įrašai, foto nuotraukos. Su tėvais palaikomas glaudus ryšys, taikomos įvairios aptarimo formos ir būdai: video konferencijos, diskusijos, internetinės programėlės, žodiniai patarimai, pokalbiai. Teigiama, kad karantino metu mano įstaigoje su tėvais (globėjais, rūpintojais) bendraujama nuotolinio būdu el. paštu, telefonu, socialinėse medijose. Su tėvais tariamasi dėl pagalbos teikimo vaikui, pagal vaikų ugdymosi pasiekimus paruošiamos ugdytinių tėvams rekomendacijos su užduotimis.

Akivaizdu, kad karantino laikotarpiu švietimo pagalbos teikėjai sąveikauja su vaiko šeima nuotoliniu būdu, siekdami užtikrinti vaiko gerovę.

5 lentelė. Kategorija „Švietimo pagalbos teikėjų komandinė bendraveika“ bei ją sudarančios subkategorijos (N=70)

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA
Švietimo pagalbos teikėjų komandinė bendraveika	Veikia darnios komandos principu.
	Vyksta mokytojo bendradarbiavimas su visais pagalbos specialistais.
	Tariamasi dėl veiklos organizavimo, pritaikytų ugdymo(si) programų rašymo, refleksijos.
	Aptariami individualūs ugdymo(si) rezultatai.
	Vaikų ugdymas planuojamas ir vykdomas komandiniu principu.
	Organizuojamos bendros specialistų ir pedagogų veiklos, konsultuojamasi.
	Patirties sklaida.
	Komandinė darna, rengiant ir aptariant individualias, pritaikytas programas.
	Komandoje diskutuojama apie vaikų pasiekimus.
	Dalyvavimas grupių projektinėje ir būrelių veikloje.
	Organizuojamos kalendorinės šventės, pavakariai, gegužinės, vakaronės su ugdytinių šeimomis.
	Kolegų tarpusavio bendradarbiavimas, aptariant tėvų-vaikų grįžtamąjį ryšį.
	Bendraujama nuotoliniu būdu, naudojantis ZOOM platforma.
	Aptariami nuotolinio darbo planai, užduočių pateikimo ir atlikimo galimybės, bendravimo ir bendradarbiavimo su tėvais kokybė.

Išanalizavus anketinės apklausos apie švietimo pagalbos teikėjų bendraveiką duomenis aiškėja, kad mokytojai bendradarbiauja tarpusavyje ir pagal poreikį su kitomis institucijomis. Išryškėja pasidalytos lyderystės požymiai.

Mokytojai teigia, kad švietimo pagalba vaikui - tai ikimokyklinės įstaigos visų darbuotojų bendraveika. Vaikų ugdymas planuojamas ir vykdomas komandiniu principu. Planuodami ugdymo procesą grupės auklėtojai ir specialistai drauge atlieka vertinimą. Kiekvienam vaikui yra sudaromas individualus švietimo pagalbos planas, ugdymo(si) programa (pritaikyta, individuali), atitinkanti vaiko amžių, realius gebėjimus ir jam keliamus ugdymo(si) uždavinius. Vyksta mokytojo bendradarbiavimas su visais pagalbos specialistais. Tariamasi dėl veiklos organizavimo, pritaikytų ugdymo(si) programų

rašymo bei refleksijos, aptariami individualūs ugdymo(si) rezultatai. Vaiko ugdymo procesą lopšelyje-darželyje organizuoja ne tik auklėtojos, bet ir kiti pagalbos specialistai, jie drauge apmąsto vaikų ugdymo kokybę ir pasiekimus, veikia darnios komandos principu. Išlaikyta komandinė darna rengiant ir aptariant individualias pritaikytas programas, diskutuojant apie vaikų pasiekimus, vykdant gerosios patirties sklaidą, dalyvaujant grupių projektinėje ir būrelių veikloje, organizuojant kalendorines šventes, pavakarius, gegužines, vakarones ne tik su mokytojomis, bet ir kartu su ugdytinių šeimomis. Tariamasi dėl programų pagrindinių principų, tikslų, uždavinių, ugdymo turinio. Vaiko gerovės komisija sprendžia konkretaus vaiko problemas, renka informaciją apie vaiką, planuoja, kokia ir kaip švietimo įstaigoje bus suteikta pagalba, konsultuoja ir informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus. Dėl švietimo pagalbos turinio, ugdymo(si) rezultatų nuolat tariausi visi mokyklos mokytojai, pagalbos vaikui ir šeimai specialistai. Akivaizdu, kad dabartinėje situacijoje, susijusioje su koronavirusu, karantino laikotarpiu kyla dideli iššūkiai ne tik kaip organizuoti ir teikti švietimo pagalbą vaikui ir šeimai, bet ir kaip užtikrinti pilnavertį mokytojų tarpusavio bendradarbiavimą. Tyrimo dalyviai teigia, kad bendraujant nuotoliniu būdu, naudojantis ZOOM platforma, aptariami nuotolinio darbo planai, užduočių pateikimo ir atlikimo galimybės, bendravimo ir bendradarbiavimo su tėvais rezultatai. Kartu su mokytojais aptiriamos ugdymo sunkumo priežastys, svarstoma, kaip padidinti ugdymo veiksmingumą, vaiko ugdymo kokybę ir pagerinti pasiekimus. Parenkama ugdymo medžiaga ir užduotys, kurios pateikiamos ugdytinių tėvams nuotoliniu būdu ugdymo grupių uždaroje Facebook erdvėje.

Akivaizdu, kad šiandieninės gyvenimo realijos įpareigoja švietimo pagalbos teikėjus ieškoti inovatyvių tarpusavio bendraveikos būdų, siekiant visais galimais resursais užtikrinti kokybiškos švietimo pagalbos organizavimą ir teikimą.

6 lentelė. Kategorija „Švietimo pagalbos teikimo formos“ bei ją sudarančios subkategorijos (N=70)

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	TEIGINIAI
Švietimo pagalbos teikimo formos	VIDINĖ PAGALBA	Individualus darbas su specialiujų poreikių vaikais.
		Individuali patyriminė veikla ir įvairūs žaidimai bei užduotys.
		Konsultavimas, tyrimai, įvertinimai, švietimas, metodinė veikla, prevencinė veikla.
		Grupėje diferencijuojama veikla, padeda mokytojo padėjėjas.
		Švietimo informacinė pagalba, psichologinė pagalba, specialioji pedagoginė pagalba, sveikatos priežiūra.
		Taikomi inovatyvūs būdai bei formos (kūrybiniai, projektiniai), individuali patyriminė veikla ir inovatyvūs žaidimai bei užduotys.
		Grupėje padeda mokytojo padėjėjas, dirba socialinis pedagogas, specialusis pedagogas, logopedai.
		Ugdymo diferencijavimas, ugdymo turinio individualizavimas.
		Patyriminiai, projektiniai, praktiniai, žodiniai, vaizdiniai, žaidybiniai, kūrybinių darbų analizė, IKT.
		Pagalbos specialistų užsiėmimai grupėje, papildomos užduotys į namus.
		Auklėtojos taiko aktyviusius ugdymo metodus: žaidybinius, projektinius, kūrybinius-kompleksinius, patirtinius, įtraukijį, virtualųjį-išmanųjį (naudojant šiuolaikines technologijas).
		Grupinio mokymosi forma, pavienio mokymosi forma.
		Konsultuojama, telkiama socialinė pedagoginė pagalba.
		Ugdomi socialiniai ir gyvenimo įgūdžiai.
		Bendri žaidimai ir kūrybiniai darbai, užduotys, projektai, tyrinėjimai, eksperimentai, modeliavimai.

6 lentelės tęsinys 61 psl.

6 lentelės tęsinys

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	TEIGINIAI
Švietimo pagalbos teikimo formos	IŠORINĖ PAGALBA	Koreguojamas mokinio elgesys.
		Inovatyvūs lavinamieji žaidimai bei užduotys.
		Taikomi aktyvieji ugdymo metodai: žaidybiniai, projektinis, kūrybinis-kompleksinis, patirtinis, įtraukusis, virtualusis-išmanusis (naudojant šiuolaikines technologijas).
		Žodinis paaiškinimas.
		Vaizduojamosios veiklos.
		Diskusijos.
		Vaizduotės ir jausmų valandėlės.
		Žodinės viktorinos.
		Ekskursijos su diskusijomis.
		Edukaciniai žaidimai.
		Švietimo pagalba vaikams teikiama spec. pratybose, užsiėmimuose (logopedų, judesio korekcijos pedagogo ir meninio ugdymo mokytojo), būreliuose (muzikos, krepšinio, šokių, judesio).
		Švietimo pagalbos specialistai taiko individualią, pogrupinę ir grupinę darbo formą.
		Specialusis pedagogas, socialinis pedagogas, judesio korekcijos pedagogas, logopedai turi galimybę dirbti su vaiku individualiai, mažomis grupelėmis ar su vaikų grupe.
		Grupinės pratybos, įtraukusis ugdymas per projektinę veiklą.
		Individuali švietimo pagalba vaikui, grupinė švietimo pagalba ugdytiniams, švietimo pagalba šeimai, darbas su socialiniais partneriais, įstaigos bendruomene.
		Organizuojama projektinė veikla, būrelių veikla, į kurią įtraukiami specialiųjų poreikių vaikai ir jų tėvai.
		Tėvystės įgūdžių mokyklėlė, forumai, individualūs pokalbiai, su vaikais dirbama individualiai ir grupelėmis.
		Veikia tėvystės įgūdžių klubas.

6 lentelės tęsinys 62 psl.

6 lentelės tęsinys

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	TEIGINIAI
Švietimo pagalbos teikimo formos		Kūryba šalia ar kartu su tėveliais, menininkais, amatininkais, muzikos ir kūno kultūros veiklos, varžytuvės, konkursai, išvykos, šventės, pramogos, plenerai.
		Švietimo pagalba vaikui ir šeimai organizuojama nuotoliniu būdu.
		Švietimo pagalbos specialistai patys kuria interaktyvias priemones, ieško jau sukurtų internetinėje platformoje, siunčia diferencijuotas užduotis vaikams.
		Mokytojai, švietimo pagalbos specialistai uždaroje facebook pedagogų grupėje tiesiogiai bendrauja su darželio direktoriumi, aptaria iškilusias problemas, tarpusavyje dalinasi nuotolinio ugdymo patirtimi, aptaria rekomenduojamus naudoti skaitmeninius išteklius, organizuojant ugdymo procesą nuotoliniu būdu, numato vaizdo konferencijų galimybes konsultacijoms teikti ir veikloms.
		Prevencinė veikla.
		Organizuojama kompleksinė specialistų ar specialistų ir auklėtojų bendra veikla - renginiai, projektai, atviros veiklos ir pan.
		Vadovaujantis mokyklos nuotolinio ugdymo organizavimo taisyklėmis, pirmiausiai aptariami susisiektis su šeima būdai, užduočių pateikimo, atlikimo galimybės, grįžamojo ryšio užtikrinimas.
		Su šeimomis bendraujama socialinių medijų pagalba.

Analizuojant anketinės apklausos duomenis apie efektyviausias šiuolaikiniam vaikui švietimo pagalbos teikimo formas, išryškėjo, kaip dauguma mokytojų teigia, kad švietimo pagalba vaikams teikiama specialiosiose pratybose, užsiėmimuose (logopedų, judesio korekcijos pedagogo ir meninio ugdymo mokytojo). Kartais organizuojama kompleksinė specialistų ar specialistų ir auklėtojų bendra veikla - renginiai, projektai, atviros veiklos ir pan. Siekiama glaudaus pedagogų, specialistų ir tėvų bendradarbiavimo organizuojant

veiklas, renginius, pasitarimus, nors ne visada jis sėkmingas. Įstaigoje vyksta individualus darbas su specialiųjų poreikių vaikais, taikomi inovatyvūs vaizdiniai, žodiniai, praktiniai, kūrybiniai, projektiniai, žaidybiniai būdai bei formos. Tinkamiausios formos – individuali patyriminė veikla, inovatyvūs lavinamieji žaidimai bei užduotys. Taikomas ugdymo turinio diferencijavimas bei individualizavimas. Vyksta prevencinė veikla. Veikia tėvystės įgūdžių mokyklėlė, forumai, individualūs pokalbiai, su vaikais dirbama individualiai ir grupelėmis. Švietimo pagalbos specialistai taiko individualią, pogrupinę ir grupinę darbo formą. Pedagoginė bendruomenė taiko aktyviusius ugdymo metodus: žaidybinius, projektinius, kūrybinius-kompleksinius, patirtinius, įtraukijį, virtualųjį-išmanųjį (naudojant šiuolaikines technologijas). Specialiųjų ugdymosi poreikių vaikai taip pat įtraukiami į projektinę veiklą, vykdomos individualios, grupinės pratybos. Efektyviausia švietimo pagalbos forma – individualus darbas su vaiku, bet dėl per didelio vaikų skaičiaus nėra galimybių teikti individualią švietimo pagalbą, kadangi trūksta specialistų, kad būtų įmanoma nuolatinė kompleksinė pagalba vaikui. Vykdomos įvairios veiklos: konsultavimas, tyrimai, įvertinimai, švietimas, metodinė veikla, prevencinė veikla, individualus darbas, elgesio korekcijos, socialiai priimtino elgesio modeliavimas, įtraukusis ugdymas į projektinę veiklą, kur kiekvienas vaikas gali išreikšti save; teikiama individuali pagalba vaikui, grupinė švietimo pagalba ugdytiniais, švietimo pagalba šeimai, darbas su įstaigos bendruomene. Mano požiūriu, tinkamiausia – individuali pagalba vaikui, nes padeda įvertinti individualius vaiko ugdymosi poreikius ir užtikrinti individualų ir efektyvų pagalbos teikimą specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams, bet dėl didelio vaikų skaičiaus ne visada pavyksta ją įgyvendinti. Mūsų įstaigoje taikomos panašios formos ir būdai kaip ir kituose darželiuose: organizuojama projektinė veikla, būrelių veikla, į kurią įtraukiami specialiųjų poreikių vaikai ir tėvai, kūryba šalia ar kartu su tėveliais, menininkais, amatininkais, muzikos ir kūno kultūros veiklos, varžytuvės, konkursai, išvykos, šventės, plenerai. Šeimos informavimas vyksta dažniausiai individualių pokalbių metu arba teikiant individualias užduotis. Dabartinėje situacijoje, karantino laikotarpiu, ypatingas dėmesys skiriamas mokytojų savivaldžiam mokymuisi – technologijų naudojimui, organizuojant ir teikiant švietimo pagalbą. Mokytojai teigia, kad efektyviausia dabartinėje situacijoje švietimo pagalbos vaikui ir šeimai teikimo forma - nuotolinė. Vadovaujantis mokyklos nuotolinio ugdymo organizavimo taisyklėmis, pirmiausiai aptariamas su šeima susisiektimo būdas, užduočių pateikimo, atlikimo

galimybės, grįžtamojo ryšio užtikrinimas. Švietimo pagalbos specialistai patys kuria interaktyvias priemones, ieško sukurtų internetinėje platformoje, siunčia diferencijuotas užduotis vaikams. Vyksta individualus, grupinis, komandinis nuotolinis – virtualus darbas, projektinė ir būrelių veiklos. Dabartinėje situacijoje, kada vyksta nuotolinis ugdymas, mokytojai, pagalbos vaikui ir šeimai specialistai nuotoliniu būdu teikia rekomendacines internetines nuorodas apie galimybes tėvams kartu su vaiku žaidžiant lavinti vaiko motoriką, kalbą, pažinimo gebėjimus ir formuoti socialinius įgūdžius. Džiaugiuosi, kad tėvai domisi pateiktomis mokytojų, švietimo pagalbos specialistų nuotolinio ugdymo rekomendacijomis, pageidauja įvairesnių užduočių.

Šioje kategorijoje dominavo individualios švietimo pagalbos šiuolaikiniam vaikui svarba. Tyrimo dalyviai teigė, kad tik individualizuojant, plėtojant įtraukųjį ugdymą užtikrinama įvairiapusė švietimo pagalba vaikui ir šeimai.

7 lentelė. **Kategorija „Ankstyvosios švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo patirtis“ bei ją sudarančios subkategorijos (N=70)**

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA
Ankstyvosios švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo patirtis	Renkama ir analizuojama informacija dėl švietimo pagalbos poreikio.
	Išsiaiškinami vaiko poreikiai, šeimos interesai.
	Organizuojamas tėvų forumas būsimųjų ugdytinių šeimoms.
	Vykdomi trumpalaikiai projektai, ankstyvojo vaikų amžiaus tėvų sueigos.
	Teikiama tėvams informacinė medžiaga.
	Vykdomos akcijos ir didaktinių ugdymo priemonių parodos.
	Teikiama informacija apie švietimo pagalbos įstaigoje tvarką bei galimybę konsultotis su specialistais.
	Tėvų dėmesys nukreipiamas į vaiko bendrosios ir smulkiosios motorikos lavinimą, kalbos, smalsumo skatinimą.
	Metodinės medžiagos ar konkrečių užduočių teikimas darbui namuose.
	Pažintinių procesų užuomazgų per žaidybinius elementus bei higieninių įgūdžių formavimas.

7 lentelės tęsinys 65 psl.

7 lentelės tęsinys

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA
Ankstyvosios švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo patirtis	Pagalbos specialistų konsultacijos su tėvais, susitikimai.
	Tėvų dalyvavimas bendruose projektuose.
	Tėvų susipažindinimas su pagalbos specialistais.
	Šeimų supažindinimas su vaiko adaptacijos sunkumais, kaip paruošti darželiui.
	Vyksta ugdytinių stebėjimai, problemų aptarimas su tėvais ir specialistais.
	Aptariami individualūs atvejai.
	Vykdoma prevencinė veikla.
	Teikiama individuali švietimo pagalba šeimai.
	Auklėtoja kreipiasi pagalbos į specialistą.
	Mažamečių vaikų nukreipimas į ankstyvosios raidos centrą.
	Pagalbos specialistai dalyvauja grupių bendruose projektuose.
	Vykdomas holistinis (visuminis) ugdymas.
	Edukaciniai žaidimai „Pirštukų mankšta“ su logopede (1 kartą per mėnesį).
	Švietimo informacinė pagalba.
	Specialioji pedagoginė pagalba.
	Sveikatos priežiūra.

Analizuojant anketinės apklausos duomenis apie ankstyvosios švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo patirtis, išryškėjo, kad ankstyvoji švietimo pagalba teikiama atsižvelgiant į ankstyvojo amžiaus ypatumus.

Tėvams teikiama informacija apie švietimo pagalbos įstaigoje tvarką bei galimybę konsultuotis su specialistais, pateikiant metodinę medžiagą ar konkrečių užduočių, pritaikytų atitinkamai amžiaus grupei. Tėvų dėmesys nukreipiamas į vaiko bendrosios ir smulkiosios motorikos lavinimą, kalbos, smalsumo skatinimą, taip pat pažintinių procesų užuomazgų per žaidybinius elementus bei higieninių įgūdžių formavimą. Džiaugiamės, kai atsiranda tėvų, norinčių bendradarbiauti. Tėvų tinkamai paruošti vaikai vėliau gauna tikslingą specialistų pagalbą. Deja, ankstyvojo ugdymo pagalbos teikti visiems vaikams specialistai nepajėgia dėl didelio krūvio. Tačiau, esant reikalui, gali mažamečius nukreipti į ankstyvosios raidos centrą. Mūsų įstaigoje organizuojama ir teikiama

ankstyvoji švietimo pagalba vaikui ir jo šeimai, pirmiausia orientuojamasi į vaiko poreikius, šeimos interesus, renkama ir analizuojama informacija dėl švietimo pagalbos vaikui. Ankstyvoji švietimo pagalba vyksta konsultuojant ugdytinių tėvus dėl pagalbos teikimo vaikui namuose ar kitose pagalbos teikimo švietimo ar gydymo įstaigose. Pirmiausia tai atlieka grupės auklėtojos, kurios bendradarbiaudamos su pagalbos mokiniui specialistais organizuoja komandos pasitarimus, tėvų susirinkimus, konsultuojasi su PPT specialistais. Pirmiausia renkama ir analizuojama informacija dėl švietimo pagalbos poreikio, orientuojamasi į vaiko poreikius, šeimos interesus. Vyksta pagalbos specialistų konsultacijos su tėvais, susitikimai. Tėvai dalyvauja bendruose projektuose, kur gali susipažinti su pagalbos specialistais. Būsimiesiems ugdytinių tėvams organizuojamas „Tėvų forumas“, vaikai stebimi ir su specialistais aptariami jų poreikiai. Pagalbos specialistai dirba ir su ankstyvojo amžiaus vaikų grupėmis. Įstaigoje yra įkurtas „Tėvų forumas“, jame tėvai gali gauti atsakymus į jiems rūpimus klausimus. Be to, būsimųjų ugdytinių šeimoms taip pat organizuojamas „Tėvų forumas“, susirinkimai, trumpalaikiai projektai, vykdomos ankstyvojo amžiaus tėvų sueigos, patariama, kaip išgyventi vaikui adaptacinį laikotarpį, teikiama tėvams informacinė medžiaga, vykdomos akcijos ir didaktinių ugdymo priemonių parodos. Kiekvienas vaikas turi savo prigimtinių raidos greitį, tačiau įtaką daro ir aplinkos sąlygos, šeimos ypatumai, sveikatos būklė. Dažnai ugdymo dalyviai vertina savaip vaiko vystymąsi (tėvai - specialistai). Labai svarbu ne tik laiku pažinti ir diagnozuoti sutrikimus, bet ir kad juos geranoriškai priimtų tėvai. Vykdomas holistinis (visuminis) ugdymas, šeimai suteikiama konsultacinė pagalba, ji įtraukiama į ugdymosi procesą. Labai džiaugiuosi, kad vieną kartą per mėnesį vykdomė būrelio veiklą su logopede: organizuojami vaikams edukaciniai žaidimai „Pirštukų mankšta“, vedami įvairūs žaidimai su pagalbos vaikui specialistėmis, esant reikalui konsultuojamos ugdytinių šeimos.

Tyrimo dalyviai išreiškė nuomonę apie holistinio (visuminio) ugdymo svarbą ankstyvojo amžiaus vaikams, taip pat ankstyvosios švietimo pagalbos vaikui reikšmingumą. Didžioji dalis mokytojų teigia, kad tikslinga kuo anksčiau suteikti švietimo pagalbą ne tik vaikui, bet ir jo šeimai. Šeima – svarbiausia ugdytoja, švietimo pagalbos teikėja vaikui.

8 lentelė. Kategorija „Švietimo pagalbos teikėjų tarpinstitucinis bendradarbiavimas“ bei ją sudarančios subkategorijos (N=70)

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA
Švietimo pagalbos teikėjų tarpinstitucinis bendradarbiavimas	Bendradarbiaujama su parapijos bendruomenės socialinių paslaugų centru.
	Bendradarbiaujama su Šiaulių apskrities vaiko teisių apsaugos skyriaus Radviliškio rajone specialistais.
	Kartu su kitų miestų ikimokyklinių įstaigų pagalbos specialistais organizuojamos respublikinės „Metodų mugės“.
	Bendradarbiaujama su Radviliškio rajono savivaldybės pedagogine psichologine tarnyba.
	Bendradarbiaujama su Radviliškio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuru.
	Kviečiami svečiai į organizuojamas šventes.
	Bendri tarptautiniai ir respublikiniai projektai.
	Bendradarbiaujama su Radviliškio Vaiko ankstyvosios raidos tarnyba.
	Vedamos atviros veiklos kitų mokyklų mokytojams.
	Bendradarbiaujama su Vilniaus universitetinės ligoninės Vaiko raidos centru.
	Bendradarbiaujama su Radviliškio rajono savivaldybės švietimo ir sporto paslaugų centro Suaugusiųjų ir jaunimo neformaliojo ugdymo skyriumi.
	Bendradarbiaujama su Šiaulių universiteto Tęstinių studijų instituto, Ugdymo plėtotės centru.
	Bendradarbiaujama su Lietuvos logopedų asociacija.
	Bendradarbiaujama su respublikine asociacija „Sveikatos želmenėliai“.

Iš anketinės apklausos apie švietimo pagalbos teikėjų tarpinstitucinį bendradarbiavimą duomenų analizės aiškėja, kad dauguma mokytojų mano, jog yra *glaudžiai bendradarbiaujama su PPT, Visuomenės sveikatos biuru, Vaiko teisių apsaugos tarnyba ir kitomis ugdymo įstaigomis. Pedagogai bendradarbiauja su Radviliškio rajono savivaldybės švietimo ir sporto paslaugų centro Suaugusiųjų ir jaunimo neformaliojo ugdymo skyriumi, Šiaulių universitetu, Ugdymo plėtotės centru; judesio korekcijos pedagogai yra respublikinės asociacijos „Sveikatos želmenėliai“ nariai. Be to, aktyviai bendradarbiaujama su parapijos bendruomenės socialinių paslaugų centru, Šiaulių apskrities vaiko teisių apsaugos skyriaus Radviliškio rajone specialistais. Bendraujama telefonu, esant būtinybei atvykstama į įstaigą. Organizuojamos bendros šventės,*

renginiai, projektinės veiklos, seminarai, mokymai, respublikinės „Metodų mugės“. Šiuose renginiuose kitų miestų ikimokyklinių įstaigų pagalbos specialistai dalinasi patirtimi. Įvertinus Vaiko gerovės komisijai, kad reikalingas išsamesnis vaiko poreikių vertinimas, kreipiamasi į Radviliškio PPT, o jei reikia, tėvai su vaikais nukreipiami į Vaikų raidos sutrikimų ankstyvosios reabilitacijos tarnybą, kuri savo ruožtu įvertinusi nukreipia į Raidos centrą. Mokytojai kolegoms organizuoja konferencijas, idėjų mugės. Iš papildomai gautos informacijos aiškėja, kad mokytojai karantino metu seka Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos interneto svetainėje teikiamą informaciją dėl darbo organizavimo, mokinių mokymo nuotoliniu būdu ir nacionalinės švietimo agentūros teikiamą informaciją jos interneto svetainėje dėl mokytojo tv. transliacijos mokytojams. Su visomis kitomis institucijomis karantino metu bendrauja įstaigoje atsakingi asmenys. Teigiama, kad įstaigoje kuriama organizacijos bendradarbiavimo kultūra, įvairiomis darbo formomis palaikomi abipusiai naudingi partnerystės ryšiai su socialiniais partneriais. Kolegiškai ir darniai bendradarbiaujant su rajono, šalies ir užsienio socialiniais partneriais, įgyjama naujos patirties.

Tyrimo dalyvių teiginiuose dominuoja pagrindinės institucijos, su kuriomis mokytojai bendradarbiauja organizuodami ir teikdami švietimo pagalbą vaikui ir šeimai: Radviliškio rajono savivaldybės pedagoginė psichologinė tarnyba, Radviliškio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras, Radviliškio rajono savivaldybės Vaiko teisių apsaugos tarnyba ir kitos ugdymo įstaigos.

9 lentelė. Kategorija „Švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo problemos, sunkumai ikimokyklinio ugdymo mokykloje“ bei ją sudarančios subkategorijos (N=70)

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA
Švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo problemos, sunkumai ikimokyklinio ugdymo mokykloje	Tėvai nepakankamai iniciatyviai įsitraukia į ugdymo(si) veiklas.
	Tėvų žemas mentalitetas.
	Didelis vaikų skaičius grupėje.
	Šeimai ir vaikui reikalinga psichologo pagalba.
	Trūksta mokytojo padėjėjų.

9 lentelės tęsinys 69 psl.

9 lentelės tęsinys

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA
Švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo problemos, sunkumai ikimokyklinio ugdymo mokykloje	Vaikų aktyvumo stoka.
	Nėra galimybių dirbti individualiai arba tos galimybės minimalios.
	Bendradarbiavimo su tėvais, komandomis stoka.
	Nuomonių išsiskyrimas.
	Laiko suderinimas.
	Vaikų prastas lankomumas.
	Neatsižvelgiama į didelių specialiųjų poreikių turinčius vaikus, jų skaičių grupėje santykiu 1:2 (vienas toks vaikas prilyginamas dviem).
	Tėvų nenoras pripažinti, jog vaikas turi raidos sutrikimų.
	Nepakankamai užtikrinta įvairiapusė švietimo pagalba.
	Grupėse neturėtų būti vaikų su spec. poreikiais.
	Trūkdomas vaikų ugdymas.
	Spec. poreikių vaikų sunki integracija.
	Trūkdoma vaikų ramybė pietų miego metu.
	Spec. poreikių vaikams reikalinga ypatinga mediko, socialinio pedagogo ir specialiojo pedagogo nuolatinė pagalba, tarnybų ir institucijų parama.
	Integracija negalima be atitinkamų specifinių pagalbos priemonių.
	Nėra kineziterapeuto, socialinio pedagogo.
	Pedagogams trūksta patirties integruojant spec. poreikių vaikus į ugdymo procesą.
	Trūksta specialistų, teikiančių pagalbą vaikams, namuose kalbantiems kita kalba.
	Daug dokumentacijos.
	Ugdymo priemonių trūkumas.
	Ugdymo proceso ir visa atsakomybė paliekama pedagogui.
	Daugiau laiko tenka praleisti virtualioje erdvėje.
	Tėvų nepakankamas bendradarbiavimas su pedagogais nuotoliniu būdu.
	Konkrečiai paruoštų internetinių platformų pagal reikiamas sritis, vaikams patrauklių IT priemonių stoka.
	Padaugėjo darbo.
	Neįsitenkama į darbo laiką - dirbti reikia po darbo valandų.
	Trūksta gero internetinio ryšio.

9 lentelės tęsinys 70 psl.

9 lentelės tęsinys

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA
	Programų valdymo įgūdžių stoka.
	Grižtamojo ryšio iš tėvų stoka.
	Mokytojo kompetencijos stoka dirbti su IKT.
	Sunku nuotoliniu būdu teikti švietimo pagalbą vaikams.

Analizuojant anketinės apklausos duomenis apie švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo problemas ir sunkumus ugdymo praktikoje, aiškėja, kad tėvai nepakankamai iniciatyviai įsitraukia į ugdymo(si) veiklas. Norėtųsi didesnio tėvų aktyvumo, atvirumo, supratingumo, jų komanda sudaryta, kad vaikui padėtų ugdymosi procese. Darbą apsunkina tėvų žemas mentalitetas. Sunkiausia būna tada, kai tėvai nenori dalyvauti savo vaikų ugdymo procese ir visą atsakomybę palieka pedagogui, arba nenori pripažinti, jog vaikas turi raidos sutrikimų. Sunkumus lemia ir didelis vaikų skaičius grupėje, nes pedagogui sudėtinga daugiau dėmesio skirti individualiam darbui su specialiųjų ugdymo(si) poreikių turinčiais vaikais. Kadangi per didelis vaikų skaičius grupėse, pedagogas nepajėgus skirti tiek dėmesio vaikui, kiek reikėtų. Be to, šeimai ir vaikui reikalinga psichologo pagalba. Ypač sudėtingas darbas grupėse, kuriose yra specialiųjų ugdymosi poreikių ugdytinių. Pasitaiko ir įvairių problemų: bendradarbiavimo su tėvais, komandomis, nuomonių išsiskyrimo, dėl laiko susiderinimo, kai kurių vaikų prasto lankomumo ir pan. Įstaigoje suburta švietimo pagalbos komanda, kuri padeda siekti pačių geriausių rezultatų. Galėtų būti atsižvelgiama į didelių specialiųjų poreikių turinčius vaikus, jų skaičių grupėje santykiu 1:2 (vienas toks vaikas prilyginamas dviem). Bandant suteikti pagalbą šeimoms, turinčioms vaikų su spec. poreikiais, liekame nesuprasti. Daugėja vaikų, turinčių kalbos ir kalbėjimo sutrikimų, specialistams tenka didelis darbo krūvis. Kiekvienoje grupėje turėtų būti mokytojo padėjėjas, nes grupėse esantys vaikai su spec. poreikiais trikdo normalų kitų vaikų ugdymą, jie sunkiai integruojasi, trikdo vaikų ramybę pietų miego metu. Tokiems vaikams reikalinga ypatinga mediko, socialinio pedagogo ir specialiojo pedagogo nuolatinė pagalba, tarnybų ir institucijų parama. Integracija negalima be atitinkamų specifinių pagalbos priemonių, nėra kineziterapeuto, socialinio pedagogo, psichologo. Pedagogams trūksta patirties integruojant spec.

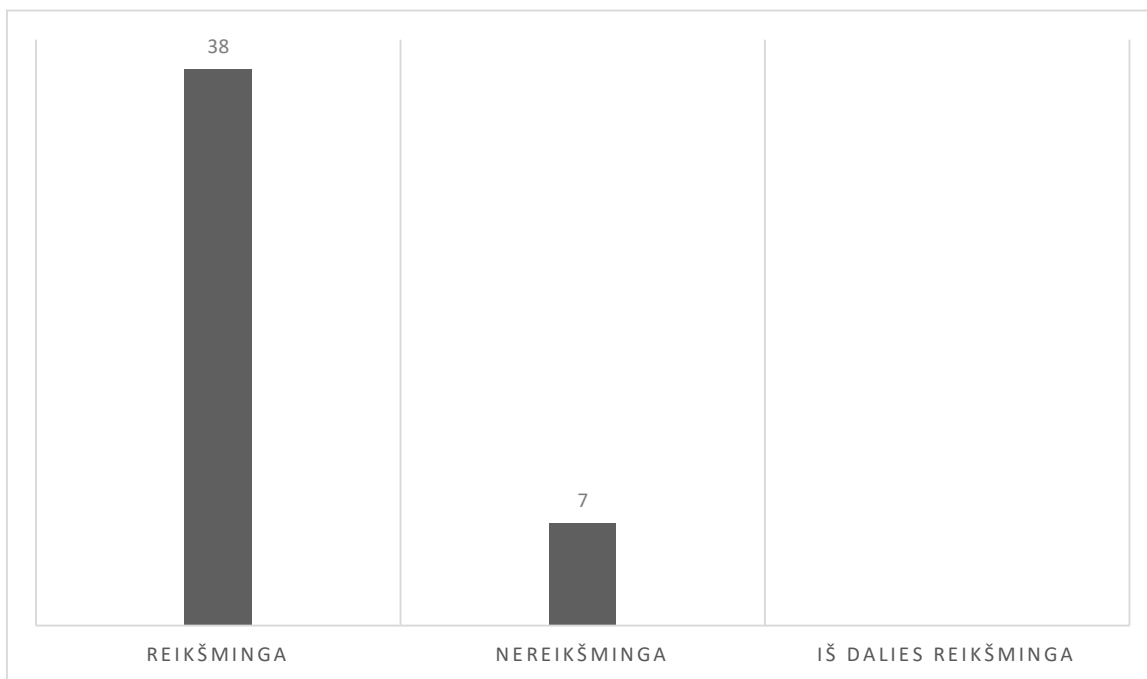
poreikių vaikus į ugdymo procesą. Daugėja savitai besiuogdančių, namuose kalbančių kita kalba, specialiųjų poreikių turinčių vaikų, todėl įstaigoje reikėtų, kad kiekvienoje grupėje dirbtų mokytojo padėjėjas. Darbą apsunkina dokumentacijos gausa, priemonių trūkumas. Didžiausia problema, kad specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų nuolat daugėja, o bendras vaikų skaičius grupėje viršija 20 vaikų. Todėl fiziškai labai sunku teikti švietimo pagalbą vaikams, kai grupėje dirba tik vienas pedagogas su 21 vaiku. Įstaigoje yra tik keletas švietimo pagalbos specialistų, nors poreikis kitų specialistų: psichologo, socialinio pedagogo, judesio korekcijos specialisto, didėja. Ne visiems vaikams galima laiku suteikti reikalingą logopedo pagalbą, nes vaikų, turinčių kalbos sutrikimus, skaičius didėja, sutrikimai sunkėja. Įstaigoje ugdoma daug vaikų, turinčių didelius specialiuosius ugdymosi poreikius, kurie integruoti į bendrąsias ugdymo grupes ir skaičiuojant tokius vaikus neprilyginama dviem vaikams, todėl tenka rečiau skirti individualias pratybas, kurios tokiems vaikams yra labai svarbios. Tyrimo dalyviai išvelgia švietimo pagalbos vaikui ir šeimai karantino laikotarpiu nepakankamą užtikrinimą. Mokytojai teigia, kad švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimas ir teikimas nuotoliniu būdu nepakankamai užtikrina vaiko specialiųjų poreikių tenkinimą. Mokytojui daug daugiau laiko tenka praleisti virtualioje erdvėje rengiant ir pateikiant ugdymo medžiagą, naujausią informaciją, bendraujant su šeimomis. Dalis ugdytinių tėvų nepakankamai aktyviai bendrauja bei bendradarbiauja su pedagogais nuotoliniu būdu. Norėtusi konkrečiai paruoštų internetinių platformų pagal reikiamas sritis, vaikams patrauklių IT priemonių. Vykdam ugdymą nuotoliniu būdu padaugėjo darbo, neįsitenkama į darbo laiką, dirbti reikia po darbo valandų, trūksta gero internetinio ryšio bei programų valdymo įgūdžių. Ne visi tėvai bendrauja telefonu, socialinėse medijose, ne iš visų gaunamas grįžtamasis ryšys fotografijomis apie ugdytinių pasiekimus. <...> Esu vyresnės kartos auklėtoja, todėl pačiai kartais sunku susidoroti su kai kuriomis IKT programomis, pati konsultuojuosi nuotolinio būdu su specialistais, klausausi seminarų, kviečiu savo suaugusius vaikus į pagalbą. Tik maža dalis informantų teigia, kad problemų nekyla, tėvai aktyviai atlieka visą rekomenduojamą veiklą, gauna grįžtamąjį ryšį, todėl su sunkumais nesusiduriama, ugdytinių tėvai dėkoja už įdomias užduotis, siunčia video įrašus, darbelių nuotraukas, komentuoja grupės Facebook paskyroje.

Akivaizdu, kad tyrimo dalyviai dabartinėje situacijoje jaučia nerimą ir nepasitikėjimą dėl švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo vaikui ir šeimai nuotoliniu būdu, atvirai išreiškia savo

kompetencijos stoką dirbti su šiuolaikinėmis informacinėmis kompiuterinėmis technologijomis. Pagrindinės problemos, kurios daugiausiai dominuoja tyrimo dalyvių teiginiuose – psichologo ir **mokytojo padėjėjo** poreikis ikimokyklinio ugdymo mokykloje, per didelis vaikų skaičius grupėse, tėvų aktyvumo stoka.

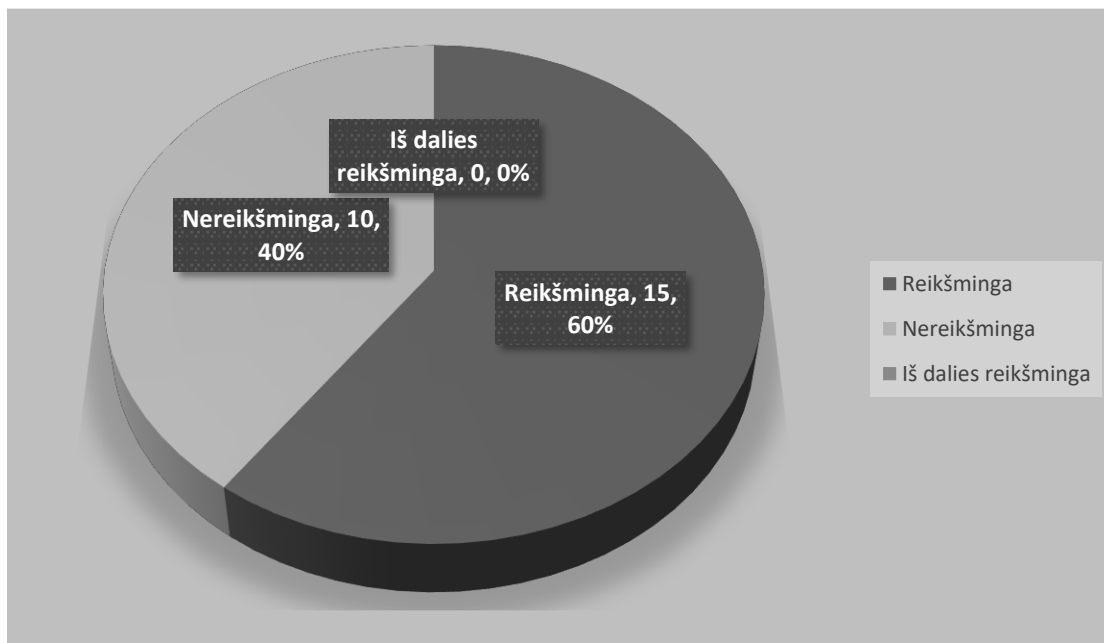
Analizuojant respondentų (N=45) išreikštą nuomonę apie ikimokyklinėje ugdymo mokykloje švietimo pagalbos teikimo poveikį/įtaką ugdymo praktikai, išryškintas akivaizdus mokytojų (pagalbos specialistų) nuomonių pasiskirstymas. Anketos rezultatuose, gautuose prieš karantiną, didžioji dalis - 38 (84,44%) respondentų teigia, kad švietimo pagalbos poveikis ugdymo praktikai ypač reikšmingas (žr. 1 pav.).

Mokytojai teigia, kad vaikai įgyja socialinių, pažintinių, praktinių įgūdžių, lavinami meniniai, kalbiniai gebėjimai, turtinamas kalbos žodynas. Vaikai, gaunantys švietimo pagalbą, lengviau integruojasi grupėje. Atsakingai, nuosekliai skiriant dėmesį ugdytiniui, perteikiant žinias šeimai, geranoriškai bendradarbiaujant, žinant sritį, kurioje reikalinga pagalba yra pasiekiami ir rezultatai. Laiku suteikta pagalba užkerta kelią tolimesnių nesėkmių „šleifui“, palengvina ugdymą(si).



1 pav. Švietimo pagalbos poveikis/įtaka ugdymo praktikai (N=45)

Tačiau išanalizavus karantino laikotarpiu gautų anketinės apklausos respondentų (N=25) nuomonę apie švietimo pagalbos poveikį, nustatytas ženklus gautų rezultatų skirtumas (žr. 2 pav.).



2 pav. Švietimo pagalbos poveikis/įtaka ugdymo praktikai (N=25)

Dalis mokytojų teigia, kad *švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimas ir teikimas nuotoliniu būdu nepakankamai užtikrina vaiko specialiųjų poreikių tenkinimą. Dalis ugdytinių tėvų nepakankamai aktyviai bendrauja bei bendradarbiauja su pedagogais nuotoliniu būdu. Pačiai kartais sunku susidoroti su kai kuriomis IKT programomis. Ne visada pavyksta gauti iš ugdytinių šeimų atgalinį ryšį. Man sunku nuotoliniu būdu ugdyti vaikus.*

Apibendrinant galima teigti, kad susidarius dabartinei nuotolinio ugdymo situacijai keičiasi požiūris į švietimo pagalbos teikimo kokybę, iškyla patiems mokytojams nauji iššūkiai – kompetencijos stoka, vidinis nerimas, nežinia ir abejonės dėl švietimo pagalbos teikimo veiksmingumo.

Analizuojant pusiau struktūruoto interviu, vykdyto su Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklų vadovais gautus rezultatus, pastebėta, kad informantai D1, D2, D3, D4, kaip ir kiti švietimo teikėjai, teigia, kad *pagrindinis dokumentas, kuriuo įstaiga vadovaujasi organizuodama ir teikdama švietimo pagalbą vaikui ir šeimai, yra švietimo įstatymas, ikimokyklinio ugdymo mokyklos programa, kiti teisės aktai,*

reglamentuojantys specialiojo ugdymo organizavimą ir teikimą. Informantas D1 teigia, kad <...> labai svarbūs specialiųjų tarnybų įstatymai, kurie reglamentuoja šitas tvarkas, yra ir specialiosios pedagogikos pagalbos teikimo tvarkos aprašas, ir mokinių, turinčių specialiųjų poreikių, grupių nustatymo, ir specialiųjų ugdymosi poreikių skirstymo į lygius tvarkos aprašas. Labai svarbūs yra pareigybių aprašai, kurie reglamentuoja specialistų, dirbančių su vaikais, pareigybės, bei instrukcijos, kuriomis privaloma vadovautis savo darbe. Kiekviena įstaiga, kuri orientuojasi į šiuolaikinių vaikų ugdymą pagal jo poreikius ir galimybes, turi vadovautis ir gerosios mokyklos koncepcija. O kiekvienai įstaigai labai svarbūs ir jos pagrindiniai dokumentai. <...> Mūsų Radviliškio lopšelio-darželio „Žvaigždutė“ nuostatai taip pat reglamentuoja darbą su specialiųjų ugdymosi poreikių vaikais. Darbuotojos vadovaujasi įstaigos strateginiu planu ir metiniais veiklos planais.

Analizuojant informantų teiginius apie švietimo pagalbos organizavimą ir teikimą, informantas D1 teigė, kad <...> ikimokyklinis ugdymas yra labai svarbi grandis, veikia visa pagalbos vaikui specialistų komanda. Jie turi susikūrę visą darbo sistemą, į kurią įeina ir pasidalijamoji lyderystė, kadangi skatinamas kiekvieno pedagogo, kiekvieno pagalbos vaikui specialisto iniciatyvumas, noras atrasti ir atskleisti save, kad galėtų maksimaliai padėti vaikui, kuris turi tam tikrų ugdymosi poreikių. Informantas D2 teigia, kad koordinatoriai, Vaiko gerovės komisija, <...> pirmiausia pamato problemas, sunkumus, kuriuos patiria vaikas, o tada specialistai stebi ir numato, ką reikia daryti. Auklėtojai teikia pagalbą ne vien tik vaikui, bet ir šeimai. Skatinamas kiekvieno pedagogo, kiekvieno pagalbos vaikui specialisto iniciatyvumas. Yra būtinas bendras darbas su ugdytinių tėvais. Ankstyvosiose lopšelio grupėse pagalbos specialistai vykdo bendras veiklas su auklėtojomis, kurios bendrauja su tėveliais individualiai, kviečiasi juos į įstaigą. Tėveliai labai aktyviai įsitraukia į veiklas, kartu su vaiku dalyvauja akcijose. Toks bendravimas vyksta visą laiką. Informantas D1 teigia: bendrystė su tėvais reikalinga, kad padėtų vaikui maksimaliai atsiskleisti. Išsiskyrė vadovų požiūriai į bendradarbiavimo su kitomis institucijomis svarbą švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo kontekste. Informantas D1 teigia, kad bendradarbiavimas vyksta labai plačiai. Pirmiausia pagalbos vaikui specialistai bendradarbiauja su institucijomis, kurios toliau numato arba padeda vykdyti pagalbos vaikui darbą. Tai yra ir vaiko teisių tarnyba, socialinės paramos skyriai, pedagoginė psichologinė tarnyba ir kt. Informantas D3 teigia, kad bendradarbiauja su Šiaulių, Joniškio, Tauragės darželiais ir su rajono darželiais. Specialistai važiuoja

pasižvalgyti po kitus darželius, skaito pranešimus. Informantas D4 nurodė, kad bendradarbiavimas vyksta per renginius ir projektus. Būtų idealu, jei siekiant bendradarbiauti du darželiai vykdytų bendrus projektus, būtų pasirašomos sutartys.

Apie švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimą ir teikimą karantino laikotarpiu informantai D1, D2, D3, D4 teigia, kad turi susikūrę nuotolinio darbo taisykles, *nuotolinio darbo tvarką, visi pedagogai yra susipažinę su ja ir stengiasi nuotoliniu būdu ieškoti pačių geriausių variantų, kaip susisiekti su savo ugdytiniu, kuris dabar yra namuose.* Informantas D2 pastebėjo, kad tėvams reikia individualaus bendravimo, jie nori pasidalinti savo patirtimi. Informantas D4, kaip vadovas, didžiuojasi, kad jo darbuotojos tokios aktyvios, tokios kūrybingos, *eina į parkus, į laukus ir visur filmuoja užsiėmimus.* <...> *Neeilinėje situacijoje pedagogų pamatai iš kitos pusės: jos ir režisierės, ir operatorės ir kas tiktai norit.* Informantas D4 pabrėžia, kad *pedagogai skundžiasi, kad pavargsta, dabar įtampa didelė ir krūvis nepaprastai didelis. Tenka dirbti šeštadienį, sekmadienį (filmuoja), pasidaro užduočių savaitei. Be to, dar turi reflektuoti, viską apibendrinti, nes kas savaitę turi rašyti ataskaitas.* Informantas pažymi, kad darbuotojos pradėjo skųstis, kad jau tėveliai perdegę arba pavargo, nes jau nėra tiek aktyvūs, kokie buvo pradžioje. Iš pradžių jie ir vaikai laukdavo užduočių, siūsdavo nuotraukas – buvo garantuotas grįžtamasis ryšys. D3 teigia, kad <...> *auklėtojos siūsdavo užduotis, į ugdymą įsitraukė septyniasdešimt, aštuoniasdešimt procentų vaikų ir tėvelių. Po pirmos savaitės aktyvumas susilpnėjo, gaunamas grįžtamasis ryšys tik iš penkiasdešimt procentų ugdytinių. Kartais ir auklėtojos vežė užduotis į namus. Judesio korekcijos pedagogė visą laiką kelia mankštas. Logopedės taip pat jungiasi per skype, per Zoom, bendrauja su vaikais, pasikalba. Kai kuriems įdomu žiūrėti, bet nieko nedaro.* Informantas pastebi, kad *daugiausia turėtų dirbti tėvai, o pedagogai tik nusiunčia užduotis. Nuotolinis ugdymas privertė auklėtojas patobulinti naudojimosi IT žinias.*

Apibendrinant galima teigti, kad Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo vadovai įžvelgia švietimo pagalbos aktualumą ir mokytojų (pagalbos specialistų) kūrybingumą sudėtingos švietimui situacijos karantino laikotarpiu. Švietimo pagalbos vaikui ir šeimai kontekste išryškinama įvairiapusė šeimų įtrauktis ir įgalinimas. Akivaizdu, kad Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklų bendruomenės bendradarbiaudamos komandoje pasidalytos lyderystės principu ieško ir atranda pačių priimtinausių vaikui ir šeimai būdų, kad užtikrintų kokybišką ir įvairiapusę švietimo pagalbą.

4. DISKUSIJA

Magistro darbo „Švietimo pagalba Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklose: organizavimo ir teikimo aspektai“ tyrimo strategija – atskleisti švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimą ir teikimą Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklose ir numatyti veiksmingesnės švietimo pagalbos sistemos strategijas šiandieninėje mokykloje.

Siekiant atskleisti ikimokyklinio ugdymo mokyklos kompetenciją organizuoti ir teikti švietimo pagalbą vaikui ir šeimai, naudojant anketinės apklausos, interviu metodus, išsiaiškinta, kokiais dokumentais ikimokyklinio ugdymo mokykla vadovaujasi organizuodama ir teikdama švietimo pagalbą, kokiais būdais ir formomis švietimo pagalbos teikėjai (mokytojai, pagalbos specialistai) organizuoja ir teikia švietimo pagalbą, kaip bendradarbiauja su kitomis institucijomis, tarpusavyje ir su vaiko šeima. Išsiaiškinta, kaip įvairios suinteresuotos grupės (vadovai, švietimo pagalbos teikėjai (mokytojai, pagalbos specialistai) vertina organizuojamo švietimo pagalbos proceso realią šiandieninę praktiką ikimokyklinio ugdymo mokykloje. Atskleistas švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimo ir teikimo reikšmingumas, galimybės ir šiandieninės problemos, lūkesčiai, vadovų ir švietimo pagalbos teikėjų (mokytojų, pagalbos specialistų) požiūriu.

Tyrimo procese atsiskleidė iš anksto nenumatytos teorinės prielaidos, todėl tyrimo proceso metu teorija buvo nuolatos verifikuojama, „turtinama“. Vykdamas teorinės analizės ir duomenų bazės sąveiką – lyginant su empiriniais duomenimis, atskleisi nauji teoriją papildantys fenomenai, kaip **nuotolinė švietimo pagalba** vaikui ir šeimai. Tai nauji iššūkiai visiems – vadovams, švietimo pagalbos teikėjams (mokytojams, pagalbos specialistams) vaikui ir jo šeimai.

Empirinio tyrimo rezultatų analizė išryškino, kad šiandieninės gyvenimo realijos švietimo pagalbos teikėjus skatina neišvengiamai kelti kvalifikaciją, gilinti kompetencijas šiuolaikinės, įvairiapusės švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavime ir teikime. Nacionalinės švietimo agentūros vienas iš svarbiausių siekių - nuolat tobulėjančių, rezultatyviai dirbančių, profesionalių mokytojų bendruomenė šiandieninėje mokykloje. Tai skatina kiekvieną švietimo pagalbos teikėją permąstyti, kaip efektyviau organizuoti ir teikti, esant poreikiui, nuotolinę švietimo pagalbą šiuolaikiniam vaikui ir šeimai, kaip užtikrinti kokybišką ankstyvosios švietimo pagalbos organizavimą ir teikimą ikimokyklinio ugdymo mokykloje.

Lyginant A. Ališausko, S. Ališauskienės, Gerulaičio, Kaffemanienės, Melienės, Miltenienės (2011) tyrimų rezultatus su atlikto empirinio tyrimo rezultatais, akivaizdu, kad vis dar išlikusios tos pačios mokslininkų atskleistos ir išryškintos problemos - nepakankama mokytojų kompetencija. Mokslininkai teigia, kad pokyčiai šiandieniniame švietime būtini – turi atsirasti patirties ir inovacijų dermė. Atlikus tyrimą išsiaiškinta, kad šiandieninė ikimokyklinio ugdymo mokykla ugdymo praktikoje tai vykdo, tačiau susiduria dar su viena aktualia taip pat mokslininkų akcentuota problema - didelis vaikų skaičius grupėse. Dirbant su dideliu kiekiu vaikų grupėse mokytojai nepajėgūs realiai įgyvendinti keliame jiems reikalavimų. Neišspręsti šiandieninės realios situacijos klausimai lieka būsimiesiems tyrėjams, praktikams, mokslininkams kaip tolimesnių, gilesnių tyrinėjimų objektas.

Švietimo pagalbos vaikui ir šeimai kontekste itin aktuali problema – nepakankamai užtikrinamas ugdymo individualizavimas vaiko specialiesiems poreikiams tenkinti. Empirinio tyrimo rezultatų analizė atskleidė švietimo pagalbos teikėjų požiūrį į įvairiapusės ir kokybiškos švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo siekiamybę. Tyrimo dalyviai teigia, kad sumažinus **vaikų skaičių** ikimokyklinio ugdymo mokyklos grupėse, organizavus visos švietimo pagalbos specialistų, o ypač **mokytojo padėjėjo** interprofesinį, komandinį darbą pasidalytos lyderystės principu, įgalinus ir įtraukus vaiką ir jo šeimą į švietimo pagalbos teikimo procesą, bus užtikrinamas veiksmingas specialiųjų poreikių vaiko ugdymas.

Remiantis teorinėmis prielaidomis ir atlikto tyrimo rezultatais, manoma, kad šiandieninėje ikimokyklinio ugdymo mokykloje įvairiapusės ir kokybiškos švietimo pagalbos vaikui ir šeimai užtikrinimui tikslinga žmogiškųjų ir finansinių resursų paieška kreipiantis į Radviliškio rajono savivaldybės politikus, atsakingus už ateities kartos ugdymo veiksmingumą.

Empirinio tyrimo „Švietimo pagalba Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklose: organizavimo ir teikimo aspektai“ rezultatai išryškino esamas Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokykloje švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimo ir teikimo stiprybes ir problemas, kurias tikslinga nedelsiant spręsti. Atsižvelgiant į tyrimo rezultatus, parengtos rekomendacijos Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinių ugdymo mokyklų švietimo pagalbos teikėjams, vadovams dėl švietimo pagalbos vaikui ir šeimai strategijų modeliavimo ikimokyklinio ugdymo mokykloje.

Nuoširdžiai dėkoju Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklų vadovams, pedagogams už suteiktą išsamią informaciją, pasidalintą ugdymo praktikos patirtį apie švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo ypatumus bei ugdymo įstaigose taikomas strategijas.

5. IŠVADOS

Remiantis nagrinėtų užsienio šalių (Nyderlandų, Anglijos, Vokietijos ir kt.) ir Lietuvos dokumentais, reglamentuojančiais švietimo pagalbos teikimą vaikui ir šeimai, išsiaiškinta, kad šalyse įteisinta pagalbos vaikui ir šeimai formų ir būdų įvairovė įtraukiojo ugdymo kontekste. Akcentuojama ankstyvoji švietimo pagalbos reikmė specialiųjų poreikių turinčiam vaikui ir jo šeimos įgalinimas veiksmingos švietimo pagalbos užtikrinimui. Išsiaiškintas svarbus aspektas – švietimo pagalbos teikimas vaikams, namuose kalbantiems kita kalba. Radviliškio ikimokyklinio ugdymo mokyklose dar nėra numatytas švietimo pagalbos teikimas, ugdymo planų rengimas darbui su vaikais, kalbančiais namuose kita kalba.

Išsiaiškinta Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklų kompetencija organizuoti ir teikti švietimo pagalbą vaikui ir šeimai vadovų, švietimo pagalbos teikėjų (mokytojų, pagalbos specialistų) požiūriu. Pastebėta švietimo pagalbos teikėjų komandinės pasidalytos lyderystės raiška, keičiantis ugdymo proceso organizavimui. Išryškinamas **mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikis**, atliepiant nūdienos reikalavimus. Atlikto tyrimo rezultatų analizė išryškino švietimo pagalbos teikimo įvairiapusiškumą, remiantis šiandienine realia situacija kaitos kontekste.

Atskleista švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimo ir teikimo ikimokyklinio ugdymo mokyklose sukurtos sistemos pozityvi patirtis ir tobulintinos sritys. Išryškinta švietimo pagalbos teikėjų tikslinga veikseną ir siekiamybę įvairiakryptės švietimo pagalbos užtikrinimui vaikui ir šeimai – pagalbos specialistų poreikis (psichologo, **mokytojo padėjėjo**).

Išsiaiškinta Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklos vadovų, švietimo pagalbos teikėjų (mokytojų, pagalbos specialistų) šiandieninė pagalbos organizavimo ir teikimo praktika specialiųjų poreikių vaiko ir jo šeimos įtraukimo ir įgalinimo kontekste. Išryškintas požiūris į vaikų skirtingus poreikius, ugdymosi tempą, būdus. Vadovų ir švietimo pagalbos teikėjų (mokytojų, pagalbos specialistų) strategija - pritaikyti aplinką, kurioje vyrautų bendrakūra – galimybė būti ir veikti drauge. Išryškėjo aktuali problema – dėl per didelio vaikų skaičiaus ikimokyklinio ugdymo mokyklos grupėse neužtikrinamas ugdymo individualizavimas, nėra pakankamai užtikrinama įvairiapusė ir kokybiška švietimo pagalba vaikui. Į identifikuotų Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklų švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo problemų sprendimą turėtų įsitraukti visi atsakingi už įvairiapusės, kokybiškos, šiuolaikinio vaiko gerovės užtikrinimą asmenys.

REKOMENDACIJOS

1. Optimizuoti švietimo pagalbos organizavimą ir teikimą, mažinant vaikų skaičių ikimokyklinio ugdymo mokyklų grupėse ir formuojant visą švietimo pagalbos vaikui ikimokyklinio ugdymo mokykloje reikalingą **specialistų komandą**. Rekomenduotina, kad kiekvienoje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje dirbtų ne vienas, o keli **mokytojo padėjėjai**.
2. Užtikrinti specialiųjų poreikių, šiuolaikinio vaiko įvairiapusišką ir patrauklų, patyriminį ugdymą(si) - sukurti inovatyvią, įtraukiančią vaiką darželio grupių **aplinką**, pritaikytą naudotis pagal kiekvieno vaiko poreikius ir gebėjimus, šiuolaikinėmis informacinėmis ir komunikacinėmis ugdymo priemonėmis. Aktyvinti mokyklų bendruomenių įsitraukimą į projektinę veiklą, kuriant šiuolaikišką aplinką kiekvienam vaikui.
3. Efektyvinti ikimokyklinio ugdymo mokyklos švietimo pagalbos teikėjų pasirengimą, **kompetenciją** dirbti su šiuolaikinėmis technologijomis, šiuolaikiniais, savitai besiuogančiais vaikais, užtikrinant jų specialiųjų poreikių tenkinimą ir kokybiškos švietimo pagalbos teikimą. Ikimokyklinio ugdymo mokyklose organizuoti mentorystės veiklos procesą „Kolega-kolegai“, skleisti kvalifikuotų specialistų patirtį, organizuojant rajono metodinius susitikimus, metodų mugės, praktikumus ir kitus renginius, orientuotus į šiandieninės švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo proceso optimizavimą. Sistemingai organizuoti virtualius mokytojų (pagalbos specialistų) **susitikimus su tyrėjais, mokslininkais**, analizuojančiais švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimo ir teikimo problemas ir kartu bendravedikoje atlikti šiandien aktualius tyrimus. Rekomenduotina atlikti tyrimą „Nuotolinės švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo galimybės ikimokyklinio ugdymo mokykloje“.
4. Parengti rekomendacijas, ikimokyklinio ugdymo mokyklos ugdymo planus, kuriuose būtų numatytos švietimo pagalbos priemonės vaikams, namuose bendraujantiems kita kalba.
5. Plėtoti **anksnyvąją vaiko įtrauktį ir šeimos įgalinimą**, organizuojant Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio amžiaus vaikams, nelankantiems ikimokyklinio ugdymo mokyklos, ir jų šeimoms; taikyti patraukliausias prevencines priemones („Tėvų klubas“, „Kartu su vaiku“ ir kt.) kartu su švietimo pagalbos vaikui ir šeimai teikėjais (mokytojais, pagalbos specialistais).

LITERATŪRA

1. Adelman, J.I. and Taylor, E. (2003). Sustainability of Project Innovations as Systemic Change. *Journal of Educational and Psychological Consultation* 14(1):1-25, Prieiga internetu: https://doi.org/10.1207/S1532768XJEPC1401_01, [žiūrėta 2019-04-16].
2. Ališauskienė S. (2005), *Ankstyvoji intervencija vaikystėje*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
3. Ališauskienė S. (2007), *Ankstyvoji intervencija vaikystėje: Lietuvos situacija Europos kontekste*. *Specialusis ugdymas*. Nr. 16 (1). P. 151-161.
4. Ališauskienė S. ir Čegyte D. (2008). *Ankstyvosios intervencijos vaikystėje specialistų profesinio pasirengimo turinio analizė*. *Specialusis ugdymas*. Nr. 2(19). P. 79-92.
5. Ališauskienė S. ir Čegyte D. (2008). *Specialistų komandos bendroji pasidalyta kompetencija tenkinant vaikų specialiuosius poreikius: koncepto analizė*. Prieiga internetu: http://www.su.lt/bylos/mokslo_leidiniai/jmd/09_01_22/cegyte_alisauskiene_22.pdf, [žiūrėta 2020-03-24].
6. Ališauskienė S., (1998), *Ankstyvojo amžiaus vaikų korekcinis ugdymas*. Šiauliai.
7. Ališauskienė, S. ir Miltenienė, L. (2004), *Bendradarbiavimas tenkinant specialiuosius ugdymosi poreikius*. Šiauliai.
8. Ališauskienė, S., Musteikienė, V., Zablackienė, A., Miltenienė, L., Šapelytė, O., Kairienė, D., Gevorgianienė, V., Bliumbergienė, V., Šeibokienė, G., Aidukienė, T. (2011). *Ikimokyklinio ugdymo paslaugų planavimo savivaldybėse metodika*. Pavyzdžiai teisės aktų, skirtų vaikų nuo gimimo iki privalomojo mokymo pradžios gyvenimo ir ugdymo sąlygų gerinimo modelio aprašui savivaldybėse įgyvendinti. *Metodinė medžiaga kompleksinės pagalbos teikimui*. Vilnius: ŠMM, SPPC.
9. Bairrão, J., Chaves De Almeida, I. (2002), *Contributos para o Estudo das Práticas de Intervenção Precoce em Portugal*. In *Collecção Apoios Educativos*, Nr. 6.
10. Bairrão, J., Felgueiras, I., Chaves De Almeida, I. (1999), *Early Intervention in Portugal*. In *Symposium on Excellence in Early Childhood Intervention*, Västerås (Sweden): Mälerdalens Högskola.

11. Baker D. P., Horvath L., Campino M., Offermann L., Salas E., 2005, The ALL Teamwork Framework. Measuring Adult Literacy and Life Skills: New Frameworks for Assessment. Canada
12. Baranauskienė, I., Geležinienė, R., Tomėnienė, L., Vasiliauskienė, L., Valaikiėnė, A. (2010), *Ikiprofesinis specialiujų ugdymosi poreikių turinčių mokinių ruošimas: galimybės, kryptys, perspektyvos. Specialiujų poreikių turinčių vaikų ugdymo bendrojo lavinimo mokyklose metodika.* (p. 59-72). Šiauliai.
13. Barrett-Baxendale, D. ir Burton, D., (2009). Twenty-first-century headteacher: pedagogue, visionary leader or both? Journal School Leadership & Management. Prieiga internete: <https://doi.org/10.1080/13632430902775368>, [žiūrėta 2020-04-20].
14. Bitinas B., 2013. Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas ugdymo tyrimų idėjos ir problemos. Vilnius. Lietuvos edukologijos universitetas.
15. Bitinas, B. (2006). Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas. Vilnius: Kronta.
16. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). Kokybinių tyrimų metodologija. Klaipėda: Jokužio leidykla-spaustuvė. 2 tomai.
17. Björck-Akesson, E., Carlhed, C., Granlund, M. (1999) The Impact of Early Intervention on the Family System. Perspectives on Process and Outcome. Madrid: GENYSI (Grupo de Estudios Neonatológicos Y Servicios de Intervención).
18. Björck-Akesson, E., Granlund, M. (2003) Creating a Team Around The Child Through Professional's Continuing Education. In Odom, S. L., Hanson, M.J., Blackman, J.A., Kaul, S. Early Intervention Practices around the World. Baltimore: Brookes Publishing.
19. Brown J. S., Collins A., Duguid P. (1989). Situated Cognition and the Culture of Learning. Educational Researcher. Vol. 18, Nr. 1. P. 32–41
20. Chmiel, N. (2008). An Introduction to Work and Organizational Psychology– A European Perspective. Australia.
21. Cohen, L, Manion, L., Morrison, L. (2003). Research Methods in Education Prieiga internetu: <https://gtu.ge/Agro-Lib/RESEARCH%20METHOD%20COHEN%20ok.pdf>, [žiūrėta 2020-02-17].
22. Čegytė, D., Ališauskienė, S. (2006) Specialistų komandos bendroji pasidalyta kompetencija tenkinant vaikų specialiuosius poreikius: koncepto analizė. Šiauliai.

23. Dikčius, V. (2011). Anketos sudarymo principai. Prieiga internete: https://www.evaf.vu.lt/dokumentai/katedros/Rinkodaros_katedra/Medziaga_studentams/Anketos_sudarymo_principai.pdf, [žiūrėta 2020-01-23].
24. Domitrovich E. (2010). Integrated models of school-based prevention: Logic and theory. Prieiga internete: <https://doi.org/10.1002/pits.20452> [žiūrėta 2020-04-20].
25. Europos komisija, (2017). Tarpinstitucinė deklaracija dėl Europos socialinių teisių ramsčio (2017/C428/09). Prieiga internete: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017C1213\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017C1213(01)&from=EN), [žiūrėta 2020-04-20].
26. Europos Komisija. (2010) Komisijos komunikacijos dokumentai. Europa 2020 – darnaus vystymosi ir inkluzijos plėtros strategija. COM(2010) 2020, prieiga internetu: <https://www.european-agency.org/sites/default/files/ECI-policypaper-LT.pdf>, [žiūrėta 2020-04-20].
27. Felgueiras, I., Breia, G. (2004) Early Childhood Intervention in Portugal (Un-Published).
28. Gaižauskaitė, I. ir Valavičienė, N. (2016). Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu. Vilnius: Registrų centras. Prieiga internete: https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/16209/12_Socialini%20%20tyrim%20%20metodai-Kokybinis-interviu.pdf?sequence=1
29. Galkienės A., (2001; 2003); (2003). Specialiųjų poreikių vaikų integravimo problemos. Vilnius. Prieiga internete: http://www.elibrary.lt/resursai/LR_ministerijos/Ataskaitos/smm/38.pdf, [žiūrėta 2020-04-20].
30. Geros mokyklos koncepcija (2015). Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymas Nr. V-1308, TAR, 2015-12-21, Nr. 20048. Prieiga internete: <https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/46675970a82611e59010bea026bdb259?fwid=umouqfyys>, [žiūrėta 2020-01-20].
31. Gumuliauskienė, A. ir Starkutė J. (2019). Švietimo paslaugų vartotojų ir teikėjų bendradarbiavimo teorinis modeliavimas įgyvendinant mokyklos misiją. Šiaulių universitetas: Šiauliai.

32. Guralnick M. J. 2005. Early Intervention of Children with Intellectual Disabilities: Current Knowledge and Future Prospect. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*. Vol. 18. P. 313–324. 23.
33. Guralnick M. J., Conlon Ch. J., 2007, Early Intervention. In M. Batshaw, L. Pelligrino, N. Roizen (Eds.), *Children with Disabilities*. Baltimore: Paul H. Brookes.
34. Heystek, J. (2003) , mini-dissertation. University of Johannesburg. Prieiga internetu: [https://scholar.google.lt/scholar?q=Poggenpoel,+Myburgh,+\(2003\),+p.+241&hl=lt&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar](https://scholar.google.lt/scholar?q=Poggenpoel,+Myburgh,+(2003),+p.+241&hl=lt&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar), [žiūrėta 2020-01-20].
35. Jakavonytė-Staškuvienė D. (2020). Kaip tėvams išgyventi ir auklėti vaikus karantino metu. Recommendations to parents on how to support learning at home during temporary suspension of obligatory regular attendance of Pupils. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. Prieiga internete: <https://sites.google.com/itc.smm.lt/nuotolinis/metodin%C4%97-med%C5%BEiaga/rekomendacijos>, [žiūrėta 2020-04-12].
36. Jungtinės Tautos. Vaiko teisių konvencija. (2013). Prieiga internetu: http://www.nvovaiamskonfederacija.lt/wp-content/uploads/2016/03/CRC-Concluding-Observations_3-4-Report_LT.pdf, [žiūrėta 2020-04-10].
37. Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija (1995), Valstybės žinios, 1995-07-21, Nr. 60-1501. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.19848>, [žiūrėta 2020-04-12].
38. Jurgilevičiūtė, L., Sūdžius, V. (2010). Santykių rinkodaros ypatumai teikiant finansines paslaugas. Verslas: teorija ir praktika.
39. Kairienė D., Ališauskienė S. (2013), Ekologiniu sisteminiu požiūriu grįsta ankstyvoji pagalba ikimokyklinėse ugdymo įstaigose ISSN 1392-5369, Specialusis ugdymas. 2013. Nr. 2 (29), 109–122 Special Education. 2013. No. 2 (29), 109–122. Šiaulių universitetas.
40. Kardelis K., (2002). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. 2-asis leidimas, , Šiauliai.
41. Katiliūtė E., Žydzūnaitė V., Cibulskas G., Kalvaitis A., Švedaitė – Sakalauskė B., Balčiūnas S., Valuckienė J., (2010). Mokyklų savęs vertinimo instrumentų naudojimo rekomendacijos. Kaunas.

42. Komisija / EACEA / Eurydice, (2019). Pagrindiniai duomenys apie ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą Europoje 2019 m. leidimas. „Eurydice“ ataskaita. Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras. Prieiga internete: <http://ec.europa.eu/eurydice>, [žiūrėta 2020-04-20].
43. Krinickaja A. (2020); Liaudanskienė V., (2020); Tijunonienė E., (2020), "Vaikų, turinčių žymius, labai žymius kompleksinius sutrikimus ugdymo ypatumai". Prieiga internete: <https://sites.google.com/itc.smm.lt/nuotolinis/metodin%C4%97-med%C5%BEiaga/rekomendacijos>, [žiūrėta 2020-01-20].
44. Kvieskienė, G., Indrašienė, V., Targamadžė, V., Valeckienė, D., Merfeldaitė, O., Suboč, V. (2006). Pedagoginės psichologinės pagalbos mokykloje veiksmingumas (mokyklų psichologų, socialinių pedagogų, specialiųjų pedagogų, mokytojų padėjėjų funkcijos: mokyklose pagal pareigines instrukcijas ir realų darbo turinį). Tyrimo ataskaita. Prieiga internete: http://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/ppp_mokykl_veiksmingumas.pdf [žiūrėta 2020-04-20].
45. Leeuwen, B., Thijs, A., Zandbergen, M. (2008). Ministry of Education, Culture and Science Inclusive education in the Netherlands. SLO. Netherlands institute for curriculum development. Integracinis švietimas Nyderlanduose. Prieiga internetu: https://www.european-agency.org/sites/default/files/Inclusive_Education_Netherlands.pdf, [žiūrėta 2020-01-20].
46. Levine S. R., Crom M., A. Būk lyderis. Dale Carnegie pamokos. – Kaunas : Dajavita, 2003. – 272 p.
47. Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (2012), Valstybės žinios, 2012-05-30, Nr. 61-3050). Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425517>, [žiūrėta 2020-01-20].
48. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas dėl mokyklos socialinio pedagogo pavyzdinio pareigybės aprašymas patvirtinimo (2016). TAR, 2016-11-03, Nr. 6188. Prieiga internete: <https://www.etar.lt/portal/lt/legalAct/7bbad330a19111e69ad4c8713b612d0f>, [žiūrėta 2020-01-20].

49. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas dėl socialinės pedagoginės pagalbos teikimo vaikui ir mokiniui tvarkos aprašo patvirtinimo (2016). TAR, 2016-11-03, Nr. 26187. Prieiga internete: <https://www.etar.lt/portal/lt/legalAct/624ea570a19111e69ad4c8713b612d0f> [žiūrėta 2020-04-20].
50. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2011), Valstybės žinios, 1991, Nr. 25-593; 2011, Nr. 38-104. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105/ZPzOxUEnvH>, [žiūrėta 2020-01-20].
51. Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas (2007), Valstybės žinios, 2007-07-19, Nr. 80-3214. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.301806/asr>, [žiūrėta 2020-01-20].
52. Lietuvos savivaldybių asociacija (2007). Ankstyvosios intervencijos modelis ir jo įgyvendinimo Lietuvos savivaldybėse schemas. Prieiga internetu: <http://www.lsa.lt/veikla/projektai/2017-m-projektas-vaiko-teisiu-uztikrinimo-ir-pagalbos-vaikui-ir-jo-seimai-stiprinimas-lietuvos-savivaldybese-ankstyvosios-intervencijos-modelis/>, [žiūrėta 2020-01-22].
53. Malinauskienė, D. (2010). Naujos tyrimais grįstos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo informavimo sistemos projektavimo galimybės. Mokytojų ugdymas, Nr. 14 (1), 190–193.
54. Mažylienė A., Gutauskienė R., Tumelienė R., Špokienė R. (2011), Inkliuzinis ugdymas ir komandinė pagalba mokiniui. Metodinės rekomendacijos mokytojams, švietimo pagalbos teikėjams. Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras.
55. Merfeldaitė O., Indrašienė I. (2010). Social Pedagogical Assistance in School as a means for Implementation of Social Justice in Education. Tiltai. Nr. 1 (50). Klaipėdos universitetas ISSN 1392-3137.
56. Merriam, Sharan B. (2016), Qualitative research :a guide to design and implementation /Sharan B. Merriam, Elizabeth J. Tisdell.San Francisco (Calif.). Jossey-Bass.
57. Miltenienė L., Melienė, R., Kairienė, D. (2013). Specialistų kompetencija dirbti su mokiniais, turinčiais specifinių mokymosi sutrikimų. Specialusis ugdymas. 2013, Nr. 1 (28), p. 73-84. ISSN 1392-5369. Šiaulių universitetas.

58. Nyderlandų socialinės paramos įstatymas. Prieiga internete: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/zorg-en-ondersteuning-thuis/wmo-2015>, [žiūrėta 2020-01-20].
59. Peterander, F. (2003a) La formation du personnel à l'intervention précoce en milieu familial en Allemagne: de nouvelles compétences pour une nouvelle profession. In La revue internationale de l'intervention familiale, vol.7: 1, [žiūrėta 2020-01-21].
60. Peterander, F. (2003b) Supporting The Early Intervention Team. In Odom, S. L., Hanson, M.J., Blackman, J.A., Kaul, S. Early Intervention Practices around the World. Baltimore: Brookes Publishing, ISEI, International Issues in Early Intervention Series.
61. Quality Matters in Early Childhood Education and Care, (2012). Non-Journal, 118 p. Prieiga internetu: <https://eric.ed.gov/?id=ED530922>. [žiūrėta 2020-04-20].
62. Rekomendacijomis „Kaip kalbėti su vaikais krizės situacijoje ir kaip jiems padėti“ (2020). Prieiga internete: <https://kppt.lm.lt/2020/04/03/kaip-kalbeti-su-vaikais-krizes-situacijoje-ir-kaip-jiems-padeti/>, [žiūrėta 2020-04-02].
63. Rekomendacijos dėl ugdymo proceso organizavimo nuotoliniu būdu (2020), Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. kovo 16 d. įsakymas Nr. V-372. Prieiga internete: <https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c2bbb08067c511eaa02cacf2a861120c?jfwid=11p6e3gcz8>
64. Rekomendacijos „Kaip saugiai naudotis internetu, siaučiant koronaviruso pandemijai“ (2020). Prieiga internete: <https://www.draugiskasinternetas.lt/kaip-saugiai-naudotis-internetu-siauciant-koronaviruso-pandemijai/>, [žiūrėta 2020-04-12].
65. Ruškus, J. ir Mažeika G. (2007). Neįgalumas ir socialinis dalyvavimas. Kritinė patirties ir galimybių Lietuvoje refleksija. Šiaulių universitetas.
66. Specialiojo ugdymo plėtros programa (2009), Valstybės žinios, 2009-09-14, Nr. 110-4699. Prieiga internete: [https://www.google.com/search?q=programos+%E2%80%99EKuriame+Lietuvos+ateit%C4%AF%E2%80%99C+projektu+\(%E2%80%99EPedagog%C5%B3+ir+%C5%A1vietimo+pagalbos+specialist%C5%B3+kvalifikacijos+tobulinimas](https://www.google.com/search?q=programos+%E2%80%99EKuriame+Lietuvos+ateit%C4%AF%E2%80%99C+projektu+(%E2%80%99EPedagog%C5%B3+ir+%C5%A1vietimo+pagalbos+specialist%C5%B3+kvalifikacijos+tobulinimas), [žiūrėta 2020-02-20].

67. State of Health in the EU Lietuva Šalies sveikatos profilis (2017) Prieiga internete: https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/state/docs/chp_lt_lithuanian.pdf, [žiūrėta 2020-03-20].
68. Stromquist, N. (2000) Education in a Globalized World– The Connectivity of Economic Power. USA.
69. Sugai G. ir Horner R. (2006). A Promising Approach for Expanding and Sustaining School-Wide Positive Behavior Support. [School psychology review](#) 35(2).
70. Taggar B. (2015) Ikimokyklinio ugdymo svarba: moksliniais tyrimais grįsti įrodymai. Pranešimas konferencijoje. Kokybiškas ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas: ką galėtume daryti geriau? Vilnius.
71. Taggar B., Sylva, K., Melhuish, E., Sammons, P., Blatchford, I., Taggart, B., Toth, K., Smees, R., Draghici, D., Mayo, A., Welcomme, W. (2012). Effective Pre-school, Primary and Secondary Education 3-14 Project (EPPSE 3-14) Final Report from the Key Stage 3 Phase: Influences on Students' Development From age 11 – 14. London: Institute of Education. Prieiga internetu: <https://dera.ioe.ac.uk/14069/1/DFE-RR202.pdf> [žiūrėta 2020-02-20].
72. Taggart B. (2015). Effective Pre-School. Primary and Secondary Education Project. Department of education. Prieiga internetu: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/455670/RB455_Effective_pre-school_primary_and_secondary_education_project.pdf.pdf, [žiūrėta 2020-03-18].
73. Targamadze V. (2019). Geros mokyklos koncepcijos įgyvendinimas. Vilniaus universitetas.
74. Teisės aktų kaita (2011) , Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras. Prieiga internete: [http://www.prsc.lt/images/MetodineVeikla/Teises%20dokumentu%20kaita%20\(2011%2009%2016\).pdf](http://www.prsc.lt/images/MetodineVeikla/Teises%20dokumentu%20kaita%20(2011%2009%2016).pdf), [žiūrėta 2020-04-20].
75. Telešienė, A. (2015). Kompiuterizuota kokybinių duomenų analizė su NVIVO ir TEXT ANALYSIS SUITE. Prieiga internetu: http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/NVivo/nvivo.html&course_file=nvivo_III_5.html, [žiūrėta 2020-01-20].

76. Valinskienė, A, 2020. *Švietimo vežimui – dar vienos reformos pagalyis į ratus*. Prieiga internete: <https://www.diena.lt/naujienos/lietuva/salies-pulsas/svietimo-vezimui-dar-vienos-reformos-pagalys-i-ratus-948178>.
77. Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija (2013), Valstybės žinios, 2013-12-30, Nr. 140-7095. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.463390>, [žiūrėta 2020-04-20].
78. Valstybinė švietimo strategija (2003), Valstybės žinios, 2003, Nr. 71-3216. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.249299/asr>, [žiūrėta 2020-04-20].
79. Vargo, S. and Lusch, R. (2004). The Four Service Marketing Myths: Remnants of a Goods-Based, Manufacturing Model. Prieiga internetu: <https://doi.org/10.1177/1094670503262946>.
80. Vijeikienė, B, ir Vijeikis, J. (2000). Komandinio darbo pagrindai. Vilnius: Naujoji Rosma.
81. [Voss](#), J. and Bufkin, L. (2011). Teaching All Children: Preparing Early Childhood Preservice Teachers in Inclusive Settings. Journal of Early Childhood Teacher Education, 338-354 p. Prieiga internetu: <https://doi.org/10.1080/10901027.2011.622240>
82. Webb, C. (1999). Analysing qualitative data: computerized and other approaches. Journal of advanced nursing p. 323–330. Prieiga internetu: <https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.1999.00892>. [žiūrėta 2020-01-20].
83. Williams, F., Monge, P. (2006). Statistika: kaip suprasti kiekybinius tyrimus. 240 p. Vilnius: Žara.
84. Zuoza R. (2013) Švietimo pagalba: norminių aktų analizė. Socialinis ugdymas Nr. 2. Lietuvos edukologijos universitetas. Prieiga internete: <http://socialinisugdymas.leu.lt/index.php/socialinisugdymas/article/view/55>, [žiūrėta 2020-01-20].
85. Teacher Education for Inclusion – Profile of Inclusive Teachers. European Agency for Development in Special Needs Education. Prieiga internete: http://www.european-agency.org/sites/default/files/te4i-profile-of-inclusive-teachers_Profile-of-Inclusive-Teachers-EN.p

PRIEDAI

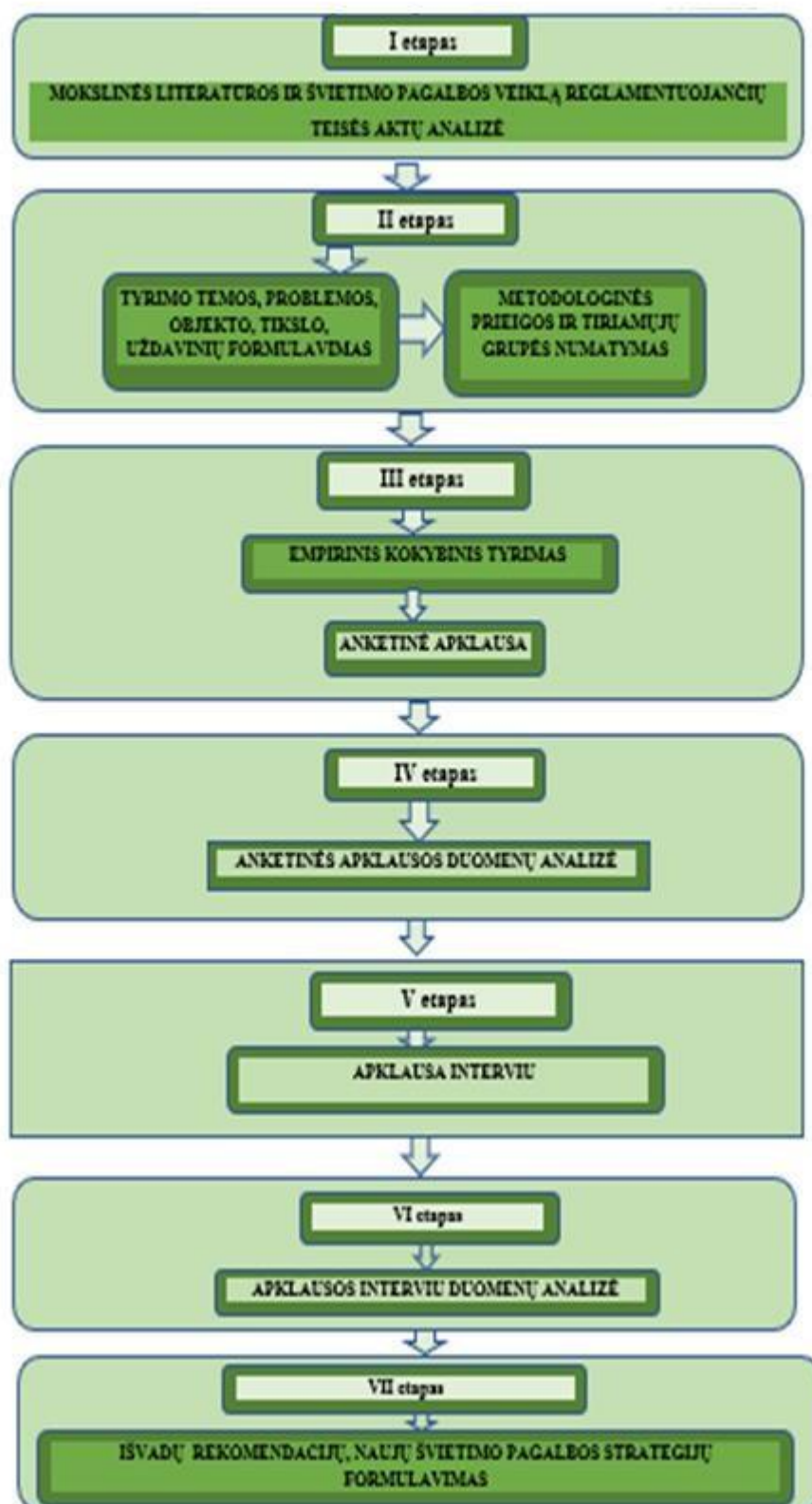
1 PRIEDAS

PROBLEMINIAI KLAUSIMAI



Sudarė I. Simonavičienė

TYRIMO ETAPAI



Radviliškio I/d „Žvaigždutė“, Šiaulių universiteto edukologijos (švietimo) vadybos magistro studijų programos studentės Irmos Simonavičienės magistro darbo „Švietimo pagalba Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklose: organizavimo ir teikimo aspektai“

APROBAVIMAS

2020-05-19 dieną magistro darbas buvo pristatytas Radviliškio rajono švietimo pagalbos specialistų metodinio būrelio susirinkime. Susirinkime dalyvavo ir ikimokyklinio ugdymo mokytojai.

Pasirinkta aktuali darbo tema, tinkamas tikslas, uždaviniai. Magistro darbas vertingas ne tik Radviliškio rajono švietimo pagalbos specialistams, ikimokyklinio ugdymo pedagogams, bet ir respublikos lygmeniu.

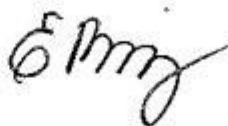
Analizuojamas švietimo pagalbos specialistų komandinis darbas, aptariamieji veiksniai lemiantys sėkmingą švietimo pagalbą, keliamos šio darbo problemos, parengtos rekomendacijos svarbios mūsų rajonui. Kiekvieno komandos nario svarbiausias tikslas bendraujant ir bendradarbiaujant padėti vaikui.

Magistro darbas informatyvus, pasirinkta aktuali tema, kuri plačiai analizuojama teorine ir praktine prasmėmis. Parengtos susistemintos rekomendacijos, kurias rajono švietimo pagalbos specialistai (logopedai, specialieji pedagogai), ikimokyklinių ugdymo mokyklų pedagogai naudos praktiniame darbe.

Radviliškio rajono švietimo pagalbos specialistų

(logopedų, specialiųjų pedagogų) metodinio

būrelio pirmininkė



Eugenija Brinkienė

ŠVIETIMO PAGALBA RADVILIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS IKIMOKYKLINIO UGDYMO MOKYKLOSE: ORGANIZAVIMO IR TEIKIMO ASPEKTAI

Mielas (-a) kolega (-e),

Esu Irma Simonavičienė, Šiaulių universiteto Edukologijos studijų programos magistrantė. Atlieku baigiamojo darbo tyrimą tema „Švietimo pagalba Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklose: organizavimo ir teikimo aspektai“.

Jūsų nuomonė labai svarbi, siekiant išsiaiškinti ikimokyklinio ugdymo mokyklos švietimo pagalbos vaikui ir šeimai organizavimo ir teikimo tvarką dabartinėje situacijoje, susijusioje su COVID-19. Atsižvelgiant į Jūsų pateiktus atsakymus, numatoma parengti rekomendacijas švietimo pagalbos strategijų modeliavimui ikimokyklinio ugdymo mokyklose. Maloniai prašau atsakyti į klausimus.

Apklausa anoniminė.

Jeigu Jums kiltų klausimų, maloniai prašau susisiekti su manimi el.paštu logopede.irma@gmail.com.

1. Kokie, Jūsų nuomone, svarbiausi dokumentai, kuriais įstaiga vadovaujasi organizuodama ir teikdama švietimo pagalbą specialiųjų poreikių vaikams ir jų šeimoms? Pakomentuokite.

Komentaras:

2. Kaip Jūsų įstaigoje organizuojamas ir koordinuojamas švietimo pagalbos teikimas vaikui ir šeimai, ar yra sukurta švietimo pagalbos teikimo vaikui ir šeimai struktūra/sistema? Kokia? Pakomentuokite.

Komentaras:

2.1. Ar tariamasi su tėvais (globėjais, rūpintojais) dėl švietimo pagalbos teikimo? Kokie Jūsų įstaigoje taikomi būdai ir formos? Pakomentuokite.

Komentaras:

2.2. Ar tariamasi su mokytojais dėl švietimo pagalbos turinio, ugdymo(si) rezultatų? Pakomentuokite.

Komentaras:

2.3. Kokios švietimo pagalbos teikimo formos ir būdai taikomi Jūsų įstaigoje? Pateikite, Jūsų požiūriu, tinkamiausias švietimo pagalbos teikimo formas ir (ar) jų derinius. Kokių švietimo pagalbos teikimo formų pasigendate? Ką norėtumėte tobulinti? Pakomentuokite.

Komentaras:

3. Kaip Jūsų įstaigoje organizuojama ir teikiama ankstyvoji švietimo pagalba vaikui ir jo šeimai? Pateikite sėkmės pavyzdžių. Ką norėtumėte tobulinti?

Komentaras:

4. Kaip bendradarbiaujate su kitomis institucijomis? Pateikite sėkmės pavyzdžių.

Komentaras:

5. Įvertinkite švietimo pagalbos poveikį/įtaką ugdymo praktikai.

1) Reikšminga

2) Iš dalies reikšminga

3) Nereikšminga

Atsakymą pakomentuokite:

6. Su kokiomis problemomis ar sunkumais susiduriate taikydami nuotolinį ugdymą?

Komentaras

Nuoširdžiai dėkoju už išsamius atsakymus ir linkiu Jums sėkmės

ŠVIETIMO PAGALBA RADVILIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS IKIMOKYKLINIO UGDYMO MOKYKLOSE: ORGANIZAVIMO IR TEIKIMO ASPEKTAI

Atliekamo tyrimo tema **Švietimo pagalba Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklose: organizavimo ir teikimo aspektai.**

Tikslas - sistemiškai išnagrinėti švietimo pagalbos organizavimą ir teikimą Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklose.

Tyrimu siekiama išsiaiškinti ikimokyklinio ugdymo mokyklų vadovų, mokytojų, pagalbos specialistų realią praktiką organizuojant švietimo pagalbos procesą ir nustatyti bei išryškinti problemas, kurių sprendimas padėtų tobulinti švietimo pagalbos organizavimą ir teikimą. Atsižvelgiant į tyrimo rezultatus, numatoma parengti rekomendacijas švietimo pagalbos ikimokyklinio ugdymo mokyklose strategijų modeliavimui.

1. Kokiais dokumentais įstaiga vadovaujasi organizuodama ir teikdama švietimo pagalbą specialiųjų poreikių vaikams ir jų šeimoms? Pakomentuokite.

Komentaras:

2. Kaip Jūsų įstaigoje organizuojamas ir koordinuojamas švietimo pagalbos vaikui teikimas? Pakomentuokite.

Komentaras:

2.1. Ar tariamasi su tėvais (globėjais, rūpintojais)? Pakomentuokite.

Komentaras:

Versti

2.2 Ar tariamasi su mokytojais dėl švietimo pagalbos turinio, ugdymosi rezultatų?

Pakomentuokite.

Komentaras:

2. 3. Kokios švietimo pagalbos teikimo formos ir būdai? Pakomentuokite.

Komentaras:

3. Kaip bendradarbiaujate su kitomis institucijomis? Pateikite sėkmės pavyzdžių.

Komentaras:

4. Įvertinkite švietimo pagalbos poveikį/įtaką ugdymo praktikai.

1) Reikšminga

2) Iš dalies reikšminga

3) Nereikšminga

Atsakymą pakomentuokite:

5. Su kokiomis problemomis ar sunkumais susiduriate organizuodami nuotolinį ugdymą?

Nuoširdžiai dėkoju už atsakymus ir linkiu Jums sėkmės!

Irma Simonavičienė

Šiaulių universitetas

„Pagrindiniai duomenys apie ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą Europoje“ (Europos Komisija / EACEA / Eurydice, 2019)

EUROPOS ŠALIES PAVADINIMAS	BENDROJO UGDYMO IR ŠVIETIMO PAGALBOS ORGANIZAVIMAS
Belgijos prancūziškoji bendruomenė	✓ Vaikai nuo gimimo gali lankyti įvairių tipų centralizuoto ECEC (milieu d'accueil collectif) įstaigas, įskaitant crèche, maison communale d'accueil de l'enfance (MCAE) arba maison d'enfants. ✓ 18–36 mėn. amžiaus vaikams teikiamos ir préguardiennat paslaugos. ✓ Vaikų priežiūrėtojai (accueillantes d'enfants) teikia reguliuojamas priežiūros namuose paslaugas. Šias paslaugas gali teikti individualiai dirbantys vaikų priežiūrėtojai (accueillantes d'enfants autonomes) arba tam tikroms organizacijoms priklausantys vaikų priežiūrėtojai (accueillantes d'enfants conventionnées). ✓ Už centralizuotas ir namuose teikiamas jaunesnių vaikų priežiūros paslaugas atsakinga organizacija ONE (Office de la Naissance et de l'Enfance), priklausanti Kultūros, vaikystės ir tęstinio mokymo ministerijai. ✓ Nuo dvejų su puse vaikai turi teisę į nemokamą ECEC école maternelle.
Belgijos vokiškoji bendruomenė	✓ Vaikai iki trejų metų amžiaus daugiausia priežiūrimi namuose. Reguluojamas ECEC paslaugas namuose teikia dviejų tipų vaikų priežiūrėtojai (Tagesmütter): dirbantys individualiai (Selbstständige Tagesmütter) arba priklausantys vaikų priežiūros organizacijoms (Tagesmütterdienst, TMD). ✓ Veikia centralizuoto ECEC įstaigos, vadinamos Kinderkrippe. ✓ Už jaunesnių vaikų ECEC atsakinga Šeimos, sveikatos ir socialinių reikalų ministerija. ✓ Nuo 3 metų vaikai turi teisę į nemokamą ankstyvąjį ugdymą darželiuose (Kindergarten). ✓ Šis sektorius yra Švietimo ministerijos kompetencija.
Belgijos flamandiškoji bendruomenė	✓ Vaikų iki 3 metų reguliuojama priežiūra organizuojama centralizuoto ECEC įstaigose (groepsopvang) arba namuose (gezinsopvang). ✓ Už vaikų iki 3 metų ECEC atsakinga Flandrijos gerovės, sveikatos ir šeimos ministerija ir agentūra Kind en Gezin. ✓ Teisę į nemokamą ikimokyklinį ugdymą (kleuteronderwijs) vaikai įgyja nuo dvejų su puse metų. ✓ Šios paslaugos yra Flandrijos švietimo ir mokymo ministerijos kompetencija.
Bulgarija	✓ Vaikai nuo 3 mėn. iki 3 metų gali lankyti centralizuoto ECEC įstaigas, vadinamas detska yasla, už kurias atsakinga Sveikatos ministerija. ✓ Vaikų nuo trejų metų ikimokyklinis ugdymas organizuojamas detska gradina. ✓ Už šiose įstaigose vykdomą ugdymo procesą atsakinga Švietimo ir mokslo ministerija. ✓ Vaikai nuo 10 mėn. gali lankyti lopšelių grupes, organizuojamas detska gradina. Už šias grupes atsakingos Sveikatos ministerija ir Švietimo ir mokslo ministerija kartu.
Čekija	✓ Jaunesnių vaikų ECEC fragmentiškas, jam būdingas žemas dalyvavimo lygis. ✓ Nuo 2014 m. įvestos vaikų grupės (dětská skupina), kurias lankančių vaikų skaičius laipsniškai didėja.

	✓ Nors šios grupės skirtos vaikams nuo 1 metų iki privalomojo mokyklinio ugdymo pradžios (6 metų), jas lanko nedaug penkiamėčių ir vyrauja 1–2 metų vaikai. ✓ Vaikų grupes reguliuoja Darbo ir socialinių reikalų ministerija. ✓ Už vaikų iki 3 metų įstaigas (zařízení pro péči o děti do 3 let) atsakinga Pramonės ir prekybos ministerija.
Danija	✓ ECEC sistemą sudaro valstybiniai ir privati dienos priežiūros centrai (daginstitutioner), už kuriuos atsakinga Vaikų ir socialinių reikalų ministerija. ✓ Vaikų priežiūros centrai gali būti skirti vaikams iki 6 metų (aldersintegrerede institutioner) arba jie gali būti atskiri vaikams iki 3 metų ir 3 metų ir vyresniems vaikams (vuggestuer ir børnehaver). ✓ Teikiamos ne tik centralizuoto ECEC paslaugos, bet ir reguliuojamos ECEC paslaugos namuose (dagpleje), kurios dažnai yra valstybės finansuojamos. ✓ Vaikams nuo 26 savaičių (6 mėn.) nustatyta teisė į valstybės subsidijuojamas ECEC paslaugas.
Vokietija	✓ ECEC sistema decentralizuota, ją sudaro kelių tipų įstaigos. ✓ Vaikų dienos centruose (Tageseinrichtung) ECEC paslaugos gali būti teikiamos atskirai jaunesniems ir vyresniems vaikams (Krippen ir Kindergarten) arba visiems ikimokyklinio amžiaus vaikams kartu. ✓ Teikiamos ne tik centralizuoto ECEC paslaugos, bet ir reguliuojamos ir valstybės subsidijuojamos priežiūros namuose paslaugos (Tagespflege), dažniau skirtos jaunesniems vaikams (0–3 metų amžiaus), tačiau kartais teikiamos ir vyresniems vaikams kaip ne visos darbo dienos priežiūra.
Estija	✓ Dauguma ECEC sistemoje dalyvaujančių vaikų lanko vieno tipo (visų amžiaus grupių vaikams skirtas) įstaigas (koolieelne lasteasutus), už kurias atsakinga Švietimo ir mokslinių tyrimų ministerija. ✓ Veikia ir ikimokyklinio amžiaus vaikams skirta vaikų priežiūros sistema (lapsehoiuteenus), kuria daugiausia naudojasi jaunesni vaikai (iki trejų 3 metų amžiaus). ✓ Vaikų priežiūros paslaugos gali būti centralizuotos arba teikiamos namuose. Už jas atsakinga Socialinių reikalų ministerija. ✓ Pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų priežiūros įstatymą visi vaikai nuo 18 mėn. iki 7 metų turi teisę į vietą ECEC sistemoje.
Airija	✓ Pagal Ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros programą (Early Childhood Care and Education Scheme, ECCE) vaikai nuo 2 metų 8 mėnesių amžiaus gali nemokamai lankyti ECEC įstaigą 15 valandų per savaitę 38 savaites per metus. ✓ Nuo 2018 m. rugsėjo mėn. visi vaikai turi teisę į dviejų akademinų metų (76 sav.) trukmės ECEC.
Graikija	✓ Esama įvairių vaikų iki 4 metų ECEC įstaigų: vaikų nuo 2 mėnesių iki 4 metų amžiaus kūdikystės centrai (vrefonipiakos stathmos), vaikų nuo 2 mėnesių iki dvejų su puse metų amžiaus dienos priežiūros centrai (vrefikos stathmos) ir vaikų nuo dvejų su puse iki 4 metų centrai (paidikos stathmos). ✓ Už vaikų iki 4 metų ECEC atsakinga Darbo, socialinės apsaugos ir socialinio solidarumo ministerija
Ispanija	✓ Priešmokyklinis ugdymas padalytas į du ciklus: vaikų iki 3 metų ir 3 metų ir vyresnių vaikų ugdymą, ir gali būti organizuojamas atskirose įstaigose pagal amžiaus grupes, arba vieno tipo įstaigose abiem amžiaus grupėms (escuelas infantiles). ✓ Už pirmąjį ECEC ciklą atsakingi autonominių regionų švietimo departamentai, išskyrus Galiciją, kur už šį ECEC tarpinį atsakingas Socialinės politikos departamentas. ✓ Už antrąjį ECEC ciklą atsakingi autonominių regionų švietimo departamentai.

	✓ Seutos ir Meliljos miestus valdo centrinė valdžia: čia už pirmąjį ir antrąjį ECEC ciklus atsakinga Ispanijos švietimo ir profesinio mokymo ministerija. ✓ Reguluojamos ECEC paslaugos namuose teikiamos dviejuose autonominiuose regionuose – Madride ir Navaroje.
Prancūzija	✓ ECEC sistemoje esama įvairių įstaigų, ypač jaunesnių vaikų amžiaus grupėje. ✓ Daugiausia ECEC vietų jaunesniems vaikams sukuria vaikų priežiūrėtojai (assistant-es maternel-les), bet yra ir centralizuoto ECEC įstaigų, kaip antai crèches, ir kitų (pvz., jardins d'enfant). ✓ Kūdikių ir mažų vaikų priežiūrą (accueil du jeune enfant) reguliuoja Sveikatos ir solidarumo ministerija.
Kroatija	✓ ECEC paslaugos organizuojamos vieno tipo įstaigose vaikams nuo 6 mėnesių iki pradinio ugdymo pradžios. ✓ Centralizuoto ECEC įstaigos vadinamos dječji vrtić, už jas atsakinga Mokslo ir švietimo ministerija. ✓ Jaunesnių vaikų (iki trejų metų) grupės vadinamos lopšeliu (jaslice). ✓ Kai kurie vaikai ugdomi namuose (dadilja). ✓ Už reguliuojamas ECEC paslaugas namuose atsakinga Demografijos, šeimos, jaunimo ir socialinės politikos ministerija.
Italija	✓ Ugdymo paslaugos (servizi educativi) vaikams iki 3 metų paprastai organizuojamos ugdymo įstaigose (nido d'infanzia). ✓ Nedaug vaikų gauna reguliuojamas ECEC paslaugas namuose arba lanko žaidimų grupes (servizi educativi integrativi). ✓ Vaikų iki 3 metų ECEC savo nuožiūra reguliuoja regionų ir vietos valdžios institucijos. ✓ Regionų lygmeniu už 0–3 metų amžiaus vaikų ugdymą gali būti atsakingos švietimo arba socialinių reikalų administracijos. ✓ Naujosios integruotos 0–6 metų amžiaus vaikų ECEC sistemos stiprinimas ir plėtra bei lėšų skyrimas vietos valdžios institucijoms yra Švietimo ministerijos kompetencija. ✓ Už 3–6 metų amžiaus vaikų ugdymo įstaigas (scuola dell'infanzia) atsakinga Švietimo ministerija. Šios įstaigos teikia visos darbo dienos nemokamas paslaugas.
Kipras	✓ Vaikai nuo gimimo iki 4 metų 8 mėn. amžiaus gali lankyti dienos lopšelius (vrefopaidokomikoi stathmoi) arba būti prižiūrimi ECEC paslaugų namuose teikėjų (kat'Oikon Paidokomoi). ✓ Už šias paslaugas atsakinga Darbo, gerovės ir socialinės apsaugos ministerija.
Latvija	✓ Visi vaikai nuo 18 mėn. turi įstatymuose nustatytą teisę į nemokamą ECEC. ✓ Ikimokyklinio ugdymo įstaigos (pirmsskolas izglītības iestādes) teikia paslaugas vaikams nuo 18 mėn. iki 7 metų. ✓ Už šias paslaugas atsakinga Švietimo ir mokslo institucija. ✓ Vaikams nuo 18 mėn. taip pat prieinamos subsidijuojamos namuose teikiamos paslaugos (bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzēji /aukles). ✓ Už šių paslaugų teikėjų registravimą ir metodinę pagalbą (ugdymo turinį) atsakinga Švietimo ir mokslo ministerija, o Gerovės ministerija prižiūri ir tikrina, ar teikėjai laikosi keliamų reikalavimų.
Lietuva	✓ Dauguma ECEC sistemoje dalyvaujančių vaikų lanko visoms amžiaus grupėms skirtas ikimokyklinio ugdymo įstaigas (ikimokyklinio ugdymo mokyklas, dar vadinamas lopšeliais-darželiais, vaikų darželiais) iki privalomojo pradinio ugdymo pradžios (7 metų). ✓ Vaikų iki trejų metų grupės vadinamos lopšeliu, o vyresni vaikai lanko darželio grupes.

	✓ Rajonuose, kur gyvena mažai vaikų, vaikų nuo 3 metų ir vyresnių darželio grupės gali būti organizuojamos mokyklose, daigafunkciuose centruose arba kitose įstaigose.
Liuksemburgas	✓ Nuo ankstyvojo amžiaus vaikams teikiamos centralizuoto ECEC paslaugos, vadinamos service d'éducation et d'accueil ir organizuojamos crèches arba foyers de jour. ✓ Šiose centralizuoto ECEC įstaigose vaikams nuo vieno metų teikiama 20 val. per savaitę nemokamo ECEC. ✓ Esama ir reguliuojamų ECEC paslaugų namuose, kurias teikia vaikų priežiūrėtojai (assistants parentaux).
Šiaurės Makedonija	✓ ECEC yra švietimo sistemos dalis, o ECEC tikslas – vaikų nuo 8 mėn. iki pradinio ugdymo pradžios amžiaus priežiūra ir ugdymas. ✓ Vaikai gali lankyti centralizuoto ECEC įstaigas, vadinamas detska gradinka, kuriose jauniausiems vaikams organizuojamos lopšelių grupės (jasli). ✓ Paslaugas namuose gali teikti neguvateli (fiziškai lica koi vršat domašno zgrizuvanje na deca od predučilišna vozrast and a service provided by agencii za davanje uslugi za chuvanje i nega na deca). ✓ Nedaug 3– 5 metų vaikų lanko centar za ran detski razvoj (valstybinius ir privačius). ✓ Už veiklų ugdomąją dalį atsakinga Švietimo ir mokslo ministerija, o už vaikų priežiūrą ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų veiklos organizavimą atsakinga Darbo ir socialinės politikos ministerija kartu su savivaldybėmis. ✓ Ikimokyklinėms įstaigoms skirtų ugdymo programų (gaires) kuriančių komitetų darbe dalyvauja Švietimo plėtros biuro ekspertai.
Norvegija	✓ Dauguma vaikų lanko integruotus ECEC centrus (barnehager), už kuriuos atsakinga Švietimo ir mokslo tyrimų ministerija. ✓ Veikia šeimyniniai darželiai (familiebarnehager), teikiantys ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą namų aplinkoje. ✓ Ir centralizuotoms, ir namuose teikiamoms paslaugoms galioja Darželių įstatymo nuostatos.
Turkija	✓ Iki 3 metų vaikai gali lankyti lopšelius ir dienos priežiūros centrus (Kreş), už kuriuos atsakinga Šeimos ir socialinės politikos ministerija.
Serbija	✓ ECEC skirtas vaikams nuo 6 mėn. iki 6,5 metų, kai jie pradeda ugdyti pagal pradinio ugdymo programą. ✓ ECEC sudaro trys lygiai pagal amžių: 6 mėn.–3 metų vaikų lopšelis (jaslice), 3–5,5 metų vaikų darželis (vrtić) ir 9 mėn. trukmės priešmokyklinė programa (pripremni predškolski program), organizuojama ECEC įstaigose (vrtić) arba mokyklose (škola). ✓ Lankyti lopšelių ir darželių neprivaloma, dėl to sprendžia tėvai. ✓ Programą sudaro bendrosios pusės dienos arba visos dienos edukacinės veiklos ir pasirenkamosios specializuotos programos, kurių pasirinkimą lemia vaikų ir tėvų interesai, ECEC įstaigos galimybės ir vietos valdžios institucijų ištekliai.
Juodkalnija	✓ ECEC organizuojamas centralizuotose ikimokyklinio ugdymo įstaigose (predškolsko vaspitanje i obrazovanje – jaslice i vrtić). ✓ Vaikų iki 3 metų programos vadinamos jaslice, o 3–6 metų vaikai lanko vrtić grupes. ✓ ECEC tarpsnis yra švietimo sistemos dalis ir už jį atsakinga Švietimo ministerija. ✓ Organizuojamos visos darbo dienos, pusės darbo dienos arba 3 val. per dieną trukmės ugdymo programos
Albanija	✓ Vaikų iki 3 metų ankstyvojo amžiaus priežiūra organizuojama centralizuoto ECEC įstaigose, vadinamose çerdhe. ✓ 3–6 metų vaikai gali nemokamai lankyti centralizuoto ECEC įstaigas kopshite.

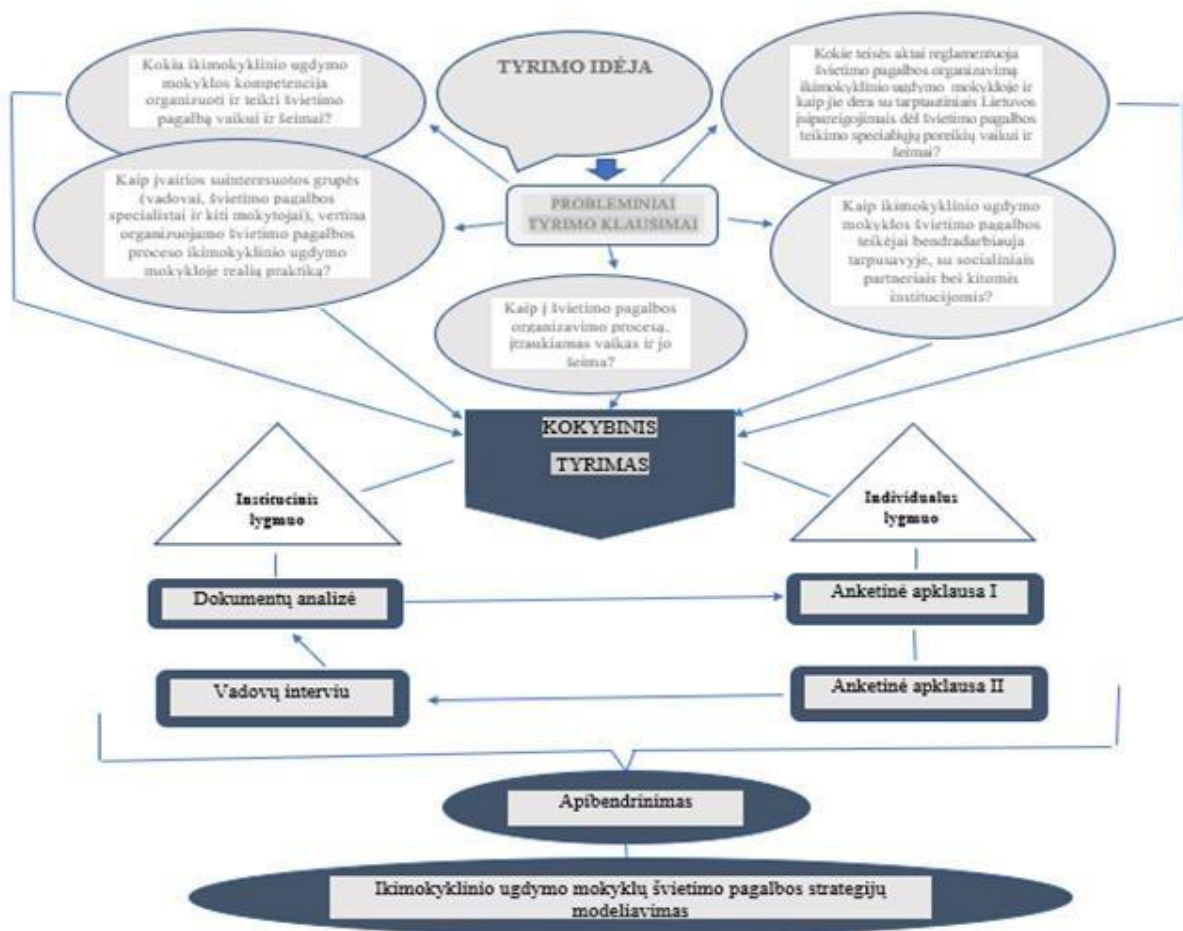
	✓ Norminius reikalavimus, darbuotojus ir ugdymo programas reguliuoja Švietimo, sporto ir jaunimo ministerija.
Bosnija ir Hercegovina	✓ ECEC sistema apima vaikų nuo gimimo iki 6 metų ugdymą ir priežiūrą. ✓ Paprastai ECEC įstaigose (predškolske institucije) organizuojamos vaikų iki 3 metų lopšelio grupės (jaslice) ir vaikų nuo trejų iki pradinio ugdymo pradžios darželio grupės (dječiji vrtić), tačiau kai kuriose predškolske institucije organizuojamos tik vyresnių vaikų (3–5 metų) grupės. ✓ Už ECEC bendrai atsakingos 12 kompetentingų švietimo ministerijų: Serbų Respublikos, 10 Bosnijos ir Hercegovinos federacijos kantonų ir Brčko apygardos.
Šveicarija	✓ Šveicarija yra federacija, o jos ECEC sistema yra itin decentralizuota ir gerokai skiriasi 26 kantonuose, yra ir bendrų visai sistemai būdingų ypatybių. ✓ Vaikai nuo 3,5 mėn. iki 4 metų (nuo šio amžiaus ugdymas privalomas) gali lankyti centralizuoto ECEC įstaigas (Kindertagesstätte / crèche / nido d'infanzia). ✓ Teikiamos ir ECEC paslaugos namuose (Tagesfamilie / famille de jour / famiglia diurna). ✓ Dažniausiai už jauniausių vaikų priežiūrą atsakingos kantonų socialinių reikalų ministerijos, nors keliuose kantonuose už šias paslaugas atsakingos švietimo ministerijos. ✓ Vaikams iki 4 metų teisė į ECEC įstatymuose neužtikrinama, išskyrus Bazelio miestą.
Islandija	✓ Vaikai iki 6 metų gali lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigas (leiksskóli), už kurias atsakinga Švietimo ministerija. ✓ Teikiamos ir reguliuojamos valstybės subsidijuojamos ECEC paslaugos namuose (dagforeldrar), skirtos jauniausiems vaikams (nuo gimimo iki 2 metų), už kurias atsakinga Gerovės ministerija. ✓ Nors teisė į ECEC įstatymuose nenustatyta, bet dauguma savivaldybių politiškai įsipareigoja užtikrinti vietą leiksskóli vaikams nuo 2 metų.
Lichtenšteinas	✓ Nuo 4 mėn. iki 4 metų vaikų ikimokyklinis ugdymas ir priežiūra yra organizuojami centralizuoto ECEC įstaigose, vadinamose Kindertagesstätte / Kinderkrippe. ✓ Vaikus gali prižiūrėti vadinamieji dienos priežiūros tėvai (motinos) (Tageseltern / Tagesmütter), bet šis paslaugų tipas nėra labai paplitęs. ✓ Nuo 4 metų vaikai turi teisę nemokamai lankyti Kindergarten. ✓ Be pagrindinių ECEC tipų, tėvams prieinamos ir papildomos vaikų priežiūros paslaugos dienos priežiūros centruose arba Kindergarten (Tagesstrukturen). ✓ Už Kindergarten atsakinga Vidaus reikalų, švietimo ir aplinkos ministerija. ✓ Už visų kitų tipų ECEC paslaugas atsakinga Socialinių reikalų ministerija.
Jungtinė Karalystė. Škotija	✓ Ankstyvasis mokymas ir priežiūra (Early Learning and Childcare, ELC) organizuojamas centralizuoto ECEC įstaigose ir teikiamas namuose dirbančių vaikų prižiūrėtojų (childminders). ✓ Kiekviena iš 32 Škotijos vietos valdžios institucijų turi gana didelę laisvę reguliuoti ECEC, kad paslaugos būtų teikiamos lanksčiai ir atitiktų vietos reikmes ir konkrečių šeimų ir vaikų poreikius. ✓ Įvairaus amžiaus vaikams ECEC paslaugas teikia įvairios centralizuoto ECEC įstaigos (nurserys, child and family centres, childcare centres, playgroups, nursery schools, nursery classes within schools ir kt.). ✓ Teisė į valstybės finansuojamą visuotinį ECEC bent 600 val. per metus (~16 val. per savaitę) užtikrinama vaikams nuo 3 metų. ✓ Maždaug 25 % dvimečių taip pat turi teisę į nemokamą ECEC.

	✓ Nemokamos ECEC paslaugos gali būti teikiamos daugumoje ECEC įstaigų ir namuose. ✓ ECEC politiką kuria Ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros direktoratas. ✓ Visos ECEC įstaigos privalo atsižvelgti į už ECEC reguliavimą atsakingų nepriklausomų institucijų (Priežiūros inspekcijos, Škotijos socialinių paslaugų tarybos ir Škotijos švietimo institucijos) politiką ir rekomendacijas. ✓ Škotijos vyriausybė teikia rekomendacijas vietos valdžios institucijoms dėl nemokamų ankstyvojo mokymo ir priežiūros (ELC) paslaugų teikimo.
Jungtinė Karalystė. Anglija	✓ Visas ECEC tarpsnis yra Švietimo departamento kompetencija. ✓ Jaunesni vaikai gali lankyti privačius arba savanoriškai organizuojamus lopšelius (nurseries, dar vadinamus day nurseries arba daycare), arba juos gali prižiūrėti vaikų prižiūrėtojai (childminders). ✓ Visi vaikai nuo 3 metų turi įstatymuose nustatytą teisę į nemokamą ECEC bent 15 val. per savaitę. ✓ Dirbančių tėvų vaikams suteikiama 30 val. per savaitę. ✓ 2 metų vaikai iš rizikos grupių turi teisę į nemokamą ECEC 15 val. per savaitę. ✓ Minėtas nemokamas ECEC gali būti organizuojamas valstybės finansuojamose privačiose įstaigose (school arba nursery school) arba teikiamas registruotų privačių arba savanorystės pagrindu dirbančių paslaugų teikėjų, įskaitant childminders. ✓ Privatūs arba savanorystės pagrindu dirbantys nurseries gali būti integruoti (0–5 metų vaikams) arba atskiri pagal amžiaus grupes. ✓ Vaikų nuo 3 metų priežiūros sesijas (ne visą darbo dieną) teikiantys nurseries dar vadinami pre-schools.
Jungtinė Karalystė. Velsas	✓ Visas ECEC tarpsnis yra Velso vyriausybės kompetencija. ✓ Už 3 metų ir vyresnių vaikų ECEC atsakingas švietimo ministras, o už vaikų iki 3 metų ECEC atsakingas sveikatos ir socialinių paslaugų ministras. ✓ Jaunesni vaikai gali lankyti privačius arba savanoriškai organizuojamus lopšelius (nurseries, dar vadinamus day nurseries arba daycare), arba juos gali prižiūrėti vaikų prižiūrėtojai (childminders). ✓ Visi vaikai nuo 3 metų turi įstatymuose nustatytą teisę į nemokamą ECEC bent 10 val. per savaitę 38 savaites per metus. ✓ Privatūs arba savanorystės pagrindu dirbantys nurseries gali būti integruoti (0–5 metų vaikams) arba atskiri pagal amžiaus grupes. ✓ Vaikų nuo 3 metų priežiūros sesijas (ne visą darbo dieną) teikiantys nurseries dar vadinami pre-schools. ✓ 2 metų vaikai iš rizikos grupių turi teisę į nemokamą ECEC 12,5 val. per savaitę.
Jungtinė Karalystė. Šiaurės Airija	✓ Visas ECEC tarpsnis yra Šiaurės Airijos vykdomosios valdžios Švietimo departamento kompetencija, nors vaikų iki trejų metų sektoriuje šis departamentas atsakomybę dalijasi su Sveikatos departamentu. ✓ Jaunesni vaikai gali lankyti privačius arba savanoriškai organizuojamus lopšelius (nurseries, dar vadinamus day nurseries arba daycare), arba juos gali prižiūrėti vaikų prižiūrėtojai (childminders). ✓ Vaikų nuo 3 metų ECEC paslaugos organizuojamos valstybės finansuojamose ECEC įstaigose (school or nursery school) arba teikiamos registruotų privačių arba savanorystės pagrindu dirbančių paslaugų teikėjų, pavyzdžiui, childminders.

	✓ Privačios arba savanorystės pagrindu dirbančios ECEC įstaigos gali būti integruotos (0–4 metų vaikams) arba atskiros pagal amžiaus grupes. ✓ Vaikų nuo 3 metų priežiūros sesijas (ne visą darbo dieną) teikiantys nurseries dar vadinami pre-schools.
Vengrija	✓ Vaikai iki 3 metų gali lankyti centralizuoto ECEC paslaugas teikiančius lopšelius (bölcsőde, mini bölcsőde, munkahelyi bölcsőde) arba namuose paslaugas teikiančius šeimyninius lopšelius (családi bölcsőde). ✓ 2017 m. ši nauja ECEC paslauga pakeitė anksčiau buvusią namuose teikiamo ECEC formą család napközi.
Slovėnija	✓ Veikia integruota ECEC sistema, kurioje ugdymo ir priežiūros paslaugos teikiamos vaikams nuo 11 mėnesių iki pradinio ugdymo pradžios. ✓ Dauguma vaikų lanko centralizuoto ECEC įstaigas, vadinamas vrtec. ✓ Teikiamos reguliuojamos ECEC paslaugos namuose (varuh predšolskih otrok), kuriomis naudojasi labai nedaug vaikų. ✓ Visas ECEC sektorius yra Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos kompetencija.
Slovakija	✓ Šiuo metu kuriama vaikų iki 3 metų ECEC sistema. ✓ Maži vaikai gali lankyti lopšelius (detské jasle, oficialiai vadinamus zariadenia starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa) arba juos gali prižiūrėti vaikų prižiūrėtojai (opatrovateľ detí). ✓ Už šias paslaugas atsakinga Darbo, socialinių reikalų ir šeimos ministerija.
Suomija	✓ Vaikai turi teisę į valstybės finansuojamą vietą ECEC sistemoje nuo vaikų priežiūros atostogų pabaigos (maždaug 9 mėnesių). ✓ Už ECEC atsakinga Švietimo ir kultūros ministerija. ✓ Dauguma vaikų iki 7 metų lanko ECEC įstaigas (päiväkoti / daghem). ✓ Reguluojamas ECEC paslaugas namuose (perhepäivähoito / familjedagvård) gali teikti individualiai dirbantys vaikų prižiūrėtojai arba dviejų–trių vaikų prižiūrėtojų grupės.
Švedija	✓ ECEC paslaugos organizuojamos vieno tipo 1–6 metų amžiaus vaikų ugdymo centruose (förskola). ✓ Teikiamos pedagoginės priežiūros paslaugos (pedagogisk omsorg), kurių teikėjai yra registruoti vaikų prižiūrėtojai ir kurios gali būti organizuojamos įvairiais būdais (pvz., vaikų prižiūrėtojų namuose arba kitur). ✓ Daugelis vietos valdžios institucijų organizuoja paslaugas atvirosiose ikimokyklinio ugdymo įstaigose (öppen förskola), į kurias gali ateiti tėvai (arba vaikų prižiūrėtojai) su vaikais. ✓ Už visas šias paslaugas atsakinga Švietimo ir mokslo tyrimų ministerija. ✓ Nuo 1 metų vaikai turi teisę į valstybės subsidijuojamas ECEC paslaugas.
Malta	✓ Vaikai iki 3 metų lanko Childcare Centres, dauguma kurių yra centralizuoto ECEC įstaigos. ✓ Vyriausybė dirbančių arba besimokančių tėvų (globėjų) vaikams nuo 3 mėnesių skiria nemokamą vaikų priežiūrą (107) (tikslinė pagalba). ✓ Į Kindergarten priimami vaikai nuo 2 metų 9 mėnesių iki privalomojo pradinio ugdymo pradžios (5 metų). ✓ Valstybinuose ir bažnyčių bendruomenių Kindergarten paslaugos nemokamos visiems vaikams. 72 % ikimokyklinio amžiaus vaikų lanko valstybinius kindergarten centres, o 17 % – nevalstybinius. ✓ Likusieji lanko bažnyčių bendruomenių mokyklas (NSO, 2017). ✓ Valstybiniai darželiai sujungti su valstybinėmis pradinėmis mokyklomis. Nevalstybiniai ir bažnyčių bendruomenių darželiai gali būti atskiri arba sujungti su vaikų priežiūros centrais.

	✓ Už visų tipų ECEC įstaigas atsakinga Švietimo ir užimtumo ministerija.
Nyderlandai	✓ Vaikai iki 4 metų gali lankyti privačias centralizuoto ECEC įstaigas (kinderdagverblijf) arba reguliuojamą ECEC namuose, kurį teikia vaikų priežiūrėtojai (gastouders). ✓ Už šias paslaugas atsakinga Socialinių reikalų ir užimtumo ministerija. ✓ 2,5–4 metų vaikams iš socialiai remtinės aplinkos parengtos tikslinės ankstyvojo ugdymo programos (voorschoolse educatie), šiuo metu teikiamos apie 45 tūkst. vaikų.
Austrija	✓ Vaikų iki 3 metų ankstyvojo amžiaus priežiūra teikiama centralizuoto ECEC įstaigose Kinderkrippen. ✓ Esama ir reguliuojamų ECEC paslaugų namuose teikėjų (Tageseltern). ✓ Nuo 3 metų (kartais kiek anksčiau) vaikai pradeda lankyti Kindergarten. ✓ Be šių pagrindinių ECEC tipų, kai kurie vaikai lanko 1–6 metų vaikams skirtas ugdymo programas (Alterserweiterte Bildungseinrichtung), kurios dažniausiai organizuojamos darželiuose (Kindergartens).
Lenkija	✓ Vaikai iki trejų metų gali lankyti centralizuoto ECEC įstaigas, žłobek ir klub dziecięcy. ✓ Žłobek teikia paslaugas vaikams nuo 20 savaičių iki 3 metų amžiaus po 10 val. per dieną, o klub dziecięcy – 5 val. per dieną vaikams nuo vieno metų. ✓ Prieinamos ir reguliuojamos ECEC paslaugos namuose (niania ir opiekun dzienny), nors jos nėra itin paplitusios. ✓ Vaikų iki trejų metų ECEC yra Šeimos, darbo ir socialinės politikos ministerijos kompetencija.
Portugalija	✓ Vaikų iki 3 metų ankstyvojo amžiaus priežiūra vykdoma centralizuoto ECEC įstaigose, vadinamose creches. ✓ Veikia ir reguliuojamo ECEC namuose sistema, kur paslaugas teikia auklės (amas), dirbančios individualiai arba organizuotomis grupėmis, vadinamuosiuose šeimyniniuose lopšeliuose (creche familiar). ✓ Jaunesnių vaikų reguliuojamas ECEC namuose ir centralizuotas ECEC yra Darbo, solidarumo ir socialinės apsaugos ministerijos kompetencija.
Rumunija	✓ Vaikų iki 3 metų ankstyvojo amžiaus priežiūros paslaugos teikiamos centralizuoto ECEC įstaigose, vadinamose creșă. ✓ 3–6 metų vaikai (kai kuriais atvejais ir nuo 2 metų) gali lankyti centralizuoto ECEC įstaigas, vadinamas grădiniță. ✓ ECEC nemokamas, įskaitant ir visą darbo dieną teikiamas paslaugas. ✓ Už 3 metų ir vyresnių vaikų ECEC, organizuojamą grădiniță, atsakinga Nacionalinė švietimo ministerija. ✓ Už vaikų 3 metų ECEC paslaugas atsakomybę ji dalijasi su Sveikatos ministerija, Darbo socialinio teisingumo ministerija ir vietos valdžios institucijomis.

TYRIMO DIZAINAS



SUTIKIMAS

Nuoširdžiai dėkoju Jums, kad sutikote dalyvauti tyrime, kuris vyks 2020 m. kovo 10 d. - 2020 m. gegužės 4 d. Atliekamas tyrimas, kurio tikslas – išnagrinėti švietimo pagalbos organizavimą ir teikimą Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklose. Tuo tikslu ketinu atlikti keletą interviu su Radviliškio ikimokyklinio ugdymo mokyklų vadovais ir remiantis šia informacija parengti rekomendacijas švietimo pagalbos strategijų modeliavimui ikimokyklinio ugdymo mokyklose.

Galite neperspėję pasitraukti iš tyrimo bet kuriuo metu dėl bet kurios priežasties ir pasiimti visą apie jus surinktą informaciją. Jeigu Jūs leisite daryti vaizdo arba garso įrašą, pažadu, kad jie bus naudojami tik tyrimo tikslams ir jokiais kitais atvejais. Jeigu pageidaujate, jie gali būti Jums grąžinti iš karto atlikus tyrimą arba sunaikinti.

Remdamasi interviu metu iš Jūsų gautais duomenimis, parengsiu ataskaitą apie Jūsų atvejį. Siekdama pati užsitikrinti ir Jus užtikrinti, kad ataskaita yra tiksli, pateiksiu tekstą jums, kad susipažintumėte. Šį tekstą duosiu kitiems žmonėms tik Jums sutikus. Pažadu Jums atsiųsti galutinės tyrimo ataskaitos kopiją, kad galėtumėte su ja susipažinti ir pasiūlyti, ką reikėtų keisti (jei manysite, kad reikia).

Ar galiu cituoti Jūsų pasisakymus? Taip_____Ne_____

Dalyvė

Sutinku (parašas)_____Data_____

Tyrėja Irma Simonavičienė, gyvenanti X

Tel. X

Sutinku (parašas)_____Data_____

Interviu instrumentas

Tyrimas: Švietimo pagalba Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklose: organizavimo ir teikimo aspektai

Informantas

Vardas: X

Lytis: X

Amžius: X

Įstaigos (institucijos) pavadinimas: **Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokykla X**

Informanto pareigos: X

Pusiau struktūruoto interviu klausimai Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklos vadovui

- 1) Kokie, Jūsų nuomone, svarbiausi dokumentai, kuriais įstaiga vadovaujasi organizuodama ir teikdama švietimo pagalbą specialiųjų poreikių vaikams ir jų šeimoms?

- 2) Kaip Jūsų įstaigoje organizuojamas ir koordinuojamas švietimo pagalbos teikimas vaikui ir šeimai, ar yra sukurta švietimo pagalbos teikimo vaikui ir šeimai struktūra/sistema? Kokia? Pakomentuokite.

2.1) Ar tariamasi su tėvais (globėjais, rūpintojais) dėl švietimo pagalbos teikimo? Kokie Jūsų įstaigoje taikomi aptarimo būdai ir formos?

2.2) Ar tariamasi su mokytojais dėl švietimo pagalbos turinio, ugdymo(si) rezultatų?

2.3.) Kokios švietimo pagalbos teikimo formos ir būdai taikomi Jūsų įstaigoje? Pateikite, Jūsų požiūriu, tinkamiausias švietimo pagalbos teikimo formas ir (ar) jų derinius. Kokių švietimo pagalbos teikimo formų pasigendate? Ką norėtumėte tobulinti?

3) Kaip Jūsų įstaigoje organizuojama ir teikiama ankstyvoji švietimo pagalba vaikui ir jo šeimai? Pateikite sėkmės pavyzdžių. Ką norėtumėte tobulinti?

4) Kaip bendradarbiaujate su kitomis institucijomis? Pateikite sėkmės pavyzdžių.

5) Įvertinkite švietimo pagalbos poveikį/įtaką ugdymo praktikai.

1) Reikšminga

2) Iš dalies reikšminga

3) Nereikšminga

6) Su kokiomis problemomis ar sunkumais susiduriate vykdydami nuotolinį ugdymą?

Informantas: moteris

Pareigos: ikimokyklinio ugdymo mokyklos direktorė

Išsimokslinimas: aukštasis universitetinis

Gyvenamoji vietovė: Radviliškis

Tyrėjas ir (ar) interviu vedėjas: I. Simonavičienė

Apklauso vieta: Radviliškis, ikimokyklinio ugdymo mokykla “X”

Ypatingi pastebėjimai: interviu vykdytas karantino laikotarpiu, susijusiu su koronavirusu, laikantis saugaus atstumo.

Interviu data: 2020 04 07

Interviu trukmė: 23 min. 54 s.

1.	T .hhhh
2.	T Taigi.
3.	T Hhhh
4.	T Norėčiau paklausti Jūsų,
5.	T kokie, Jūsų nuomone, svarbiausi dokumentai,
6.	T .hhhh
7.	T kuriais įstaiga vadovaujasi organizuodama ir teikdama švietimo pagalbą specialiųjų poreikių vaikams ir jų šeimoms?
8.	D 1 Pagrindinis dokumentas turbūt,
9.	D 1 hhhh kuriuo remiasi kiekviena švietimo įstaiga, švietimo įstatymas.
10.	D 1 Jis reglamentuoja visas sritis.
11.	D 1 Anksčiau buvo atskirtoji sritis <u>pi</u> :
12.	D 1 pagalba vaikui,
13.	D 1 specialiųjų poreikių vaikui
14.	D 1 buvo atskiras įstatymas.
15.	D 1 Naujasis įstatymas, kuris įsigaliojo du tūkstančiai vienuoliktai metais, jau apima visą švietimo sistemą ir pagalbos vaikui sistemą.
16.	D 1 Taigi pats pagrindinis dokumentas yra švietimo įstatymas.

17.	D 1 O visi kiti dokumentai, kurie taip pat yra be galo svarbūs,
18.	D 1 tai: yra ir pedagoginės psichologinės tarnybos i: tvarkos ir nuostatai a:;
19.	D 1 pagal kuriuos yra vertinamas vaikas, , dirbantiems tiesiogiai su vaikais
20.	D 1 kiekvienas vaikas,
21.	D 1 i:: kuris i pakliūna į e: šitą įstaigą.
22.	D 1 Ten vertinamas ir pedagoginiu ir psichologiniu è: ir medicininiais aspektais ir pateikiamos išvados specialistams.
23.	D 1 Taigi specialiųjų tarnybų įstatymai,
24.	D 1 kurie reglamentuoja šitas tvarkas.
25.	D 1 Yra ir specialiosios pedagogikos pagalbos teikimo tvarkos aprašas ir mokinių turinčių specialiųjų poreikių grupių nustatymo ir specialiųjų ugdymosi poreikių skirstymo į lygius tvarkos aprašas.
26.	D 1 Ten yra atskiri priedai.
27.	D 1 Pirmasis priedas yra ypatingas,
28.	D 1 kuris kalba apie negalių sutrikimų ir mokymosi sunkumų apibūdinimą.
29.	D 1 Jis turi būti žinomas kiekvienam dirbančiajam su specialiųjų poreikių vaikais.
30.	D 1 Taip pat specialiosios pagalbos teikimo mokyklose ir ikimokyklinio ugdymo mokyklose tvarkos aprašas.
31.	D 1 e : kiekvienos įstaigos VGK e: sudarytos e: tvarkos e: ir nuostatai.
32.	D 1 O labai svarbūs taip pat dokumentai tai yra pareigybių aprašymai.
33.	D 1 Aprašymai,
34.	D 1 kurie ir instrukcijos kuriuos,
35.	D 1 kurie reglamentuoja būtent tų,
36.	D 1 tiesiogiai dirbančių su vaikais specialistų pagalbos e: vaikui specialistų.
37.	D 1 Tai ir logopedo pareigybės aprašymas ir specialiojo pedagogo ir socialinio pedagogo ir judesio korekcijos pedagogo.
38.	D 1 Visų sričių pagalbos specialistai turi savo pareigybes savo instrukcijas, kuriomis privalo vadovautis savo darbe.
39.	D 1 Žinoma labai svarbi yra Gerosios mokyklos koncepcija ir kiekviena įstaiga,
40.	D 1 kuri orientuojasi į šiuolaikinių vaikų ugdymą,
41.	D 1 orientuojasi į pagalbą kiekvienam vaikui pagal jo poreikius ir galimybes .hhh turi vadovautis ir gerosios mokyklos koncepcija.
42.	D 1 O kiekvienai įstaigai labai svarbūs ir jos pagrindiniai dokumentai.
43.	D 1 Tai mūsų įstaigoje yra Radviliškio lopšelio-darželio „Žvaigždutė“ nuostatai,
44.	D 1 kurie reglamentuoja taip pat darbą ir su specialiųjų ugdymosi poreikių vaikais e:.
45.	D 1 Taip pat yra įstaigos strateginis planas, įstaigos metiniai veiklos planai.
46.	D 1 Taigi būtent šitie irgi
47.	D 1 šitie dokumentai irgi apima tą sritį prie kurios prisiliečia pagalbos vaikui specialistai.
48.	T Puiku, paminėjote tikrai begalę daug <u>nu</u> dokumentų,
49.	T reglamentuojančių specialųjį ugdymą.

50.	T Ir sakykite kaip jūsų įstaigoje organizuojamas ir kordinuojamas švietimo pagalbos teikimas vaikui ir šeimai?
51.	T Ar yra sukurta švietimo pagalbos teikimo vaikui ir šeimai struktūra ar sistema?
52.	T Ir kokia ji?
53.	D 1 Iš tikrųjų taip.
54.	D 1 Tuo turbūt labai džiaugiuosi ir didžiuojuosi ,
55.	D 1 kad mūsų įstaigoje,
56.	D 1 bendrojo ugdymo ikimokyklinėje įstaigoje veikia visa komanda pagalbos vaikui specialistų.
57.	D 1 Ir mes turim iš tikrųjų susikūrę visą darbo sistemą,
58.	D 1 kurioje sutelpa ir pasidalijamoji lyderystė.
59.	D 1 Kadangi skatinamas kiekvieno pedagogo,
60.	D 1 kiekvieno pagalbos vaikui specialisto iniciatyvumas,
61.	D 1 noras atrasti ir atskleisti save taip,
62.	D 1 kad galėtų maksimaliai padėti tam prie kurio prisiliesti mažajam,
63.	D 1 kuris turi tam tikrų poreikių ugdymosi poreikių.
64.	D 1 Taigi mūsų įstaigoje yra sudaryta visa komanda pagalbos vaikui specialistų.
65.	D 1 Mes turime ne tik du logopedus dirbančius su įstaigoje su vaikais,
66.	D 1 turinčiais kalbos ir kalbėjimo sutrikimų,
67.	D 1 bet turime ir socialinį pedagogą.
68.	D 1 Turime specialųjį pedagogą,
69.	D 1 turime judesio korekcijos pedagogą.
70.	D 1 Ir va šita visuma,
71.	D 1 kuri leidžia maksimaliai padėti kiekvienam atėjusiam į mūsų įstaigą.
72.	D 1 Nes retas vaikutis,
73.	D 1 kuris turėdamas sutrikimus vienoje srityje neturi kitų dalykų.
74.	D 1 Taigi prisilietimas įvairiapusis,
75.	D 1 įvairiaplanis prisilietimas prie vaiko yra be galo svarbus.
76.	D 1 Vaikas pasijunta daug galintis,
77.	D 1 daug gali atsiskleisti savo gebėjimų srityje,
78.	D 1 savo,
79.	D 1 pagal savo artimiausio vystymosi zoną.
80.	D 1 Jam sudaromos visos sąlygos,
81.	D 1 visos sąlygos kaip žengti pirmyn,
82.	D 1 kaip ugdytis,
83.	D 1 kaip pasiekti ir būti aktyviam.
84.	D 1 O tai yra labai svarbu.
85.	T Puiku. Ir kokie jūsų įstaigoje taikomi aptarimo būdai ar formos.

86.	T Sakykite o ar aptariama su tėvais dėl švietimo pagalbos teikimo?
87.	T Tiesiog labai įdomu sužinoti.
88.	D 1 Pirmiausia tai turbūt ir yra svarbiausios
89.	D 1 pagalbos vaikui specialistų n: svarbiausia darbo dalis.
90.	D 1 Tai yra bendravimas,
91.	D 1 Nes mūsų vaikučiai dar maži kad galėtų vykdyti instrukcijas arba savarankiškai tobulinti tas sritis prie kurių prisiliečia logopedai.
92.	D 1 Taigi bendras darbas,
93.	D 1 bendras darbas su ugdytinių tėvais yra būtinas.
94.	D 1 Ir jei yra bendrystė su tėvais yra bendrasėjimas ta linkme kad padėti maksimaliai vaikui.
95.	D 1 Tada ir geriausiai atsiskleidžia visi darbo rezultatai.
96.	D 1 Taigi dirbant su tėvais ieškoma įvairiausių formų ir kiekvienas pedagogas ne tik pagalbos vaikui specialistai bet ir grupių auklėtojos,
97.	D 1 meninio ugdymo mokytoja ieško priėjimo prie kiekvieno vaiko.
98.	D 1 Ir mes turime sukūrę individualias programas,
99.	D 1 pritaikytas programas darbui tiems vaikams kuriems sunkiau sekasi ugdytis pagal bendro ugdymo programą.
100.	D 1 Taigi individualias programas vėlgi kuria ne vien auklėtoja,
101.	D 1 ne viena logopedė,
102.	D 1 bet kuria visa komanda.
103.	D 1 ir prie to vaikučio prisiliečia visa komanda kurdama ir numatydamą iš savo pozicijos,
104.	D 1 iš savo sričių derinanti su kolegomis partneriais sukurti tokią vaikui pagalbą,
105.	D 1 kad jis iš tikrųjų galėtų pamažu kad ir mažais žingsneliais,
106.	D 1 bet žengti į savo pasiekimų ūgtį eiti pirmyn,
107.	D 1 užlipti ant sekančio aukštesnio laiptelio.
108.	D 1 O refleksija tėvams apie pasiekimus yra besąlygiškai vykdoma pastoviai taip pat.
109.	D 1 Ji daugiau yra individuali,
110.	D 1 perteikianti darbo rezultatus,
111.	D 1 aptariant individualiai kiekvieną,
112.	D 1 kad ir mažiausią pasiekimą,
113.	D 1 kad ir mažiausią poslinkį pirmyn.
114.	D 1 Ir aišku tėvai matydami pedagogų,
115.	D 1 visų pedagogų ir pagalbos specialistų šitą tokių intensyvų,
116.	D 1 geranorišką darbą su vaiku,
117.	D 1 patys stengiasi prie to prisidėti.
118.	D 1 Ir tada jau ir matosi tam tikri rezultatai,
119.	D 1 kurių kartais labai sunku apčiuopti.

120.	D 1 Nes tai yra maži vaikučiai,
121.	D 1 o bėdos kartais yra iš tikrųjų labai didelės.
122.	D 1 Bet mes džiaugiamės turėdami tokią komandą ir mes džiaugiamės visais pasiekimais ir kiekvienu pasiekimu taip pat.
123.	T Sakykite ar jūsų įstaigoje organizuojama ir teikiama ankstyvoji švietimo pagalba vaikui ir jo šeimai?
124.	T Ar ji teikiama ir kokie būdai teikimo?
125.	T Gal pateikite sėkmės pavyzdžių.
126.	D 1 Ankstyvoji pagalba taip pat aš manyčiau kad turi būti.
127.	D 1 Taip kaip ugdymas nuo lopšio kaip prioritetas, kad prisiliesti prie to mažo vaikučio,
128.	D 1 kuris iš tikrųjų dabar su vėluojančia kalba dažniausiai ateinantis į įstaigą.
129.	D 1 Ir tas ankstyvasis amžius yra labai svarbus kuo anksčiau tą vaikutį prisipratinsi,
130.	D 1 kuo anksčiau jį prakalbinsi,
131.	D 1 kuo anksčiau jam suteiksi džiugią emociją,
132.	D 1 kuris pasijus laisvas ir tada pradės atlikinėti tai ką
133.	D 1 ko::
134.	D 1 ko mes siekiame tai yra be galo svarbūs dalykai.
135.	D 1 i: Mūsų praktikoje yra n: tai, kad mes neapsiribojam ruošimui į mokyklai.
136.	D 1 Mes einame ruošimui vaiko gyvenimui nuo pat ankstyvųjų metų.
137.	D 1 Taigi anksstyvosiose grupėse - lopšelio grupėse mūsų pagalbos specialistai vykdo bendras veiklas su auklėtojomis.
138.	D 1 ypatingai tai aktualu,
139.	D 1 suteikia daug džiugią akimirkų adaptaciniu periodu.
140.	D 1 vaikas nusiteikia ir pajunta tą
141.	D 1 tokią džiugią, ramią, malonią aplinką,
142.	D 1 kurioje jis greičiau adaptuojasi,
143.	D 1 greičiau pripranta prie grupės aplinkos,
144.	D 1 greičiau pamiršta mamą ar tėtį,
145.	D 1 kurie atlydi ir nuo kurių labai sunku iš pradžių būna atsiskirti
146.	D 1 Taigi ankstyvajame amžiuje,
147.	D 1 ankstyvosiose grupėse bendros veiklos,
148.	D 1 bendri pažaidinimai,
149.	D 1 bendros emocinės valandėlės,
150.	D 1 sukeliančios daug džiugią akimirkų tai yra turbūt sėkmės garantas.
151.	D 1 Ir labai labai norėčiau palinkėti visiems dirbantiems su ankstyvuoju amžiumi ieškoti tų įvairių priėjimo būdų,
152.	D 1 greitesnio vaiko prakalbinimo,
153.	D 1 greitesnio pastebėjimo išylančių gal būti vaiko sunkumų vaiko ugdymesi,

154.	D 1 raidos sutrikimų
155.	D 1 kuriuos paskiau lengviau įveikti jeigu tai
156.	D 1 jeigu tai pastebi kuo anksčiau anksyvajame amžiuje.
157.	D 1 Taigi bendros veiklos,
158.	D 1 bendri užsiėmimai,
159.	D 1 bendri pabuvimai pagalbos specialistų lopšelio grupėse,
160.	D 1 ankstyvajame amžiuje tai yra didelis privalumas.
161.	D 1 Ir tai yra sėkmės garantas,
162.	D 1 kad tas vaikas greičiau i: a: išmoks arba pasieks,
163.	D 1 arba <u>isi</u> pasieks to ką
164.	D 1 ko jisai
165.	D 1 ką jisai galėtų pasiekti arba tiesiog įsitaisys tie trūkumai,
166.	D 1 tie specialūs poreikiai,
167.	D 1 kurie gal
168.	D 1 kurie galbūt
169.	D 1 kurie galbūt tikrai sąlygoja raidos vėlavimas arba i: aplinka iš kurios jie atėjo,
170.	D 1 kurioje nebuvo suteiktos tos sąlygos vaikui visapusiškai vystytis.
171.	T Puiku.
172.	T Smagu girdėti.
173.	T Sakykite prašau, o kaip bendradarbiaujate su kitomis institucijomis?
174.	D 1 i: Bendradarbiavimas vyksta labai plačiai.
175.	D 1 Pirmoj eilėj tai pagalbos vaikui specialistai bendradarbiauja su institucijomis,
176.	D 1 kurios toliau numato n: darbą arba kurios padeda vykdyti šią pagalbos vaikui darbą
177.	D 1 Tai yra ir vaiko teisių tarnyba.
178.	D 1 Ir minint apie ją aišku labai yra svarbus vaiko teisių pagrindų įstatymas
179.	D 1 Yra ir socialinės paramos skyriai,
180.	D 1 Kurie
181.	D 1 su kuriais daugiau bendrauja socialiniai pedagogai,
182.	D 1 nes pagalba vaikui,
183.	D 1 pagalba šeimai yra labai reikalinga ir įvairiapusė.
184.	D 1 Taip pat tarnyba,
185.	D 1 kuri yra turbūt besąlygiškai būtina ir kontakte,
186.	D 1 tai yra pedagoginė psichologinė tarnyba,
187.	D 1 kurioje mūsų specialistai numatę,
188.	D 1 įžvelgę didesnius vaiko sutrikimus su <u>tė pasi</u>
189.	D 1 su tėvų pritarimu i: veda ten vaikus.
190.	D 1 Ir iš tikrųjų ten numatomi tolimesni žingsniai kaip ugdyti arba kaip padėti vaikui vienu arba kitu atveju.

191.	D 1 Taigi bendrystė su įvairiomis tarnybomis yra būtina ir tai turbūt atriša rankas pagalbos specialistams,
192.	D 1 plačiau,
193.	D 1 kokybiškiau,
194.	D 1 geriau dirbti.
195.	D 1 Gaunamos konsultacijos,
196.	D 1 atsiranda galimybė diskutuoti ir dalintis patirtimi i: su
197.	D 1 būtent su kitų įstaigų specialistais arba su specialistais tam tikro profilio,
198.	D 1 tam tikros srities iš atskirų tarnybų.
199.	T Puiku.
200.	T Na ir paskutinis klausimas.
201.	T Su kokiomis problemomis ar sunkumais susidurete,
202.	T susiduriate nuotolinio ugdymo praktikoje.
203.	T Juk dabar šitas sunkus laikotarpis,
204.	T karantinas švietimo įstaigose ir visur,
205.	T visoje Lietuvoje ir pasaulyje.
206.	T Ir sakykite kokios problemos būtent dabartiniame laikotarpyje.
207.	D 1 Iš tikrųjų tai nuotolinį darbą padiktavo būtent atsiradusios sunkios sąlygos visame pasaulyje,
208.	D 1 atsiradęs i: koronavirusas ir įnešęs sumaištį į visas sritis neaplenkė ir švietimo srities.
209.	D 1 Lygiai taip pat ir švietimo srityje dirbančių ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų.
210.	D 1 Ikimokyklinis ugdymas yra labai svarbi grandis.
211.	D 1 Tai yra pradžia vaiko žingsnelių i:: žinių šalį i:: jų gebėjimų pasiekimų siekimą.
212.	D 1 Taigi ikimokyklinės įstaigos lygiai taip pat vadovaujasi tvarkomis,
213.	D 1 ir naujomis tvarkomis,
214.	D 1 kurias iššaukia būtent atsiradusi va šita susidariusi situacija dėl
215.	D 1 susijusi su koronavirusu.
216.	D 1 Ir naujai išleisti įstatymai,
217.	D 1 kurie reglamentuoja nuotolinį mokymą yra labai svarbūs.
218.	D 1 Vadovaujantis jais mes turime savo nuotolinio darbo taisykles,
219.	D 1 turime nuotolinio darbo tvarką.
220.	D 1 Ir visi pedagogai yra susipažinę su ja ir stengiasi nuotoliniu būdu ieškoti pačių optimaliausių variantų,
221.	D 1 pačių geriausių variantų kaip susisiekti su savo ugdytiniu,
222.	D 1 su vaiku,
223.	D 1 kuris dabar yra namuose.
224.	D 1 Ne paslaptis, kad specialiųjų ugdymosi poreikių vaikai dažniausiai yra iš šeimų,
225.	D 1 kurios turi sunkesnę materialinę padėtį.
226.	D 1 Galbūt yra iš tų šeimų,
227.	D 1 kurioms reikia daugiau pagalbos.

228.	D 1 Taigi ieškome įvairiausi būdai.
229.	D 1 Mes <u>ne</u> nesiekiame,
230.	D 1 kad visi turėtų kompiuterius.
231.	D 1 Mes nesiekiame,
232.	D 1 kad visi įvykdytų nuotoliniu būdu užduotis.
233.	D 1 Tiesiog mes siekiame įvairiausių būdų kaip pradžiuginti tą vaikutį,
234.	D 1 esantį namuose.
235.	D 1 Kaip priminti ką išmoko per logopedines pratybas,
236.	D 1 kaip atlikti tam tikras mankšteles arba atlikti tam tikrus,
237.	D 1 tam tikras užduotėles.
238.	D 1 Visi pedagogai yra pasijungę ieškojimų srityje.
239.	D 1 Ir bendrystėje,
240.	D 1 turbūt vadovaujantis <u>be</u> pasidalijamosios lyderystės principu,
241.	D 1 ieškoti pačių geriausių variantų,
242.	D 1 pačių geriausių pagalbos būdų tam mažajam,
243.	D 1 kuris yra dabar atskirtyje,
244.	D 1 kuris labai norėtų ateiti į darželį,
245.	D 1 kuris labai norėtų būti su savo grupės vaikučiais,
246.	D 1 su savo auklėtojomis
247.	D 1 su visais savo pagalbos specialistais,
248.	D 1 bet nūdienos sąlygos apriboja,
249.	D 1 neleidžia.
250.	D 1 Taigi visos iniciatyvos,
251.	D 1 orientuotos į tą vaiko džiugių akimirkų sudarymą.
252.	D 1 Kaip jį pradžiuginti,
253.	D 1 kaip jį parlinksminti,
254.	D 1 kaip jį nuteikti,
255.	D 1 kad neužilgo visai greitai praeis tas laikas ir mes vėl galėsime susitikti,
256.	D 1 vėl su meile apsikabinti ir vėlgi džiaugtis vienas kitu.
257.	D 1 Taigi tie būdai,
258.	D 1 nuotolinio ugdymo būdai yra patys patys įvairiausi.
259.	D 1 Kartais tenka nukeliauti ir iki namų pašto dėžutės ir nunešti popierines užduotėles.
260.	D 1 Kartais pasidalinti telefonu įspūdžiais ir m: aptarti kaip galime n: viena ar kita informacija arba vienu arba kitu kažkoku būdu susisiekti ir kažką parodyti vaikui,
261.	D 1 pamokyti,
262.	D 1 kad jis turėtų tam tikras veiklas ir kad jam
263.	D 1 jis tiesiog jaustųsi,

264.	D 1 kad yra labai svarbus ir reikalingas.
265.	D 1 Mūsų daugiavaikės šeimos yra nepamirštos.
266.	D 1 Mes dabar vykdėme labai gražią Velykinę akciją.
267.	D 2 Nuotoliniu būdu dirbantys žmonės namuose,
268.	D 2 ieškodami galimybės dar ir siuvo vienkartinės kaukes vaikams,
269.	D 2 mezgė šlepetes, kojinytes pagal savo gebėjimus kiekvienas.
270.	D 2 O svarbiausiai šitas visos gėrybės,
271.	D 2 visi sunešti rankomis ir meile sušildyti daiktai,
272.	D 2 buvo skirti daugiavaikėms šeimoms ir šeimoms,
273.	D 2 kurios patiria socialinę riziką,
274.	D 2 kurios sunkiau gyvena.
275.	D 2 Mūsų socialinė pedagogė Nida surado galimybę jas,
276.	D 2 šitas dovanėles išnešioti,
277.	D 2 išdalinti šeimos nariams saugiai.
278.	D 2 Reiškia i: su kiekvienu buvo susisiekti,
279.	D 2 kiekvienas rado ar prie durų padėtą,
280.	D 2 ar ant pašto dėžutės uždėtą gražų Velykinį zuikutį – maišelį,
281.	D 2 kuriame buvo sudėtos va šitos dovanėlės:
282.	D 2 visiems tos šeimos vaikučiams veido kaukės,
283.	D 2 kojinytės,
284.	D 2 šlepetės ir žinoma saldainėliai.
285.	D 2 Taigi džiaugsmo buvo daug tame mažame,
286.	D 2 gražiame maišelyje,
287.	D 2 O tai ir didžiausias atlygis už tuos visus ieškojimus,
288.	D 2 kaipgi prieiti prie savo vaiko tada,
289.	D 2 kada negali jį paglostyti,
290.	D 2 jo galvelės.
291.	D 2 Tada suraskim galimybę paglostyti jo širdelę.
292.	D 2 Tai va,
293.	D 2 tai viena iš sėkmės turbūt tokių kelių,
294.	D 2 sėkmės sričių.
295.	D 2 O jas galima atrasti kiekvieną dieną visur,
296.	D 2 visur sugebant pradžiuginti,
297.	D 2 suteikti džiaugsmą,
298.	D 2 suteikti su meilę tos vilties,
299.	D 2 kad neužilgo viskas pasibaigs ir vėl mes būsim visi kartu.
300.	D 2 Na, o problemas,

301.	D 2 problemos visada atsiranda bedirbant.
302.	D 2 Turbūt problemų nėra ten kur nevyksta darbas,
303.	D 2 bet visos problemos yra išsprendžiamos.
304.	D 2 Turi būti tik ramybė,
305.	D 2 susiklausymas,
306.	D 2 bendruomeniškumas,
307.	D 2 padėjimas viena vienas kitam,
308.	D 2 įsiklausymas į vieną,
309.	D 2 vienas kito turbūt situacijas arba iškilusias problemas.
310.	D 2 Ir visi atsakymai atsiranda.
311.	D 2 Atsiranda savaime ir atsiranda pačiu geriausiu būdu.
312.	D 2 Taip kaip gali įsispręsti čia ir dabar.
313.	D 2 Taigi visiems ir linkėčiau,
314.	D 2 linkėčiau dirbant su specialiųjų poreikių vaikais tos bendrystės,
315.	D 2 tos pasidalijamosios lyderystės ir to susiklausymo.
316.	D 1 Nes jeigu yra komanda,
317.	D 1 jeigu yra susiklausymas,
318.	D 1 jeigu noras yra kaip ir priklauso besimokančioje organizacijoje pastoviai tobulėti,
319.	D 1 ieškoti naujų iniciatyvų ir naujų būdų,
320.	D 1 prisitaikyti prie besikeičiančių sąlygų,
321.	D 1 tada viskas gaunasi ir visos problemos įsisprendžia.
322.	D 1 Taigi, linkiu visiems visiems sėkmės,
323.	D 1 kad kiekvienas vaikas būtų pakylėtas.
324.	D 1 Viską darom dėl vaiko.
325.	T Nuoširdžiai dėkoju,
326.	T Direktore,
327.	T Jums už išsamius atsakymus.
328.	T Ir atsižvelgiant į Jūsų pateiktus atsakymus,
329.	T numatoma parengti rekomendacijas švietimo pagalbos strategijų modeliavimui ikimokyklinio ugdymo mokykloje.
330.	T Be galo Jums ačiū,
331.	T ačiū už ramybę ir linksmybų Jums švenčių.
332.	D 1 > <Ačiū labai.
333.	D 1 Jum taip pat.

Informantas: moteris

Pareigos: ikimokyklinio ugdymo mokyklos direktorės pavaduotoja ugdymui

Išsimokslinimas: aukštasis universitetinis

Gyvenamoji vietovė: Radviliškis

Tyrėjas ir (ar) interviu vedėjas: I. Simonavičienė

Apklauso vieta: Radviliškis, „X“. Apklausa vykdyta nuotoliniu būdu – telefonu.

Ypatingi pastebėjimai: interviu vykdytas telefonu, karantino laikotarpiu, susijusiu su koronavirusu.

Interviu data: 2020 04 22

Interviu trukmė: 14 min.14 s.

1.	T Labai puiku,
2.	T kad Jūs sutikot iš vis dalyvauti šiame tyrime,
3.	T nes tai dabar tokia situacija,
4.	T kad matot,
5.	T mes negalim tiesiogiai susisiekti,
6.	T tai va,
7.	T tai bendrausim telefonu tada.
8.	D 2 Bendrausim telefonu.
9.	T Jeigu galėsit atsakysit aš įrašysiu tą pokalbį, ar ne?
10.	T man labai būtų malonu,
11.	T nes labai įdomu.
12.	T Tai va,
13.	T gal ir pradėkim tada,
14.	T gerai,
15.	D 2 gerai
16.	T na gerai,
17.	T ačiū, kad sutikot.
18.	T Taigi,

19.	T norėčiau paklausti pirmo klausimo tokio galbūt kiekvienai įstaigai,
20.	T ugdančiai specialiųjų poreikių vaikus svarbiausio.
21.	T kokiais dokumentais įstaiga vadovaujasi,
22.	T organizuojant ir teikiant švietimo pagalbą specialiųjų poreikių vaikams ir jų šeimoms.
23.	T Na tiesiog kokie pagrindiniai dokumentai?
24.	D 2 Pagrindinis dokumentas yra švietimo įstatymas,
25.	D 2 kuriame yra nurodyta kaip švietimo pagalba teikiama,
26.	D 2 taip pat tvarkos aprašai,
27.	D 2 namuose ten tarkim (vaikus) auginančiai šeimai
28.	T taip
29.	D 2 ir pas mus tai pagrindinis dokumentas,
30.	D 2 visų sudaryta programa kartu su pagalbos vaikui specialistais.
31.	T be abejonės labai svarbi ar ne,
32.	T kiekvienai įstaigai.
33.	D 2 Taip pat kiekvienam specialiųjų ugdymosi poreikių vaikui,
34.	D 2 kaip ir kiekvienoje įstaigoje,
35.	D 2 pagal poreikį kuriam individualias programas,
36.	D 2 programėles,
37.	D 2 kurias tvirtinam vaiko gerovės komisijoje.
38.	T uhu, uhu.
39.	T Puiku, Uhu.
40.	T O sakykit kaip Jūsų įstaigoje organizuojamas ir kordinuojamas švietimo pagalbos vaikui teikimai, teikimas.
41.	T puiku,
42.	T gerai,
43.	T supratau,
44.	D 2 Koordinatoriai vaiko gerovės komisija,
45.	D 2 tai va tarkim,
46.	D 2 pirmiausia pamatom problemas,
47.	D 2 sunkumus,
48.	D 2 kuriuos patiria vaikas,
49.	D 2 o tada specialistai stebi ir tada numato ką reikia daryti.
50.	D 2 Auklėtojai teikia pagalbą,
51.	D 2 ne vien tik vaikui,
52.	D 2 bet ir šeimai.
53.	T Ži:noma,
54.	D 2 kad tai puiku,

55.	T o sakykit,
56.	T ar aptariama su tėvais, globėjais pagalba švietimo.
57.	D 2 Auklėtoja dirbdama su vaiku, Tėveliai labai aktyviai įsitraukia į veiklas. Kartu su vaiku dalyvauja akcijose. Visą laiką tas bendravimas vyksta.
58.	D 2 kai pastebi problemą vaikučio,
59.	D 2 kviečiasi tėvelius,
60.	D 2 bendrauja su tėveliais,
61.	D 2 išsiaiškina ir aptaria problemas.
62.	D 2 Bendrauja su tėveliais,
63.	D 2 individualiai kviečiasi į įstaiga.
64.	T taip taip
65.	D 2 dar neturim tokio atvejo turėję,
66.	D 2 kad tėveliai būtų kuo nors nepatenkinti.
67.	D 2 Betarpiškai tėveliai bendrauja su švietimo pagalbos specialistai,
68.	D 2 kartu aptaria problemas.
69.	D 2 Tai va,
70.	D 2 dar neturim tokio atvejo turėję,
71.	D 2 kad neišspręstume problemų.
72.	D 2 Visada problemos kartu su tėveliais išsprendžiamos
73.	T tai labai::
74.	T tai labai puiku girdėti.
75.	T O dabar kaip ir minėjot,
76.	T kad Jūs ir bendradarbiaujat su tėveliais,
77.	T ir vaiko gerovės komisija veikia aktyviai.
78.	T O sakykit kokios švietimo pagalbos teikimo <u>po</u> formos ir būdai pagrindiniai?
79.	T Pagalbos specialistų galbūt ta darbo specifika?
80.	D 2 individualios konsultacijos
81.	D 2 grupinės konsultacijos ir dar pagalbos specialistės konsultuoja grupėse.
82.	D 2 Eina į grupes,
83.	D 2 kartu su auklėtojomis veda užsiėmimus,
84.	D 2 kaip čia gražiau pasakyti,
85.	D 2 tuo pačiu dirba auklėtojoms rodydamos,
86.	D 2 kad galėtų toliau tęsti tą darbą
87.	T Tai:p, tai:p
88.	D 2 Galbūt ir auklėtojos ko nors nežino,
89.	D 2 ar įvardyti ko nors.
90.	T Taip taip

91.	T tuo pačiu konsultuoja ir auklėtojas
92.	T Ži:noma, uhu
93.	T tiesiog tokia konsulta::cija,
94.	T uhu
95.	D 2 ir jos tiesiog sako,
96.	D 2 kad geriau pačiom pamatyti,
97.	D 2 išbandyti pra::ktiškai,
98.	D 2 kad jos toliau galėtų su vaiku,
99.	D 2 nu žinote,
100.	D 2 vaikui padėti.
101.	T Puiku, (vyksta bendradarbiavimas, komandinė, pasidalyjamoji lyderystė ar ne, <u>pas</u>)
102.	D 2 ir dar noriu labai labai pasidžiaugti dėl ankstyvojo amžiaus
103.	T Taip
104.	D 2 jau tapo tokia tradicija,
105.	D 2 kad prieš Naujus metus a: į lopšelio grupes eina specialistės ir kada darom tėvų susirinkimą,
106.	D 2 jiems labai įdomu,
107.	D 2 kai su jais bendraujama,
108.	D 2 jiems pasakojama.
109.	D 2 Bet dažniausiai lopšelio tėveliai teigia,
110.	D 2 kad vaikučiai mažai šneka,
111.	D 2 tada jiems išaiškinama,
112.	D 2 kad amžiaus tarpsniai yra,
113.	D 2 kaip jie turi kalbėti,
114.	D 2 ką mokėti.
115.	D 2 Džiaugiasi jie kaip specialistės parodo kokius artikuliacinius pratimus gali su vaikučiu atlikti namuose,
116.	D 2 kad galėtų padėti greičiau vaikui prakalbėti.
117.	D 2 Bendraujama dėl dokumentų.
118.	T Taip.
119.	D 2 Pasakoma dėl tyrimo rezultatų.
120.	D 2 Paaiškinama pagalbos reikalingumas,
121.	D 2 išaiškinama,
122.	D 2 kad tikslinga teikti pagalbą.
123.	D 2 Nu jie jau žino kaip čia pasakyti kokie tie vaikeliai užauga,
124.	D 2 kai neteikiama pagalba.
125.	D 2 Aš nežinau,
126.	D 2 kaip kitose įstaigose,
127.	D 2 kaip pas jus,

128.	D 2 bet mes kažkaip tą darom.
129.	D 2 Dirba specialistės su vaikučiais nuo keturių metų.
130.	T taip taip visur ir visose įstaigose taip dažniausiai.
131.	T O dabar sakykit prašau,
132.	T kaip bendradarbiaujate su kitomis institucijomis?
133.	T Gal tiesiog pateikite sėkmės pavyzdžių bendradarbiavimo,
134.	T jeigu galite.
135.	D 2 Tai va,
136.	D 2 mes šiaip iš tikrųjų gana labai glaudžiai bendradarbiaujame su Kėdainių lopšeliu-darželiu „Pasaka“.
137.	D 2 Ten jų toks kažkada buvo specializuotas darželis,
138.	D 2 dabar jau integruoti vaikiukai.
139.	D 2 Na kaip „Kregždutė“ darželis turėjo daug specialistų tai specialistės konsultuojasi,
140.	D 2 dalinasi viską.
141.	D 2 Su Pakruojo darželiu,
142.	D 2 ir kiek aš žinau,
143.	D 2 kad su „Kregždutės“ darželiu u:: tarpusavyje ar ne specialistai bendradarbiauja?
144.	T taip taip
145.	D nu ir aš manau,
146.	D 2 ką dar,
147.	D 2 kelia savo kvalifikaciją,
148.	D 2 dalinasi gerąja patirtim.
149.	D 2 Darželis kaip ir Jūs žinau projektuose dalyvauja aktyviai.
150.	T Taip taip, taip
151.	T kaip ir visos įstaigos,
152.	T mes tiesiog,
153.	T neatsiejamas tas mūsų darbas.
154.	T O dabar sakykite pavaduotoja (())
155.	T įvertinkite švietimo pagalbos poveikį,
156.	T įtaką ugdymo praktikai.
157.	T Ar reikšminga švietimo pagalba ar iš dalies reikšminga?
158.	T ar iš viso nereikšminga,
159.	T kaip Jūs manot?
160.	D 2 Labai reikšminga.
161.	D 2 Reikšminga iš tikrųjų kada rašom vertinimus,
162.	D 2 pasiekimus kada aptariam,
163.	D 2 netgi dar sulaukiam kažką iš tėvų,
164.	D 2 iš tėvų padėkų,

165.	D 2 kad nu aš tiesiog praktiškai.
166.	T Taip, taip
167.	D 2 kad tėveliai džiaugiasi,
168.	D 2 sako galvojau,
169.	D 2 kad išaugs,
170.	D 2 kaip atėjo,
171.	D 2 kaip man patarė,
172.	D 2 kaip aš pradėjau kontroliuoti,
173.	D 2 kad išstartų teisingai ir
174.	D 2 ir iš karto teisingai,
175.	D 2 ir va tarkim kalbėt daugiau pradėjo.
176.	D 2 Nes iš tikrųjų,
177.	D 2 jūs ir pati suprantat,
178.	D 2 kad auklėtoja su dvidešimt vaikų yra sudėtinga kiekvieną prakalbint.
179.	T Žinoma, žinoma
180.	D 2 Tėvai tą irgi žino kaip tą reikia daryti,
181.	D 2 ir kur auklėtojos dėmesį daugiau kreipti irgi taip pat,
182.	T bet be pagalbos vaikui specialisto iš tikrųjų padėtis sudėtinga.
183.	T Iš tikrųjų labai reikšminga ir aktuali.
184.	T Labai ačiū už pastebėjimus.
185.	T Na ir paskutinis klausimas.
186.	T Su kokiomis problemomis ar sunkumais susiduriate nuotolinio ugdymo organizavimo praktikoje?
187.	T Gal toks <u>netra nu</u> dabartinėje situacijoje labai toks aktualus klausimas <u>na</u> .
188.	D 2 Jo: aš ką galiu pasakyti,
189.	D 2 jūs ir pati žinot,
190.	pagalbos mokiniui specialistai grupėse su vaikais nedirba.
191.	T. Taip
192.	D. bet ir sakydavo,
193.	D 2 kad nu,
194.	D 2 kad bendravimas su tėveliais ne <u>kie</u>
195.	D 2 ne kasdien būdavo.
196.	D 2 Tai rytą nemato,
197.	D 2 tai vakare,
198.	D 2 kaip auklėtoja kiekvieną dieną.
199.	D 2 Jeigu ko reikia,
200.	D 2 tai tarkim prašo,
201.	D 2 kad auklėtoja persakytų.

202.	SUSKAMBA TELEFONAS
203.	D 2 Ar galite palaukti?
204.	T prašau,
205.	T gerai,
206.	T gerai,
207.	T ačiū,
208.	T gerai,
209.	T gerai.
210.	D 2 Nu atsiprašau
211.	T Nieko tokio
212.	D 2 Nu ką žinokit,
213.	D 2 mes per tą ZOOM susirenkam ir abidvi žinokit džiaugiasi.
214.	T (())
215.	D 2 Įsivaizduokit,
216.	D 2 sako,
217.	D 2 kad tu įsivaizduoji,
218.	D 2 kad tie tėvai,
219.	D 2 kurie atrodo būdavo neaktyvūs,
220.	D 2 šitaip sako stengiasi,
221.	D 2 šitaip ir užduotėles atlieka,
222.	D 2 rašo,
223.	D 2 bendrauja.
224.	D 2 Kaip tėvam reikia pasirodo to individualaus bendravimo,
225.	D 2 nežinau.
226.	D 2 Jie iš viso apie tą nuotolinį kalba,
227.	D 2 tokie atradimai.
228.	T (juokiasi) Matot.
229.	D 2 Kaip jiems reikia šito,
230.	D 2 vat asmeninio tokio dėmesio.
231.	D 2 Tai jos sako,
232.	D 2 mes dabar sėdim,
233.	D 2 pradirbam visas valandas ir dar daugiau (juokiasi).
234.	D 2 Kaip ir verkia,
235.	D 2 Sako,
236.	D 2 pradžiai išsigandę buvo.
237.	T taip taip
238.	D 2 dabar jau man verkia,

239.	D 2 jos dabar sako,
240.	D 2 kad mes dabar sėdim,
241.	D 2 pradirbam ir valandų,
242.	D 2 tiek prasėdim ir vakare
243.	D 2 tie atsakymai eina visokie.
244.	D 2 Ir va I. ir I. sako,
245.	D 2 kaip jie nori pasidalint sako,
246.	D 2 net aš negalėjau pagaltvot,
247.	D 2 kad šitaip.
248.	D 2 Jau negana kad auklėtojos duoda,
249.	D 2 tai jos stengiasi neapkrauti,
250.	D 2 bet sako,
251.	D 2 kaip nori tiesiog bendrauti.
252.	T Taip
253.	T ir pedagogam manau toks kūrybinis procesas ar ne?
254.	T Save išreikšti tam tikra išraiška.
255.	T ta::ip
256.	T Ir tėveliam dėmesys.
257.	T Na gerai,
258.	T girdžiu skamba telefonas.
259.	T Tai nebetrukdyt,
260.	T labai labai Jums ačiū.
261.	D 2 Prašom.
262.	T Viso gero.

Informantas: moteris

Pareigos: direktorė

Išsimokslinimas: aukštasis universitetinis

Gyvenamoji vietovė: Radviliškis

Tyrėjas ir (ar) interviu vedėjas: I. Simonavičienė

Apklauso vieta: Radviliškis, „X“. Apklausa vykdyta nuotoliniu būdu – telefonu.

Ypatingi pastebėjimai: interviu vykdytas karantino laikotarpiu, susijusiu su koronavirusu.

Interviu data: 2020 04 24

Interviu trukmė: 11 min.33 s.

1.	T Laba diena, direktore.
2.	D 3 Laba diena
3.	T Ar galite kalbėti?
4.	D3 Taip bandykim.
5.	T. Taigi
6.	T. Dabar aš gal ir pradėsiu, ar ne?
7.	D 3 Gerai, Irma, gerai.
8.	T. Pradėsiu nuo prisistatymo. Esu edukologijos studijų programos magistrantė Irma. Atlieku baigiamojo darbo tyrimą tema „Švietimo pagalba Radviliškio rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklose: organizavimo ir teikimo aspektai. Visų pirma labai ačiū, kad sutikote dalyvauti apklausoje ir pokalbis bus įrašytas.
9.	T Ar sutinkate, direktore?
10.	D3 Taip, taip, aišku.
11.	T Uhu
12.	T Taigi, taigi:: labai ačiū, na ir pradėkim gal, kad nesitrukdytu laikas labai.
13.	T Nes dabar toks labai sunkus laikotarpis, karantinas, nes negalime susisiekti tiesiogiai, o bendraujame telefonu.
14.	T [Ar gerai, pradėkim?]
15.	T Aš labai norėčiau sužinoti, kokiais dokumentais įstaiga vadovaujasi organizuojant ir teikiant švietimo pagalbą specialiųjų poreikių vaikams ir jų šeimoms?

16.	D3 Uhu tai aš tokius dokumentus apžvelgiau,
17.	D3 tai būtų
18.	D3 .hhhh lopšelio-darželio „Eglutė“ programa ikimokyklinio ugdymo,
19.	D3 „Eglutės takeliais bėga vaikystė“.
20.	D3 .hhhh toliau:: kas čia dabar
21.	D3 ai, dar yra programa „Noriu aiškiai kalbėti“
22.	D3 Tai ikimokyklinio amžiaus vaikų neišplėtos kalbos ugdymas.
23.	D3 a: toliau ikimokyklinio amžiaus vaikų žymiai ir vidutiniškai sutrikusios kalbos ugdymas, programa.
24.	T taip
25.	D3 ir kita metodinė literatūra
26.	D3 na ir aišku a: pedagoginės psichologinės tarnybos išvados ir gydytojų rekomendacijos.
27.	T žinoma visi tie labai svarbūs dokumentai organizuojant švietimo pagalbą vaikams ir jų šeimoms.
28.	T sakykit, direktore,
29.	T o kaip jūsų įstaigoje organizuojamas ir koordinuojamas švietimo pagalbos vaikui ir jo šeimai teikimas?
30.	D3 Mes turim,
31.	D3 turim pagalbos specialistus,
32.	D3 turim logopedus, turim judesio korekcijos pedagogą.
33.	D3 už specialiųjų i:: vaikų::
34.	D3 .hhh poreikių:: hhhh
35.	T taip
36.	D3 ugdymą
37.	D3 hhhh >pasiskirstėm< kas atsakingas.
38.	D3 Tai atsakinga aš esu.
39.	D3 a:< tai> pristato sąrašus logopedės ir: judesio korekcijos pedagogė,
40.	D3 a: <u>kalbamės</u> su Vaiko gerovės komisijoj,
41.	D3 <u>aptariam</u> .
42.	D3 a ((dabar)) taip,
43.	D3 ką čia jum dar reikia ^pakomentuot
44.	T na ir taip kaip ir a::išku,
45.	D3[tradiciškai]
46.	T [kaip ir tradiciškai Vaiko gerovės komisijoje]
47.	D3 Vaiko gerovės komisijoje aptariame.
48.	D3 Aptariama su grupės auklėtojomis,
49.	T uhu
50.	T tai:p
51.	D3 jos kviečiamos.
52.	D3 po to teikiama pedagoginei tarnybai svarstyti.

53.	D3 a::su tėvais kalbam, jeigu reikia, poreikis,
54.	D3 kviečiam į posėdžius tėvus.
55.	D3 galų gale ateina tėvai ir patys asmeniškai pas a: pagalbos specialistus.
56.	D3 >tai va taip dirbam.<
57.	T Taip dirbat.
58.	T. [Ir su tėvais aptarimo formos]
59.	D3 [Aš galvoju, kad ir atsakiau].
60.	T uhu
61.	T. Ži::noma, ži::noma.
62.	T O: sakykit dėl turinio tai taip pat. Dėl švietimo pagalbos turinio, ugdymosi rezultatų aptarimo, taip pat su mokytojais ar ne kartu, vaiko gerovės <u>ko</u> .
63.	D3 [Taip kartu, be abejo kartu].
64.	D3 Su auklėtojais, vaiko gerovės komisija,
65.	D3 galų gale ir pedagogų tarybos posėdyje svarstom.
66.	T Tai:p, tai:p
67.	D3 Iš tikrųjų nuolat,
68.	D3 tie vaikai nėra paliekami ir nuolat apie juos kalbama kaip ir apie visus kitus.
69.	T Tai:p, tai:p
70.	T O sakykit, kokios švietimo pagalbos teikimo formos ir būdai?
71.	T Ar individualios,
72.	T ar ten daugiau orientuojatės į pogrupines – specialistai dirba.
73.	D3 Taip,
74.	D3 yra ir individualios,
75.	D3 kur specialistai dirba.
76.	D3 Yra pogrupinės,
77.	D3 bet,
78.	D3 na kadangi tų individualių yra daug mažiau,
79.	D3 dažniausiai pogrupiais.
80.	T taip, taip, taip.
81.	D3 Pogrupiais, iš-
82.	D3 nu kad būtų vienodas amžius žiūrима,
83.	D3 iš- ,
84.	D3 žiūrима, kad .hhhh maždaug vienodo ten sutrikimai kažkokie ten panašūs būtų
85.	T taip, taip, taip,
86.	T aiškios formos.
87.	T O sakykite,
88.	T kaip bendradarbiaujate su kitomis institucijomis?

89.	T Gal turite kokių sėkmės pavyzdžių pateikti?
90.	D3 .hhhh oi, suprantat,
91.	D3 nuo rugsėjo mėnesio kadangi įstaigoje dirbu
92.	T tai::p
93.	D3 dar labai tokio įdirbio negaliu pasakyti,
94.	D3 bet šiaip bendraujam su ir su
95.	D3 su Šiaulių ir su Joniškio darželiais ir su Tauragės darželiu,
96.	D3 ir su rajono darželiais bendraujam.
97.	D3 iš tikrųjų kada būna kažkokios konferencijos ar,
98.	D3 ar kažkokie renginiai nu::
99.	D3 visada specialistai važiuoja arba skaito pranešimus,
100	D3 arba pas mus atvažiuoja.
101	D3 Tai va pagrindinės tokios formos, o kad,
102	D3 sėkmės labai to didelio pavyzdžio nežinau,
103	D3 kad visi tą daro,
104	D3 o kad labai kažką išskirti tikrai,
105	D3 kol kas negalėsiu.
106	T taip, taip,
107	T o dabar įvertinkite švietimo pagalbos poveikį, įtaką ugdymo praktikai.
108	T Ar reikšminga,
109	T ar tikrai kaip manote iš dalies reikšminga,
110	T ar iš viso nereikšminga,
111	T kaip jūs manot?
112	D3 na: aš tikrai įvertinčiau, kad reikšminga,
113	D3 nes tikrai a: kada suvedam rezultatus,
114	D3 tikrai turim kuo pasidžiaugt.
115	D3 būna, kad,
116	D3 na aišku būna tie maži pokyčiai,
117	D3 bet kaip sakoma bet kokia maža detalė labai reikšminga yra.
118	D3 Būna, kad,
119	D3 sakykim tos pagalbos atrodo teiki bet,
120	D3 vaikas daug nelanko, serga, nu tai,
121	D3 tai vėlgi tų pokyčių nėra,
122	D3 bet yra priežastys dėl ko jų nėra.
123	D3 O šiaip tai jeigu vaikai lanko užsiėmimus,
124	D3 lanko darželį tai,
125	D3 tai tikrai ir patys tėveliai pastebi ir padėkoja,

126	D3 ir auklėtojos mato tai,
127	D3 tikrai negalėčiau kitaip įvertinti, tiktai, kad reikšminga.
128	T Žinoma, ačiū.
129	T Na ir paskutinis toks klausimas.
130	T .hhhh su kokiomis problemomis ar sunkumais susiduriate va būtent dabartiniame laikotarpyje,
131	T . karantino laikotarpyje,
132	T . nuotolinio ugdymo organizavimo praktikoje.
133	D3 Čia kalbėti apie visus ar tiktai ()
134	T Galite paminėti apie visus,
135	T galite paminėti va būtent dabartinį laikotarpį.
136	T [šiai kokių problemų išvelgiate išviso]
137	D3 .hhhh tai, kada auklėtojos pradėjo dirbti nuotoliniu būdu,
138	D3 tai tą pirmą savaitę,
139	D3 na tiesiog auklėtojos siūsdavo užduotėles,
140	D3 bendraudavo tiesiogiai su vaikais,
141	D3 tai tas grįžtamasis ryšys buvo tikrai geras,
142	D3 na septyniasdešimt,
143	D3 aštuoniasdešimt procentų.
144	D3 .hhhh po pirmos savaitės taip nu-
145	D3 <nuslopo>,
146	D3 ir va dabar,
147	D3 su auklėtojom kaip pakalbam tai,
148	D3 grįžtamasis ryšys yra penkiasdešimt procentų.
149	D3 Jeigu kalbant apie visą grupę.
150	T [taip, taip, tai pakankamai dar gerai] (())
151	D3 sakyčiau neblogai,
152	T neblogai::
153	D3 penkiasdešimt procentų tai tikrai yra,
154	D3 na sakė,
155	D3 tie kurie nieko nedaro,
156	D3 tai ir nedarė
157	T taip
158	D3 na o puse,
159	D3 kaip aš sakyčiau tai tikrai,
160	D3 turim kuo pasidžiaugti.
161	D3 O su tais spec. poreikių,
162	D3 iš tikrųjų,

163	D3 nu tie sunkumai, kad
164	D3 buvo, kad ir auklėtojos vežė užduotis į namus,
165	D3 vaikams (kurie) neturi komunikacijos priemonių
166	T Žinoma čia suprantama situacija.
167	D3 visokių žinokit tų dalykų yra,
168	D3 o šiaip visą laiką judesio korekcijos pedagogė kelia mankštas,
169	D3 siunčia asmeniškai tėvams,
170	D3 kurie,
171	D3 kurių vaikam reikia.
172	D3 Toliau,
173	D3 Logopedės taip pat jungiasi per skype,
174	D3 jungiasi per kokia jos ten,
175	D3 per ZOOM, man atrodo.
176	T per ZOOM
177	D3 Jungiasi su tais konkrečiai vaikiukais,
178	D3 irgi pabendrauja, pasikalba,
179	D3 kaip aš sakau ten įtvirtina,
180	D3 nu šiaip sudėtingiau su tais mažais vaikais susisiekti gyvai,
181	D3 Kaip aš sakau online yra sudėtinga nes tėvai turi būti.
182	T Žinoma jiems reikia tiesioginio to kontakto.
183	D3 Kai kurie vaikai bijo, sakė,
184	D3 Kai kuriems įdomu žiūrėti ir nieko nedaro jie, nu:
185	T Jiems dar atradimas kažkoks,
186	T bendravimo.
187	D3 Taip kitokia forma ir jiems sunku iš tikrųjų.
188	D3 Tai čia daugiausia turėtų dirbti tėvai.
189	D3 Na o mes tikrai galim tas užduotis nukreipti,
190	D3 Kažką pasiūlyti,
191	D3 o daugiau čia yra tėvų darbas.
192	T Taip, taip, taip
193	D3 Bet šiaip tai penkiasdešimt procentų,
194	D3 žinokit mes tai tikrai džiaugiamės.
195	T Tai reikia džiaugtis,
196	T tai tikrai aš manau, kad labai gerai, puikiai.
197	D3 Tikrai džiaugiamės,
198	D3 ir nu pasirodo tie tėvai ir kūrybingi ir::
199	T Nu tam tikra saviraiška jų,

200	T Išreiškimas tam tikras,
201	D3 Taip
202	T jie ir kartu pasidžiaugia savo rezultatais manau su vaiku kartu namuose atliktomis užduotėlėmis.
203	D3 Be abejo,
204	D3 ir iš tikrųjų ir auklėtojos džiaugiasi,
205	D3 sako mūsų a:: tos (()) IT žinios labai greitai pakilo į viršų,
206	D3 turėjom tokį spyrį,
207	D3 kad nu tiesiog labai patobulėjom informacinių technologijų srity.
208	T labai gerai,
209	T [šiuolaikiniam pedagogui tai yra ()].
210	T Taip
211	D3 () įžvelgiam tai tikrai plusai,
212	D3 aišku yra tų minusų bet
213	T [Taip, bet viskas ištaisoma]
214	D3 visokių formų reikia.
215	T Ži:noma.
216	T Labai labai jums ačiū,
217	T ir labai atsiprašau už sutrukdyimą,
218	D3 nieko
219	T Iki
220	D3 Viso

Informantas: moteris

Pareigos: direktorė

Išsimokslinimas: aukštasis universitetinis

Gyvenamoji vietovė: Radviliškis

Tyrėjas ir (ar) interviu vedėjas: I. Simonavičienė

Apklauso vieta: Radviliškis, „X“. Apklausa vykdyta nuotoliniu būdu – telefonu.

Ypatingi pastebėjimai: interviu vykdytas karantino laikotarpiu, susijusiu su koronavirusu.

Interviu data: 2020 04 30

Interviu trukmė: 16 min. 35 s.

1.	T Laba diena.
2.	D4 Laba diena.
3.	T Taigi,
4.	T norėčiau paklausti kokiais dokumentais jūsų įstaiga vadovaujasi organizuojant ir teikiant švietimo pagalbą specialiųjų poreikių vaikams ir jų šeimoms?
5.	D4 a.: kokiais dokumentais,
6.	D4 pirmiausiai aišku ikimokyklinio ugdymo programa,
7.	D4 priešmokyklinio ugdymo programa nes,
8.	D4 mes turim kelis priešmokyklinio spec. grupėse vaikus.
9.	D4 i.: po to spec. poreikių vaikams taikomos tai,
10.	D4 tai programos,
11.	D4 PORTIGE
12.	T Taip, taip.
13.	D4 vat, kas dar?
14.	D4 aišku,
15.	D4 visais įstatymais,
16.	D4 kokie ten yra ir spec. poreikių vaikų
17.	T Taip, taip.
18.	D4 i.: ir
19.	D4 ir dabar aš ten nevardinsiu tų pavadinimų

20.	D4 aišku,
21.	D4 metinis planas įstaigos
22.	D4 na ugdymas vyksta įstaigos pagal strateginį,
23.	D4 pagal metinį,
24.	D4 pagal mėnesinius planus
25.	T taip, taip.
26.	D4 .hhhh kas dar?
27.	D4 hhhh na kas čia dar (())?
28.	T O kokias individualias programas jūsų [įstaigoje rengiamos ir ()]
29.	D4 Taip yra taikomos,
30.	D4 spec. poreikių vaikams yra taikomos individualios programos.
31.	T Remiantis dokumentais?
32.	D4 Taip irgi remiantis dokumentais ir
33.	D4 ir ar jum surasti?
34.	T Paminė::jot viską,
35.	T pagrindinius dokumentus žinoma.
36.	T Dabar sakykit,
37.	T direktore, o kaip jūsų įstaigoje organizuojamas ir koordinuojamas švietimo pagalbos vaikui teikimas?
38.	D4 na m:: taip e:,
39.	T sakykim, Vaiko gerovės komisija
40.	D4 Taip,
41.	D4 yra Vaiko gerovės <komisija> ,
42.	D4 yra <pedagogų taryba> ,
43.	D4 yra <metodinė taryba> ,
44.	D4 yra
45.	D4 yra metodinės grupės ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir pagalbos mokiniui specialistų metodinė grupė,
46.	D4 į kurią įeina visi pagalbos specialistai.
47.	D4 Anksčiau pas mus buvo tik logopedai,
48.	D4 dabar kadangi turim ir logopedų nemažai ir specialistų tai padarėm vieną bendrą.
49.	D4 .hhhh va::t
50.	D4 kuruoja aišku pavaduotoja ugdymui daug maž ugdymo sritį,
51.	D4 na ką dar čia pasakyti?
52.	T taip, o pratybos sakykim vat logopedų ar specialiųjų pedagogų individualios ar pogrupinės vyksta, kaip ten [organizuojamos]?
53.	D4 Čia priklauso vėlgi nuo tų vaikų sutrikimų,
54.	D4 ir jau specialistai patys jie tenai susiplanuoja,
55.	D4 pasižiūri pagal PPT rekomendacijas ir yra,

56.	D4 yra pas mus yra,
57.	D4 kaip pasakyt,
58.	D4 logopedas, kuris dirba su bendro tipo grupių vaikais
59.	T aha
60.	D4 tai ten dirba jau daugiau grupėmis,
61.	D4 grupelėmis,
62.	D4 ir yra logopedai, kurie dirba tiesiog logopedinėse grupėse.
63.	D4 Tai ten daugiau individualus darbas.
64.	D4 bet yra kad ten ir po kelis vedasi,
65.	D4 po du, po tris,
66.	D4 na ten jos pagal sutrikimus žiūri.
67.	T tokie pogrupiniai.
68.	D4 Susiplanuoja tas veiklas ir,
69.	D4 ir kokie ten gebėjimai jos ten maždaug ir žiūri pagal jų gebėjimus ir poreikius.
70.	T uhu
71.	T O dabar sakykit,
72.	T kaip aptariama,
73.	T ar aptariama su tėvais,
74.	T [aišku tai yra]
75.	D4 Taip,
76.	T uhu
77.	D4 jeigu tai būna kažkokios tai tokios sudėtingos, specifinės kažkokios problemos tada,
78.	D4 mes kviečiamės į Vaiko gerovės komisiją.
79.	D4 Ir nu jeigu kažką reikia nuspręsti arba () specialistai.
80.	D4 O šiaip tai yra individualios konsultacijos,
81.	D4 specialistai bendrauja su tėvais individualiai.
82.	T uhu, aišku.
83.	D4 Ir būna kaip pasakyt,
84.	D4 pedagogai vertina,
85.	D4 pavyzdžiui,
86.	D4 spec. poreikių vaikai yra vertinami tris kartus per metus,
87.	D4 aptariama jų pasiekimai .hhhh i::
88.	D4 ir su,
89.	D4 ir Vaiko gerovės komisijoje per posėdžius irgi yra aptariama du kartus,
90.	D4 ir individualios programos ir vaikų pasiekimai,
91.	D4 tiesiog praktiškai kiekvieno vaiko nes,
92.	D4 jų nėra daug tose spec. grupėse.

93.	D4 Individualiai aptariama Vaiko gerovė komisijoje ir aišku su tėvais kalbamasi.
94.	T taip .hhhh
95.	T Sakykite,
96.	T ar tariamasi su mokytojais dėl švietimo pagalbos ugdymo turinio, ugdymosi rezultatų?
97.	T Nu auklėtojai per posėdį kaip jie tariaisi ar jie [komandinė]?
98.	D4 Žinokit,
99.	D4 šiaip tai taip,
100	D4 yra komandinė nes,
101	D4 pas mus kaip sakau,
102	D4 grupė yra komanda nes yra specialistas ir yra pedagogai.
103	D4 Tai va,
104	D4 jie kartu taip,
105	D4 jie suėję visada derinasi kai rašo, programas, rašo planus
106	D4 žodžiu tai viskas yra suderinama.
107	T Taip, vyksta komandinis darbas.
108	D4 Tiesiog yra grupės komanda.
109	T Taip, taip.
110	T Jūsų kita specifika darželio va būtent.
111	D4 Ten viskas persipina nes,
112	D4 logopedai dalyvauja ir veiklose ir renginiuose.
113	T Va būtent,
114	T Pas jus truputėlį skiriasi
115	D4 Ir net vasarą auklėtojomis tenka dirbti (()).
116	T Nu taip, taip ir labai gerai (()),
117	D4 patirtis visur naudinga.
118	D4 Pas mus yra logopedų kurių pirma specialybė auklėtojos (()) tai,
119	T [Na va, gerai nepamiršta,
120	T nepamiršta].
121	T Sakykit, direktore,
122	T kokios švietimo pagalbos teikimo formos ir būdai?
123	T Na ką paminėjom,
124	T kad čia va grupinės ir individualios,
125	T o projektinėj kokioj veikloj švietimo pagalba,
126	T sakykime, įtraukiami tie vaikiukai,
127	T įtrauktis vykdoma į projektus kokius?
128	D4 Taip, taip, taip,
129	D4 netgi bendruose projektuose grupių dalyvauja.

130	T aha
131	D4 <logopedai>, sakykim ten tokios visokios i::
132	D4 kūno kultūros kas ten,
133	D4 sveikatos stiprinimo,
134	T aha
135	D4 sveikatos stiprinimo projektai ir,
136	D4 sakykim tokie,
137	D4 judesio korekcijos pas mus yra specialistai.
138	D4 Paskui vėl,
139	D4 sakykim būna susiplanavę patys logopedai ten,
140	D4 kalbų dienos,
141	D4 į renginius netgi,
142	D4 būna renginiai vieną kartą metuose kur,
143	D4 logopedai grynai veda ten,
144	D4 spektakliukus vaikams stato,
145	D4 ir knygeles skaito ir,
146	D4 ir projektuose.
147	D4 .hhhh dabar projektas yra u:: u::,
148	D4 palaukit,
149	D4 koks čia dabar projektas jos dalyvauja,
150	D4 tuoj palaukit,
151	D4 net nerandu,
152	D4 mano planai
153	T Žinau, kad jūsų [specialistės
154	D4 <u>Žaidimai moko</u> man atrodo su logopedais tenai,
155	T Žaidimai moko dalyvauja,
156	T aha
157	T Kelmė organizatorė, taip?
158	<Timočiai>
159	D4 <u>Timočiai</u> sakykim,
160	D4 socialinis pedagogas ir kiti pagalbos,
161	D4 Noriu būti sveikas.
162	T Oi tai [begalė
163	D4 Žodžiu yra čia tų projektų
164	T tai vaikučiai įtraukiami]
165	D4 Sveikatos priežiūros specialistas turi savo tuos projektus.
166	D4 eTwining va,

167	D4 <u>eTwining</u> mūsų D. A. netgi ženkliauką yra gavusi.
168	T kažkaip bendrą projektą su [Šeduva
169	D4 Su Šeduva dabar jau žinokit],
170	D4 viens, du, trys, keturi, penki, šeši projektai eTwining.
171	D4 Ten ir logopedai ir auklėtojos,
172	D4 ten grupelėm, visaip.
173	T Jau įdirbis yra,
174	T galės dalintis su kolegėmis.
175	T Turi tikrai ką pasidalinti.
176	T sakykit, direktore,
177	T O kaip su kitomis institucijomis bendradarbiaujate?
178	T Gal kokių sėkmės pavyzdžių pateiktumėte.
179	T Su kitais darželiais,
180	T Ar su kitų rajonų
181	D4 A:: nu žinokit kaip čia jūm pasakyti,
182	D4 šiaip mes bendradarbiaujam bet,
183	D4 tas bendradarbiavimas pas mus aš kaip pastebėjau vyksta grynai per renginius ir projektus.
184	D4 Va per eTwining projektą,
185	D4 ten gi turi partnerius tuos susirasti,
186	D4 tai žodžiu va pagrinde tai toksai,
187	D4 arba pavyzdžiui būna darai kažkokį tai renginį,
188	D4 festivalį ar,
189	D4 kad ir konferencijas kažkokias,
190	D4 nu va tie mūsų sakykim socialiniai partneriai atvyksta.
191	D4 Atvyksta ir naujų,
192	D4 nu sakykim iš apskrities,
193	D4 iš respublikos,
194	D4 iš kitų rajonų.
195	D4 .hhhh vat tai būna kad pasirašom paskui bendradarbiavimo sutartis bet,
196	D4 pagrindinis kelias yra va toks,
197	D4 daugiau per renginius visokius ir projektus.
198	T Tai:p.
199	D4 To tokio, žinot,
200	D4 kai susitinki pasirašai bendradarbiavimo sutartį,
201	D4 nu bendradarbiauji darželiai kažkaip,
202	D4 nelabai yra laiko iš tikrųjų,
203	D4 nes ant tiek tų visokių projektų,

204	D4 darbų ir renginių kad čia nu,
205	D4 mes kažkaip va taip pastebėjom kad va tokiu būdu patogiausia yra bendradarbiauti nes,
206	D4 kitaip nelabai tų tokių kažkokių
207	T tai:p, tai kaip ir kiekvienai įstaigai,
208	T kaip yra patogiu ir kaip ką renkasi,
209	T žinoma.
210	D4 Bet tokių va žinot kaip būtų,
211	D4 aišku būtų idealu bendradarbiauti sakykim,
212	D4 bendrus projektus vat grynai pasirašai,
213	D4 sakykim du darželiai kažkokie,
214	D4 na mes ir dar kažkur tai sakykim iš Alytaus kažkoks tai,
215	D4 na va čia būtų idealu va taip va.
216	D4 Bet čia tikrai kvietiesi,
217	D4 jie sudalyvauja,
218	D4 atvažiuoja su savo gerąja patirtim,
219	D4 sakykim tai,
220	D4 arba va tokie nuotoliniai tie va tokie projektinės veiklos.
221	D4 Tai va toks mūsų bendravimas.
222	T Taip, uhu.
223	T Aišku hhhh,
224	T O dabar sakykite su kokiomis problemomis ar sunkumais susiduriate bent dabartiniu laikotarpiu,
225	T nuotolinio ugdymo organizavimo praktikoje,
226	T o gal visai pasiteisino tas nuotolinis ugdymas švietimo pagalbos teikime,
227	T [pasidalinkm (()).
228	D4 Žinokit],
229	D4 mes ištikrųjų tikrai skūstis negalim,
230	T Taip.
231	D4 Mes kaip va grynai iš administracijos iš vadovų pusės tai aš net džiaugiuosi,
232	D4 aš negalvojau kad mano merginos tokios aktyvios ir kūrybingos,
233	T Puiku.
234	D4 kiek kūrybingos,
235	D4 net mes pačios nustembam kaip pasižiūrėjus tas veiklas,
236	D4 .hhhh eina į parkus,
237	D4 į laukus,
238	D4 visur filmuoja užsiėmimus visokius.
239	T Šaunu-
240	D4 Žinokit aš sakau nu,

241	D4 nu tiesiog atsiveria,
242	D4 va sakykim,
243	D4 pedagogą pamatai iš kitos pusės,
244	D4 kokios jos turi aktorinių gebėjimų,
245	D4 sakau ir režisierės ir operatorės ir kas tikrai norit.
246	D4 Bet pedagogai aišku skundžiasi kad pavargsta,
247	D4 dabar įtampa didelė ir tas krūvis nepaprastai didelis.
248	D4 Kur atėjai,
249	D4 tu atidirbai savo valandas,
250	D4 atvedei savo veiklas,
251	D4 o čia sako,
252	D4 mums net šeštadienių sekmadienių nėra,
253	D4 mes šeštadienį, sekmadienį filmuojam,
254	D4 kažką darom,
255	D4 maždaug pasidarom savaitei ten tų užduočių,
256	D4 dar plius turi reflektuoti,
257	D4 nu refleksija grįžti.
258	T. Be abejonės.
259	D4 [Nu grįžtamasis ryšys turi pareiti,
260	D4 turi apibendrinti viską nes jos mums kas savaitę turi ataskaitas rašyti,
261	T Žinoma.]
262	D4 ką per savaitę,
263	D4 tai tiesiog to darbo,
264	D4 nu čia apkrauti yra daugiau pedagogai,
265	D4 plius pedagogai yra nemažai jaunų mamų (()) kuriom dar yra po kokius du vaikus <u>mokyklinius</u> pradinukus.
266	T va bū:tent.
267	D4 tai va didžiausia problema tame,
268	D4 sako mes realiai turime padėti jiems ir paskui dar turime atidirbti savo darbus.
269	D4 .hhhh nu tiesiog vat va tie krūviai tokie.
270	D4 o sakau kas liečia tą nuotolinį ugdymą tai,
271	D4 tai žinokit nu tikrai,
272	D4 tikrai puiku,
273	D4 puiku,
274	D4 mums iš šalies žiūrint tai mes džiaugiamės,
275	D4 .hhhh tikrai geba ir visos sugeba ir visos daro ir tikrai kūrybingai daro,
276	D4 dirba ir tas bendravimas aišku dabar jau vat,

277	D4 mes visada pirmadieniais būna nuotoliniai pas mus pasitarimai,
278	T Taip.
279	D4 Tai vat dabar jau pradėjo skūstis kad jau muset tėveliai perdegė arba pavargo,
280	D4 nes jau nėra tiek aktyvūs kai buvo pradžioj.
281	D4 Vat pradžioj tai jie tiesiog <u>laukdavo</u> ir vaikai <u>laukė</u> ir tas grįžtamasis ryšys,
282	D4 tų nuotraukų prisiunčia,
283	D4 jau dabar realiai tėveliai žino,
284	D4 galim pasakyt iš grupės kurios šeimos.
285	D4 O yra tokių kad jau,
286	D4 jau nebesimato.
287	T Aha jau pabodo.
288	D4 turbūt ir tėveliai sakau ar pavargo ar perdegė (()).
289	D4 Taip vat.
290	T Arba jau į darbus įsijungė žinot.
291	D4 Arba jau į darbus įsijungė,
292	T Taip,
293	T užimtumas vis tiek jau toks.
294	T Na ir paskutinis klausimas,
295	T įvertinkite švietimo pagalbos poveikį, įtaką ugdymo praktikai,
296	T ar reikšminga, ar iš dalies reikšminga, ar iš viso ta švietimo pagalba nereikšminga?
297	D4 <u>Labai labai</u> reikšminga,
298	D4 labai būtina,
299	D4 reikalinga ir iš tikrųjų poreikis tik didėja,
300	D4 vaikų tokių tik daugėja ir vaikai sunkėja ir ateity tik reikės ir daugės tos pagalbos.
301	T Žinoma.
302	D4 Nes jos reikia visokiausios iš tikrųjų.
303	D4 Judesio korekcija dabar jau labai reikalinga,
304	D4 kur anksčiau sakykim gal ne tiek ji buvo reikalinga.
305	D4 spec. pedagogai, logopedai, tai čia pagrindas,
306	D4 ypatingai kaip pas mus tas darželis vat yra išskirtinis sakykim,
307	D4 tai čia mūsų išskirtinumas,
308	D4 tai mes tiktai už.
309	T uhu.
310	D4 .hhhh labai labai jums ačiū, direktore.
311	D4 Sėkmės jums didelės darbuose
312	D4 Ačiū, geros dienos.